J2677

Biblioteca Bucureştilor

5
Mai
2002

REVISTA ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN BUCUREȘTI • BIBLIOTECA MUNICIPALĂ • DIRECTOR FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ILEANA VULPESCU

70 de ani de la naştere

"Eternitatea nu pleacă niciodată dintr-o țară.
Ea nu părăseşte. Ea rabdă şi aşteaptă.
Eu fac parte dintr-o generație de naivi, pentru care Țara asta e singura lor țară.
Nu consider că am dreptul la altă soartă decît soarta ei".

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

Bicentenar Ion Heliade Rădulescu
PREFAȚĂ <la "Gramatica Românească", 1828> 2

Aniversare UNESCO
Ion Luca Caragiale – 150
Eugen SIMION – I.L. Caragiale şi spiritul românesc [III] 5

Bucureștii de altădată

R. NEUMEISTER – Omer Paşa şi Anna Simonis 9
Ana Maria ORĂŞANU – Vechi zidiri bucureştene – La "Cişmeaua lui Mavrogheni" .. 11

Patrimoniu 13

Istoria cărții

G. Dem. Teodorescu – Poesii populare 14

Autografe contemporane

Ileana VULPESCU – 70 16

Puncte de vedere

Interviu cu Jacques Chirac 19
Jean-Marie ROUART – Reprezintă succesul un criteriu? 20
Bertrand GALIMARD FLAVIGNY – Erau best-seller-uri? 21
Salonul de Carte de la Paris 23

Scrisoare din...

Nicolae BOSTAN – Biblioteca Județeană "G. T. Kirileanu" Neamț 24

Meridian biblioteconomic

EBLIDA – Orizonturi, Programe, Inițiative
Cultură 27
Biblioteca Națională "Regele Fahd" a Arabiei Saudite [II] 29
Simona SOARE – Biblioteca, centru de educație şi informare pentru deficienții de vedere 33
Vitrine interactive 34
Târguri de Carte 2002 – Bologna, Leipzig 35

Catalog 36

Agenda culturală

Delia NISTOR – Biblioteca pentru copii "Ion Creangă" 38

Calendar 39

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bicentenar

Ion Heliade Rădulescu

PREFAȚĂ

<la „Gramatica Românească", 1828>

Ait! s'a stricat! s'aaa-duuus acum și limba! Ei au lepădat și ocsiile! și psili! și! și dasia! O, drăguțele; ca de ele de nimic nu-mi pare așa de rău, că parcă erau niște floricele! Oamenilor fără gust, fără leac de ortografie! dar cine v'a pus pe voi să vă arătați mai iscusiți decât atâția înțelepți bătrâni? Voi v'ați găsit să stricați aceea ce au găsit cu cale atâția inși, și nu ca voi, ci altfel de învățați! Și apoi, nu știți voi că obiceiul este bătrân și că trebue să purtați cinste și sfială către dânsul? Păcat de Dumnezeu, să se ducă atâtea slove!

– Așa, domnule, s'au dus și acuma dumneata să fii sănătos; ele s'au dus și nu se vor mai întoarce, căci le-a gonit o soțietate întreagă, le-a gonit însuși dreptul cuvânt. Și dumneata, domnule, mai stâmpără-ți furia puțin și gândește mai bine ce va să zică o soțietate și ce au făcut soțietățile în lume, ca să știi către cine îți îndreptezi cuvântul; și după ce vei începe a cunoaște ce va să zică unul și ce va să zică o soțietate, ascultă glasul ei cel serios liniștit și fără atâtea strigări și mirări lungi; învață că glasul soțietății este glasul norodului și că ea poartă și îmfățoșază persoana obștii.

Nevoia a făcut pe oameni să-și afle cele ce le erau de trebuință. Când oamenii au aflat mai întâiu slovele, au băgat de seamă câte sunete și câte glasuri sînt în limba lor, și așa au hotărît pentru fiește-care sunet și pentru fiește-care glas câte un semn, adică câte o slovă. Așa au făcut toate neamurile când au vrut să scape de semnele ieroglifice și așa au făcut pe urmă, după dânsele, și Grecii. Ei au adus mai întâiu din Fenicia 17 slove; pe urmă au văzut că în limba lor nu le erau destule acestea și așa au mai adăogat trei, și în sfârșit patru, adică au văzut că, în limba lor, de multe ori pe *o* îl răspund mai lung și așa, văzând că prețuește mai ca doi *o*, au hotărît să-l mai lungească și, înțelepțește, l'au scris așa: ω adică ca doi *o* unul lângă altul. [...]

Astfel a fost cu aflarea slovelor la Greci; astfel după dânșii au făcut și Latinii, priimind numai cele ce le-au trebuit; astfel, și încă și mai înțelepțește, Italienii; astfel și toate națiile cele înțelepte și gânditoare într'această pricină, ce au umblat numai după ce le-a trebuit; astfel a trebuit, firește, să urmăm și noi. Dar fiindcă <atunci> când am început a ne întrebuința cu slovele cele slavonești, a fost tocmai în vremea când turburările, neodihnele, fugile și războaele ce aveam cu vrăjmașii noștri, nu ne da pas să ne gândim de alte lucruri mai interesătoare, necum de acest bagatel; de aceea, până mai deunăzi, câte slove au avut Slavii, noi le grămădeam cu loc fără loc prin cărțile noastre; ni se părea că tot una poate să fie ortografia slavă cu ortografia noastră și că printr'însa dăm o strălucire limbii noastre, puindu-i o năpaste în spinare.

Apoi, când am început a învăța și grecește și am văzut cu cât sîntem noi mai presus decât mulțimea... și a nc îngâmfa între noi și a râde de cei ce nu știau să scrie ca noi și a gândi că-i întrecem noi cu mult printr'această mărginită știință a noastră, de atunci cu de-a sila am început a subjuga nenorocita noastră limbă să se îmbrace în niște haine de arlechin și cu totul streine și nepotrivite cu firea ei. [...]

Meșteșugul scrierii este aflat ca să ne înțelegem și cu cei ce nu sînt de față cu noi. De multe ori însă scrierea cea nedesăvârșită a pricinuit confuzie și neînțelegere, care a stat cea dintâi pricină de a se pune regulile ortografii: tot ce aduce neînțelegere trebuește lămurit. Și aceasta a făcut să se nască atâtea semne ale prosodiei și ale puntuației. Dar fiește-ce limbă își are ortografia sa și aceea a stătut mai norocită care s'a supus la mai puține reguli. Puntuația numai a stătut și este tot aceea la toate limbile; pentrucă oamenii tot într'un fel se gândesc și mișcările și opririle lor în vorbire sînt tot acelea. Cel mai delicat și cu gândire lucru în ortografie și care face cinste duhului omenesc este puntuația; ea desparte și face chiare judicățile noastre, arată șirul și relația lor și ne face și să înțelegem și să ne facem înțeleși în scrierile noastre; și ea singură împlinește sfârșitul pentru care s'au aflat regulile ortografiei, mai vârtos în limbile cele vii. Toate celelalte nu sînt decât o pedanterie și o lipsă în gândul și duhul omenesc. adică un semn de necunoștință a folosului și sfârșitului ortografiei.

Frații noștri Italieni, foarte înțelepți și gânditori, au cunoscut ce le este de lipsă și care sînt roadele pedantismului într'această materie. Pe dânșii și drumul pășirii întru cunoștinți al duhului omenesc, trebue să urmăm și noi. Aci îndrăsnesc a vorbi pentru frații noștri din Transilvania și Banat, care sînt vrednici de toată lauda pentru ostenelile și silința ce pun pentru literatura românească. Pentru ortografia însă <pe> care voiesc să o întruducă, scriind cu literele latinești, bine ar fi fost să urmeze duhului italienesc, *adică a scri după cum vorbim*. Și să nu se ia după ortografia franceză și englezească, care păzește derivația zicerilor, care este născută în veacurile sholasticismului și de care chiar singuri acum ar voi să se scuture. Un meșteșug, care voiesc să rămâie păstrat numai pentru cei ce vor avea norocire să știe latinește și fără nici un folos așa de mare, încât să stea în cumpănă cu greutatea și neînlesnirea.

Cel ce cunoaște limba latinească știe că zicerea *timp* vine dela *tempus*, sau de va fi scrisă *timpu*, sau de va fi scrisă *tempu*; asemenea și *primăvara* este cunoscută de unde vine, sau de va fi scrisă *prima-vera*, sau de va fi scrisă *primă-vara*, ș.c.l. Pentru cel ce nu cunoaște limba latinească este în zadar oricum vor fi scrise zicerile, căci mijlocul scrierii nu poate să-l facă să cunoască isvorul, când el niciodată n'a fost acolo. *Așa dară, pentru ce să nu scrim după cum pronunțiem, când scrim pentru cei care trăiesc, iar nu pentru cei morți.* Romanii, strămoșii noștri, scriau după cum pronunțiau;

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ciceron, Virgilie şi ceilalţi autori nu au scris faptele lor pentru Romanii ce au trăit pe vremea lui Romul şi Brut, ci pentru contimporanii săi. Asemenea şi noi, nu scrim pentru strămoşii noştri, pe care i-a adus marele Traian aci, ci pentru contimporanii noştri şi nu trebue să-i căznim şi să-i muncim atâta până să ne înţeleagă şi să le luăm dreptul de a-şi scri limba, rămâind pe seama numai celor ce ştiu latineşte şi celor ce în toată viaţa lor vor sta cu dicsionerul în mână. [...]

De vrei să vorbeşti de cărţile tipărite, să aducem înainte toate ediţiile cărţilor şi vom vedea că niciuna nu se aseamănă cu ceialaltă în ortografie, ci dimpotrivă, că fieştecine a scris după cum i s'a părut, fără nici o regulă şi fără nici un obiceiu. Apoi acuma, ce să numim noi obiceiu? Poate că vei zice, ia numai aşa, să aruncăm unde şi unde de poftă măcar... câte un cârligel deasupra glasnicelor, când sînt înainte, pentrucă stă frumos şi pentrucă, frate dragă, aşa scriu şi Grecii şi aşa a fost obiceiul de a se presăra unde şi unde.

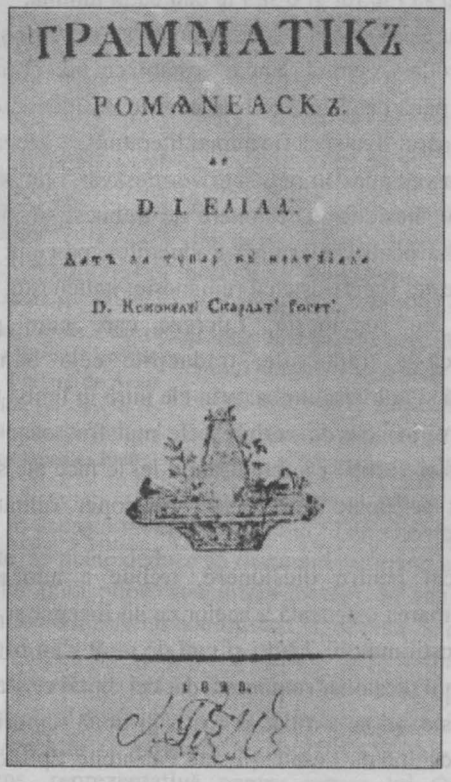
ГРАММАТІКѢ

РОМАНЕАСКѢ.

1828.

Foaia de titlu a *Gramaticii* de la 1828

– Domnule, aceasta n'are alt nume decât: *obiceiul de a nu se gândi*, sau mai bine: *obiceiul nerozilor*. La aceasta vrednicul de pomenire dumnealui Marele Ban Ioan Văcărescul, al doilea scriitor de gramatică rumânească, destulă osteneală a simţit şi şi-a pus toată silinţa să afle acest obiceiu şi să-l puie în reguli dar nici singur n'a putut să-l afle din pricina celor mai sus zise şi după cum singur o mărturiseşte, nici cei următori n'au putut să urmeze regulilor sale; pentru că, câţi mai pe urmă au scris şi au tipărit cărţi, au urmat tot vestitului acela obiceiu de care te ţii dumneata.

– Ei! de astea de ale voastre spui tu multe, dar eu nu voiu să ştiu; eu nu-mi ies din cele ce am apucat şi la părinţii mei nici n'am pomenit astfel de nimicuri; cum au fost ei aşa o să fiu şi eu şi spuneţi şi scorniţi, voi, iscusiţilor, câte veţi vrea.

– Bine faci, domnule; ţine-te, te rugăm, de dânsele ca orbul de gard şi rămâi tot în cele ce-ai apucat, căci pentru dumneata nici nu se osteneşte cineva. Toate câte fac şi scriu oamenii astăzi, nu sînt pentru noi, în care au prins rădăcină ruginoasele şi de Dumnezeu blestematele prejudecăţi, pe care numai moartea dinpreună cu fiinţa noastră le va curăţa; nu sînt, zic, pentru noi, ci pentru simpla şi nevinovata tinerime: ea este floarea omenirii şi dintr'însa se aşteaptă şi rodul. Toate prefacerile şi întocmirile cele bune, ce s'au făcut dela începutul lumii până astăzi, nu s'au aşăzat nici pentru cei care au murit, nici pentru cei ce erau de faţă, ci pentru cei ce se găteau să fie şi pentru cei fiitori. [...]

Până la anul 1440 oamenii scriau cărţile tot cu mâna, nefiind până atunci aflat tiparul şi prin urmare cărţile erau foarte rare şi din pricina scumpetei şi din pricina greutăţii până a fi scrise. Cel dintâiu carele a aflat tiparul a fost Ioan Gutemberg, ajutorat de doctorul Ioan Faust, la Maienţa, după ce şi-au cheltuit toată starea şi averea lor. Cea de-a doilea carte dată în tipar şi mai desăvârşită a fost Biblia latineşte în folio la anul 1462, care s'a împrăştiat în toată Europa. Pe vremea aceea era în Paris, precum şi în toată Europa, nişte oameni care nu voia să-şi cunoască pe fiii lor... Aceştia mai cu seamă erau copietorii cărţilor şi Bibliile le vindeau până la 500 galbeni una. Când s'a ivit vrednicul de toată aducerea aminte doctorul Ioan Faust în Paris cu Bibliile sale, <pe> care le vindea mai întâiu 60 şi pe urmă 30 de talere una, aceşti neguţători vechi au început a striga că acest meşteşug de a se face cărţile aşa lesne este aflat în iad şi că acel bun om are prieteşug şi tovărăşie cu dracii şi este fermecător; pentru care învitau pe oameni să nu priimească cărţile lui, până când însfârşit, după ce l'au omorît ei, poate, au scornit că dracii de viu l'au sfîşiat şi l'au răpit în iad. Aşa aceşti oameni, cărora le este datoare omenirea luminarea ei şi păşirea cea iute a ştiinţelor către desăvârşire, nu şi-au cheltuit starea, averea şi viaţa lor în aflarea acestui meşteşug pentru acest fel de oameni, care voiau să rămâie omenirea întru neştiinţă, să asculte în gurile lor ca în oraclu şi să le cumpere cărţile lor după preţul cel păgânesc ce ei îl puneau; ci pentru cei viitori noi şi pentru strănepoţii omenirii, care gustă din roadele ostenelilor şi meşteşugului lor şi cu lacrămi îşi aduc aminte de dânşii. Eroul şi luminătorul Rusiei, Petru cel Mare, n'a aşăzat regulile şi întocmirile sale pentru împrotivnicii streliţi ce el purta, ci pentru slăviţii săi strenepoţi care s'au mărit şi s'au fericit prin păzirea şi desăvârşirea aşezămintelor sale, ş.c.l. Aşa dar iarăşi o mai zic, că nu pentru noi se fac şi se scriu cele din ziua de astăzi, ci pentru fiii şi strenepoţii noştri.

– Şi ce lucruri se fac? Şi ce lucruri se scriu?

– S'a făcut Şcoală prin care se slăveşte naţia şi cei ce au întemeiat-o (şi aci este vremea a arăta pe dumnealui Marele Ban Constandin Bălăceanu, protectorul şi apărătorul şcoalelor rumâneşti, care cu osteneli le-a început şi iarăşi prin osteneli, cu pieptul şi braţul său cel rumânesc şi viteaz le apără şi le păzeşte până în ziua de astăzi de toţi împrotivnicii, care vor să se atingă de dânsele, să le dărapene şi să le schimbe numele); s'a făcut filosofia, rodul cerului, în limba rumânească; se învaţă legile şi dreptatea în limba rumânească; se învaţă matematica, geografia şi istoria în limba rumânească; este catedră în şcoală, în care se cercetează şi se învaţă limba rumânească. Metodul lui Lancaster, prin care învaţă Anglia, Franţia şi Rusia carte, este întrudus în limba rumânească; sînt atâţia fraţi profesori care scriu, traduc şi se ostenesc pentru folosul şi cultura limbii şi

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

a naţii; sînt atâţia boieri înflăcăraţi, care lucrează şi jărtfesc pentru folosul obştii; dumnealui Marele Ban Barbu Văcărescu a dăruit venitul Băniei după un an (la 90.000 lei aproape) şcoalelor. Şi toate acestea tot pentru luminarea şi îndreptarea tinerilor, iar nu pentru noi care nu voim să cunoaştem filosofia şi mântuitorul ei glas; nu pentru noi, pe care cu lacrimi ne roagă nevinovata tinerime să rămânem în cele ce am apucat, să ne hrănim cu dânsele, să le cugetăm, să le lăudăm, daca voim şi pe dânsa să o lăsăm în pace dinpreună cu făcătorii săi de bine; să ne fie milă de dânsa şi de vremea ei, pe care o pierde şi pe care noi o stingem şi o omorîm. Ne zice să vedem că Dumnezeu şi-a întors ochiul său şi către noi şi a arătat drumul care duce la slavă, cinste şi fericire, celor mai înţelepţi şi înfocaţi din naţia noastră; ei l-au destupat cu mare muncă şi osteneală şi au îndreptat-o să meargă pe dânsul; ne roagă să vedem şi să cunoaştem această milă şi îndurare dumnezeiască şi să nu voim a ne face deopotrivă cu diavolul, care pizmueşte şi pune stavilă fericirii şi binelui omenesc, să nu ne asemănăm lui, voind a o opri şi a o abate din drumul <pe> care a apucat; ne zice în sfârşit să ne ardicăm ochii în sus, să vedem dreptatea şi răsplătirea cerului peste capetele celor ce au vrut să oprească şi să omoare binele omenirii; să vedem ce nume au şi cum îşi aduce lumea aminte de răsticnitorii Mântuitorului nostru, cum de otrăvitorii lui Socrat, cum de muncitorii sfinţilor Marturi şi de toţi înrăutăţiţii ce au stătut dela începutul lumii până acum. Fie ca numai până aci să fie împrotivirea noastră şi să dăm linişte şi odihnă odată celor ce voiesc şi lucrează binele. Lasă, domnule, toată răutatea, pizma şi interesul, care sînt rodurile iadului, lasă-le şi uneşte-ţi gândul cu al tutulor Rumânilor; zi cu ei, toţi dinpreună: "Fie binecuvântată toată tinerimea, coboară-se mila şi fericirea cerului peste dânsa; slăvească-se naţia rumânească; înmulţească-se cei ce o apără şi o ajută; stingă-se numărul celor ce voiesc să o dărapene; stingă-se cu sunet numele lor din cartea pomenirii şi a vieţii; păşască cu repeziciune sfânta filosofie şi ştiinţele dela marginile pământului până la celelalte; întinză-se şi înmulţească-se şi în nenorocita noastră Patrie; fie bine priimite, ca să rămâie şi să se vecineze între noi!" [...]

Trebue a se cerceta şi a se învăţa limba rumânească şi geniul său şi pentru aceasta este destul o băgare de seamă luminată şi fără prejudicăţi şi un paralelism al limbilor ce au relaţie cu dânsa. Ea a început a se cerceta încă din veacul trecut şi gramatici s'au făcut de mulţi simţitori bărbaţi, care au cunoscut-o şi au ştiut să o preţuiască.

Dar ca să se desăvârşască gramatica rumânească, n'a fost destul ca să fie făcute aceste gramatici; era de trebuinţă şi de nevoie ca să puie şi în lucrare, dându-se în mâinile copiilor prin şcoli; şi învăţătorii cu ei dinpreună asupra acestor gramatici să facă analizul limbii, atât gramaticeşte cât şi loghiceşte; şi în cât pentru aceasta Bucureştii se pot făli pentrucă, încă dela anul 1816 s'a deschis aci şcoală rumânească, în care să se înveţe gramatica şi ştiinţele în limba rumânească, unde cel dintâi profesor, care a aruncat într'însa cele dintâi seminţi spre luminarea Rumânilor, a stătut fericitul arhidiaconul şi doctorul în teologie şi legi *Gheorghie Lazăr*, a căruia pomenire trebue să fie de mult preţ la toţi Rumânii. El aci a început a croi muzelor haine rumâneşti şi a învăţa matematica şi filosofia în limba patriei, <de> la anul de sus numit până la 1822. Într'această şcoală şi-a luat începutul şi această Gramatică şi s'a pus în lucrare.

Dar limba rumânească acum păşaşte către desăvârşire şi pentru cultura ei se ostenesc atâţia bărbaţi: dumnealui Marele Vornic Gheorghie Golescu găteşte asemenea o gramatică şi un dicsioner rumânesc, prin a cărora dare în tipar va mai păşi limba încă câteva trepte către desăvârşire. Dumnealui Marele Logofăt Iancu Văcărescu are încă o gramatică rumânească cu litere latineşti, gata, în care zice că *„prin litere se naşte literatura, iar dela slove să n'aştepte cineva decât numai slovnire"*. Acest credincios cercetător şi cultivator al limbii şi Anacreon rumânesc are asemenea şi destule şi mult preţuite poezii, prin care limba rumânească a câştigat aripi şi sboară dinpreună cu fantasia. Pagubă numai că nu le dă la tipar, ca să arate tutulor cât poate şi limba rumânească şi să bucure pe toţi Rumânii prin cântările sale cele dulci, vesele, tinere şi viteze ca el însuşi. De nu le va da afară, sînt silit a-i spune că o să i le fur şi o să i le dau eu la lumină.

Dar ca să se desăvârşască limba şi mai bine şi ca să se hotărască odată, cum să rămâie termenii cei noi, aceasta nu se vă putea, până când nu se va întocmi o Academie de câţiva bărbaţi, a căror treabă să fie numai literatura rumânească, cari cu vremea vor pune în regulă şi vor desăvârşi limba prin facerea unui dicsioner. Dicsionere ne trebuesc şi mai vârtos deocamdată pentru înlesnirea traducţiilor, precum: latineşte cu rumâneşte; franţozeşte cu rumâneşte; italieneşte, greceşte, nemţeşte cu rumâneşte. Lucreze care cum poate şi înlesneacă-se traducţiile; traducţiile cele bune înfrumuseţează şi nobilesc limba; prin ele intră în limbă toate frasurile şi mijloacele de vorbire cele mai frumoase a deosebiţilor autori vestiţi şi îmbrăţoşându-le, le face ale sale; apoi în sfârşit se poate face şi un dicsioner rumâneşte cu rumâneşte.

Încât pentru dicsionere, trebue a aduce înainte nepregetătoarea osteneală a acelor ce au început şi au lucrat asupra aceştii materii. Mulţi şi mai de mult s'au ostenit spre facerea unui dicsioner rumânesc, dar cei dintâi ce s'a văzut la lumină, este cel ce s'a dat în Cluş, în două tomuri, la anul 1821, cu cheltuiala Ecselenţii sale Părintelui Episcopul Ioan Bob dela Blaj, şi al doilea cel ce s'a dat la Buda, într'un tom, la anul 1825.

Dea Domnul ca să sporească râvna culturii între Rumâni şi să înceteze toate înprotivirile. Coboară-se pacea şi fericirea cerului peste mult suferitoarea noastră patrie! Fie lacrămile şi necazurile ei cele îndelungate şi pline de dăsnădăjduire auzite la cer şi vază de acolo mângâiere! Împărătească sfânta unire în braţele ei cele ostenite şi dreptatea însoţească toate pasurile şi săvârşirile Rumânilor, ca să fie ei toţi fraţi şi toţi să se bucure de drepturile pământului lor celui blagoslovit! fie! fie! fie!...

(1828)

(Din Ioan Eliade-Rădulescu, *Scrieri politice, sociale şi linguistice*, ediţie îngrijită de George Baiculescu, Editura Scrisul Românesc, Craiova, f. a.)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Aniversare UNESCO

ION LUCA CARAGIALE – 150

I.L. Caragiale și spiritul românesc

[III]

Acad. Eugen SIMION

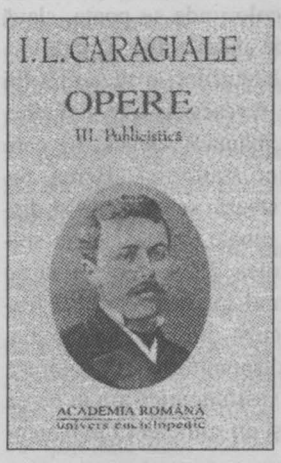

Ediție îngrijită de Stancu Ilin, Nicolae Bârna, Constantin Hârlav. Prefața de Acad. Eugen Simion (pe care o reproducem integral). Editura Univers enciclopedic, 2000

Jean Pierre Richard a examinat formele pe care le ia discursul gurmand în textele lui Huysmans şi Proust, descoperind la primul „amploarea, caracterul aproape enciclopedic al grijii sale trofice"... (*Proust et le monde sensible*, 1976: *Microlectures*, 1979) Trifologia este ştiința care studiază semnificația alimentară. Citit din acest unghi discursul romanesc iese, în secolul al XIX-lea, „din dispozitivul sălii de mâncare" şi este însoțit, de regulă, de discursul amoros, remarcă Richard. Există mai multe etape şi o infinitate de nuanțe pe carc le ia *gustativitatea* în literatura realiştilor din secolul trecut... Cum se plasează Caragiale în această reverie a veacului? Din exemplele date mai înainte, se poate deduce că discursul gurmand angajează în proza lui prea puțin imaginația erotică, în schimb este aproape în toate fazele lui condiționat şi susținut de *discursul politic*. De aici vine ceea ce am putea numi sociabilitatea reveriei gastronomice la I.L. Caragiale. Mezelicul, aperitivul, dejunul etc. ... se desfăşoară – s-a putut constata mai sus – în locuri aglomerate şi aventura coanei Lucsița este, într-un anume sens, reprezentativă pentru lumea lui Caragiale: pestriță, pofticioasă, nesățioasă, vorbăreață... Marea trăncăneală, de care vorbea Mircea Iorgulescu, se desfăşoară în preajma unor spații culinare abundente şi este întreținută de o nutriție adecvată, energizantă, infinită. Prozatorul păstrează o poziție prudentă față de personajul său veşnic nesătul şi etern însetat. Ironia nu distruge fascinația unei mese îmbelşugate şi sentimentul pe care îl ai la lectură este că autorul, prin naratorul său, nu rezistă prea mult ispitelor şi „intră şi el în combinație"... Vom vedea, puțin mai departe, că există un *discurs gurmand* şi o impacientă alimentară şi în corespondența lui I.L. Caragiale.

În această vastă reverie gastronomică este o notă discordantă, şi anume aceea din povestirea *O plimbare la Căldăruşani* (1896). O povestire aproape biografică, scrisă, oricum, la persoana întâi şi cu multe elemente de reportaj. Aflăm aici o imagine teribilă a mahalalei bucureştene invadate de murdărie şi de mirosuri grețoase de fleici, mititei şi pastramă. Spațiul balcanic în care I.L. Caragiale se simte, de regulă, bine apare aici într-o viziune crudă. Imaginația gastronomică merge spre culorile şi profumurile unui Orient stătut şi rânced: „Mai întâi de la barieră dai de o murdărie vrednică de cei mai originali africani; colea nişte băieți de la o cârciumă toacă fel de fel de cărnuri pentru cârnați, un vârtej de muşte roieşte împrejur; dincoace nişte hârdaie cu struguri borşiți din care un zaplan cu mâinile pline de zeamă dulce şi de praf îşi umple mereu teascul, pentru must – un fel de sirop îngroşat cu țărână, aici un alt vârtej de muşte clocoteşte fără astâmpăr; pe jos e noroi de struguri, de prune şi de spălături de tingiri. Pe nişte cotloane se prăjesc la tavă nişte cârnați exaltând un miros puternic de grăsime arsă. Mai departe e zaanaua; miroase a hoit şi sânge stătut în soare; scursorile strânse pe lângă drum îți întoarce sufletul. Aici, sub umbrare improvizate pentru campania zaanalei, de o parte şi de alta a şoselei fac chef negustori, țărani, soldați, biciclişti, mahalagioaice, popi etc., cu familia şi copiii; mănâncă fleici, frigărui, mai ales cârnați şi pastramă, şi beau must, aspirând cu deliciu pe nas şi pe gură mirosurile zaanalei şi praful şoselei. Totul dă un tablou pitoresc oribil. Dar am scăpat de această zonă mefitică; am ieşit la largul câmpiei, lăsând la stânga mănăstirea ruinată a Plumbuitei. E praf şi cald; dar cel puțin nu mai miroase. Soarele scapătă să apuie. Ne uităm înapoi; capitala acoperită de un nor gros de pulbere luminată de soare are aspectul unei mări fără țărm".

Cheful a devenit un infern, *zaanaua* şi toate celelalte spații ale imaginarului alimentar s-au transformat într-un spațiu de petrecere urât, murdar, imposibil. Gastronomia caragialeană cunoaşte acum momentul cel mai critic. Prozatorul îşi astupă realmente nasul şi gâtlejul şi promite, în final, să nu mai meargă la Căldăruşani până nu se încheie „campania pastrămii şi a mustului"... Este, dintre fantasmele gastronomiei, cea mai puternică negație a voracității şi aglomerării de bunuri alimentare. Totul este întors pe dos, voluptatea Coanei Lucsița s-a degradat, euforia cantitativă, gustativitatea şi toate formele *obiectului alimentar* au intrat într-o zodie neagră. Naratorul – amator de regulă de „combinații" – nu mai simte nici o plăcere. Este drept că această negație are loc în altă parte decât în spațiul predilect al gastronomiei caragialeene (*localul*, *birtul*, *cafeneaua*, mai rar, foarte rar, *căminul*). Reveria gastronomică negativă este plasată la periferia Bucureştiului, spațiu impur, nici rural, nici urban, sub *umbrare improvizate*, într-o mahala invadată de muşte, praf şi mirosuri râncede... Rafinatul gastronom este pur şi simplu scandalizat şi, cum scrie negru pe alb, îşi astupă *nasul*...

Lăsând deoparte acest accident, să mai observăm câteva amănunte legate de reveria gastronomică în literatura lui I.L. Caragiale. Mai întâi faptul că ea nu face diferență de sex şi de vârstă. Bărbații, femeile şi chiar copiii sunt, toți,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

pofticioşi şi se hrănesc din belşug. Coana Lucsiţa reprezintă categoria socialmente de jos a femeilor *voluptoase*, madam Verigopolu este simbolul păturii culte. Amândouă însă se unesc în complicitatea culinară. Bărbaţii, ce să mai vorbim?!, şi-au făcut aproape o profesiune din a mânca mult şi a vorbi (politică) la infinit. Euforia logoreică şi euforia gastronomică sunt două atribute fundamentale ale omului caragialean, în varianta virilă. În cazul lui se vede mai bine oroarea de singurătate şi chiar de intimitatea căminului. Nu cunoaşte, ca eroul proustian (în viziunea critică a lui Jean Pierre Richard), asocierea securizantă dintre imaginarul alimentar şi imaginarul intimităţii. Omul lui Caragiale este, sunt nevoit să repet, o fiinţă socială, *masa* este pentru el un spaţiu de întâlnire, fără un bun amic bucatele n-au gust şi aperitivul este o corvoadă. De ce? Pentru că pofta de mâncare deschide pofta de vorbă, *aperitivul* anunţă *politicul*... Cu puţine şi nesemnificative excepţii, nu există, apoi, în proza lui Caragiale complicitatea culinarului şi a eroticului. Mâncărurile caragialeşti, abundente şi excitante, nu provoacă apetitul erotic. Doar madam Verigopolu pare a avea foame după o posibilă aventură... Şi, cum am semnalat deja, doar domnul Georgescu, încornorat de fugitiva madam Georgescu, se consolează cu o masă bună... Dar astea sunt mai degrabă semne compensatorii ale celor două imaginare. Într-un caz, o binemeritată răsplată (*Mici economii*), în altul o răzbunare laşă, un refugiu strategic lipsit de orgoliu (*Tren de plăcere*). Eroul caragialean sacrifică, pe scurt, onoarea virilă pentru o masă bună.

CLAPONUL

Foiţă hazlie şi populară

APARE CAND ESE DE SUB TIPAR

Redactor I. L. Caragiale

TIRAJUL SE FACE IN

33333

EXEMPLARE

DEVIZA ESTE:

! EFTIN SI BUN !

— 10 bani numĕrul —

Revista umoristică "Claponul" pe care Caragiale o redactează în întregime (mai – iunie 1877)

Copiii mănâncă şi ei bine în proza lui Caragiale. „Maiorul" din *Vizita*, pe lângă semne de proastă creştere, dă dovadă de o bulimie precoce. Apetenţa lui pentru dulceaţă şi ţigaretă anunţă viţiul gastronomic de mai târziu. În ce priveşte durata reveriei de care vorbesc, este de remarcat că domină în literatura lui Caragiale ceea ce am putea numi *frugalitatea* care tinde să se eternizeze. Semnul ei este aperitivul care se repetă. Mitică, Costică, Lache, Mache iau ceva în fugă şi acest ceva, improvizat, consumat la repezeală, durează uneori zile şi nopţi de-a rândul. Euforia gastronomică este mereu presată de timp şi stimulată de teroarea frugalităţii. Eul gurmand caragialean cunoaşte paradoxul următor: se grăbeşte, dar are timp, consumă ceva frugal, ca să-şi facă poftă pentru un dejun sau o cină care se anunţă a avea dimensiuni grandioase, dar nu are voinţa să scurteze această pregătire lungită la infinit. Este ca şi cum o orchestră, făcând exerciţii interminabile, nu mai ajunge să dea concertul de gală... Asta spune ceva despre geniul improvizaţiei şi bucuria (cel puţin în ordine gastronomică) pentru o îndestulată, lungă *frugalitate* în spaţii aglomerate, acolo unde se poate, slavă Domnului, vorbi, mă rog frumos, de situaţia dificilă a ţării...

N-am făcut recensământul băuturilor în literatura lui Caragiale. Din exemplele date se detaşează, este limpede, *berea*. Băutură uşoară, răcoritoare, băutură socială. Ea cere atmosferă, companie bună, amici statornici. Berea favorizează discursul politic şi favorizează, se înţelege, şi discursul gurmand. Este un excitant moale, bine-dispune spiritul, dar nu tulbură prea mult mintea. Berea, împreună cu măslinele, icrele, ghiudemul, salamul intră în strategia frugalităţii culinare. Aceea care acuză impacienţa, graba, improvizaţia şi ascunde lenea, disponibilitatea, logoreea omului balcanic... Oricum, reveria gastronomică are în berea rece, cu guler de gheneral, un aliat şi un stimulent fundamental în literatura lui I.L. Caragiale.

*

Vreau să-i atrag atenţia cititorului că I.L. Caragiale însuşi avea un mare apetit. Păstrând proporţiile şi planurile, s-ar putea spune despre prozator ceea ce naratorul din *Notiţe risipite* spune despre sine: [sunt] „o bestie lacomă de lucruri delicate". În scrisorile berlineze sunt referinţe la bucătărie şi, într-una cel puţin (31 ianuarie 1907), dăm peste o adevărată orgie de mâncăruri fine. E o iarnă cumplită („de pe vremea lui Luther nu s-a mai pomenit... aşa iarnă") şi, închis în casă, la căldurică, prozatorul are o viziune aproape lirică a abundenţei şi comodităţii casnice. Viziunea uneşte patru elemente: bucatele fine, băuturile adecvate, discuţiunea candidă şi muzica: „Pe aşa vreme, să stăm noi colea, şase persoane cuminţi, la căldură, cu lumină dulce, cu o zupuşoară de galinacee, mă rog frumos, cu o marinată de heringi prima, cu un curcănoi rumen pe varză acră ştraspurhi, cu mere creţeşti de California (o bunătate!) şi ananas de Kamerun (o frumuseţe!), cu vinişorul uşurel de Mosel, cu bericică proaspătă ca chihlimbarul, şi pe urmă, după masă, cafeluţă cu caimac făcută de madame Margot, şi un păhărel de licoare cordială, şi cucoanele, sub lumina lămpii, să şoptească lucruri bune despre amicele şi cunoştinţele dumnealor, şi să facă bagadele; şi eu să trag ţigărica mea, şi Maestrul să tragă ţigărica lui şi pe urmă să tragă la clavir ce-o vrea dumnealui şi dumneata să tragi la aghioase. Ah! ce lirică existenţă! Halal de viaţă! Tare mi s-a făcut dor de ea!"

Altă dată (2 martie 1908), prozatorul trimite o carte poştală cu un mesaj precis şi ultimativ către acelaşi Alecu: „Sunt pe drum; zbor ca un fluture leşinat de foame să cad peste o floare – o floare de varză acră şi de fasolică cu ardei. Rogu-te îngrijeşte, ca un grădinar, să găsesc favoritele mele flori demne de pofta mea fără seamăn. Dac-aş mai sta aici

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

încă zece zile, mor de foame; mi s-au lipit mațele de sosurile germane".

Lucrează greu, aflăm într-o scrisoare din 29 iunie 1909, și gândul lui este la gastronomia daco-romană, adică: „la tocănici, la fripturică, la bericică și la muzică, mă rog frumos"... Mai înainte (5 iunie 1906) amintește de „mucegăiala orientală" și promite să nu rateze momentele în care ar putea să guste „din bucătăria rafinată de care am fost o viață întreagă lipsit". În fine, vineri 9/22.XI. 1907 trimite o depeșă doctorului A. Steuermann-Rodion, redactor la *Opinia* din Iași, prin care îl însărcinează să-i cumpere și să-i expedieze de urgență un pachet poștal: „Icre tescuite prima" în valoare de 5 lei, „măsline amestecate" de 1 leu... Obsesia gastronomiei balcanice îl urmează și la Berlin pe I.L. Caragiale. E, desigur, multă ironie în aceste texte, dar și o reală „poftă fără seamăn" care trece, sub înfățișări satirice, și în opera de ficțiune. Caragiale are, nu mai încape vorbă, o puternică imaginație a gastronomiei și, consultându-i scrierile, constatăm că discursul gurmand însoțește aproape fără excepție discursul scriptic.

Faptul că mulți dintre eroii *Momentelor și schițelor* sunt gazetari și că aceștia se informează, ca vestitul Caracudi, la o *masă*, în Cișmigiu, poate să ne dea o idee despre legătura între gastronomie și scriitură. L-am citat mai înainte pe reporterul care, la un semn din partea socrului, lasă totul baltă pentru a nu rata ciorba... Există, indiscutabil, o veritabilă complicitate între aceste două pasiuni (să le zicem astfel). Una hrănește pe cealaltă, fără ciorba și berea lui, Caracudi nu are imaginație, întocmai ca I.L. Caragiale, care, s-a văzut, nu poate scrie din pricina „sosurilor germane"... Discursul epic se declanșează (ca și discursul politic) dacă este favorizat de discursul gurmand.

*

Cine își închipuie că viața literară de altădată era idilică se înșeală. Nu zic că era totdeauna un iad de intrigi și vexațiuni, dar antipatiile dintre scriitori iau uneori forme incredibile la începutul secolului nostru. Să luăm cazul I.L. Caragiale, acuzat întâi de plagiat și târât într-un proces rușinos de publicistul Caion (sprijinit de grupul de scriitori și gazetari din jurul lui Macedonski), atacat, apoi, violent, pentru adeziunea lui la Partidul Conservator-Democrat condus de Take Ionescu. Aflu amănunte noi despre aceste întâmplări din *Bibliografia I.L. Caragiale*, pregătită de Institutul „G. Călinescu" al Academiei Române și tipărită, recent, de Editura „Grai și suflet – Cultura Națională"... Este o lectură, vreau să precizez, pasionantă, în ciuda genului reputat pentru ariditatea lui. Autorii bibliografiei au consultat circa 3.000 de publicații periodice din epocă și au scos informațiile privitoare la viața și opera lui I.L. Caragiale, un scriitor pe care nu toți îl iubeau. Când fusese numit, în 1888, director al Teatrului Național din București, presa daco-romană îl atacă numaidecât, zicând că a obținut acest post nu prin meritele lui, ci prin „favoritism și chiverniseală". Th.M. Stoenescu scrie în *Națională* (13 aprilie 1889) că numirea dramaturgului este un scandal și că „niciodată [Teatrul Național] n-a fost mai crâncen lovit de-o cădere mai umilitoare" decât acum, când se află sub direcțiunea dramaturgului. În fine, căzând guvernul, I.L. Caragiale demisionează. Presa liberă și independentă răsuflă ușurată. Răul cel mare fusese îndepărtat.

Când începe procesul Caragiale – Caion, mulți scriitori sunt de partea dramaturgului și-i arată semne de simpatie. *Adevărul* din 11 iunie 1902 relatează că printre jurații desemnați să decidă asupra acestui caz se află și Nicolae Iorga și Ovid Densusianu. Aceștia sunt însă recuzați de apărătorii inculpatului Caion. În pledoaria sa, avocatul G. Danielopol atacă Academia și Universitatea și, în genere, pe intelectualii țării ca virtuali plagiatori. Nu-i cruțat nici Nicolae Iorga, aflat în sală. Acesta îl provoacă imediat la duel. Caion este achitat și literații din Capitală pregătesc o manifestare în sprijinul lui Caragiale.

Sunt și relatări mai amuzante. Aflăm, de pildă, din *Țara* (5 februarie 1903), că dramaturgul voise să închirieze o locuință în Strada Teatrului, proprietate a doamnei Strâchineasca. Proprietara în cauză refuză însă să i-o dea, pe motiv că I.L. Caragiale fusese martor împotriva ei în procesul cu domnul dr. Kiriac. Iritat, dramaturgul i-ar fi spus la plecare Strâchineascăi: „Dumneata să te păzești să nu te strângă într-o zi cineva de gât". Propoziție premonitorie: peste câteva zile proprietăreasa din Strada Teatrului, mai sus-numita Strâchineasca, a fost găsită asasinată în casă. Fatalitatea a lucrat repede și dramaturgul este chemat acum la poliție să dea informații despre această crimă. Când I.L. Caragiale pleacă din țară, Nicolae Iorga justifică auto-exilul scriitorului prin viața coruptă a societății românești: „Dacă mai este o nădejde față de rușinile și ticăloșiile fără număr pe care ți le mână înainte tulburele valuri ale vieții de toate zilele – și politice, și culturale, și sociale –, dacă-ți mai vine a lucra [...], dacă mai cutezi a privi la un viitor pe care cei mai mulți și-l asigură pentru ei, prin averea câștigului, hrăpirii, moștenirilor și zestrilor, dacă nu pleci într-o pribegie la Berlin ca a d-lui

Cetățeanul turmentat. **Desen de Aurel Jiquide**

I.L. Caragiale – nu e alt motiv decât încrederea într-o creștere nouă a tinerilor [...]".

Sunt și alți gazetari și scriitori care gândesc la fel, în timp ce „celebrul distrugător al lui Caragiale" (cum îl numește pe Const. A. Ionescu-Caion un ziar de epocă) conti-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

nuă să vorbească despre „lucrările compromise ale d-lui Caragiale". Calomniatorul nu oboseşte şi cine nu oboseşte în presa românească începe să fie luat în seamă, chiar şi în străinătate. *La Revue de Paris* (martie 1907) publică articolele *Le mouvement littéraire en Roumanie* în care este elogiat, între alţii, şi Caion, „cunoscut pentru originalitatea sa şi (prin) lupta de exterminare pe care a dus-o în chip atât de magistral şi cu atâta curagiu în contra plagiatorilor"... Frumos elogiu! Şi foarte actual! Tare acest Const. A. Ionescu-Caion numit de o gazetă băştinaşă *viteazul David* care a înfruntat cu succes pe Goliatul literelor române (I.L. Caragiale)!

Disputa în jurul pribeagului I.L. Caragiale se animă atunci când în ianuarie 1908 acesta telegrafiază de la Berlin lui Take Ionescu, solicitând înscrierea în Partidul Conservator-Democrat. *Adevărul* (31 ianuarie 1908) consemnează numaidecât: „Această demonstraţie a unuia din cei mai de seamă literaţi ai ţărei a făcut o mare impresie în cercurile noastre intelectuale". Impresie a făcut, adevărat, dar impresia nu este mereu favorabilă. T. Maiorescu ridică în *Conservatorul* obiecţii faţă de adeziunea politică a lui I.L. Caragiale, iar în *Neamul românesc* cineva atacă pe „tachişti" zicând că aceştia şi-au împodobit carul politic „cu un mănunchi de raze scuturate din aureola năpârlită a celebrităţii lui Caragiale". Dramaturgul vine, apoi, în ţară pentru a susţine campania electorală a liderului. Ziarele relatează cu regularitate despre discursurile sale la numeroasele banchete organizate de simpatizanţii conservatori-democraţi. Ajuns la Iaşi, unde urma să aibă loc o mare întrunire tachistă, I.L. Caragiale s-ar fi oprit la berăria „Bragadiru" şi ar fi cerut, scurt: „Băiete, două halbe democratice!" *Evenimentul* îl acuză de oportunism şi fripturism, reproşându-i faptul că a trecut de la grupul junimist al lui Maiorescu şi Carp la grupul socialist al lui Gherea, apoi la gruparea radicală a lui G. Panu, în partidul conservatorilor, şi acum a intrat în disidenţa tachistă... Maiorescu revine asupra „tachismului" şi, în cadrul unei întruniri conservatoare, ironizează doctrina politică a dramaturgului. „În aceste limite îmi pare rău că nu mă pot ocupa de ideile politice ale d-lui Ioan Luca Caragiale. De-ale literaturii d-sale? Da, totdeauna cu plăcere" (*Conservatorul*, 9 martie 1908). Dramaturgul nu le rămâne dator conservatorilor şi, la un banchet organizat la Călăraşi, ar fi spus că: „Asanatorii moravurilor (carpiştii) consideră ţara aceasta ca (pe) o ţară de copii care are nevoie nu de un guvern, ci de o guvernantă" (*Adevărul*, 6 mai 1908).

Ironistul Caragiale este, ştie toată lumea, un sentimental şi izbucneşte în plâns atunci când asistă la manifestarea de simpatie arătată de publicul bucureştean la sosirea unei delegaţii de bucovineni. Reţin, dintre semnele de afecţiune faţă de exilatul I.L. Caragiale, şi notele publicate de Arghezi în *Viaţa Românească* (ianuarie 1912): „Şi ne place că acest maestru – la numele căruia se căciulesc timide atâtea plete, atâtea chelii, atâtea bărbi, atâţia piepţi lustruiţi la cămaşă – a înfrânt obiceiurile cumetriei întru ipocrizie şi laşitate şi, cu fruntea întoarsă şi dispreţuitoare, ne-a lăsat pe noi înşine şi a plecat singur cu sineşi. Ne place violenţa virilă a retragerii lui. Ne place atitudinea vehementă a tăcerii sale depărtate. Un om întreg nu-şi poate face gesturile pe jumătate"...

Care poate fi morala acestei fabule? Mai întâi că n-am voit să construiesc nici o fabulă şi nici să trag, din însumarea unor reacţii de presă, o morală oarecare. Am constatat doar că un mare scriitor n-are o existenţă uşoară în viaţa literară şi că, de multe ori, contemporanii nu-i iartă succesele literare, nici chiar micile şi efemerele izbânzi sociale. Ideea unui I.L. Caragiale director al Teatrului Naţional pare unora o agresiune morală şi o ruşine naţională, s-a văzut. Când dramaturgul optează pentru disidentul Take Ionescu, se supără junimiştii (carpiştii), vechii săi prieteni, şi iară nu-i bine. Plecarea la Berlin este, tot aşa, pentru unii o trădare, o fugă laşă, o probă de huzur (obţinuse o parte din moştenirea Momuloaia), pentru alţii o dovadă că marele creator nu are loc într-o lume coruptă şi trebuie, atunci, să pribegească. Sigur este că geniul este în toate împrejurările incomod şi că actele lui publice şi chiar actele lui de existenţă produc deseori reacţii vehemente. Numai moartea neaşteptată a dramaturgului a reuşit să-i împace pe scriitorii şi pe gazetarii din toate provinciile româneşti în privinţa geniului Caragiale. Până atunci ei au găsit destule motive să-l conteste. Un fapt este însă indiscutabil pozitiv în aceste istorii mărunte care proliferează în presa timpului, şi anume: dacă n-am fi avut gazetari indiscreţi n-am fi ştiut că, abia coborât din tren, la Iaşi, I.L. Caragiale a comandat două beri democratice şi, aflat la Ploieşti sau la Călăraşi, acelaşi Caragiale s-ar fi plâns în timpul unui dejun „tachist" de „grafomania şi spanacografia" românească, foarte prospere şi atunci. De unde se poate deduce că geniul are totdeauna dreptate.

Volume tipărite de I.L. Caragiale

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureștii de altădată

Fragmente din foi îngălbenite

Omer Pașa și Anna Simonis

R. NEUMEISTER

La data de 11 octombrie 1846 am devenit paroh al comunității evanghelice din București. În aceeași clădire cu mine locuia institutorul Martin Binder și soția sa. Ambii proveneau din Transilvania, dintr-un sat de pe lângă Brașov. Soții Binder erau deja în vârstă; copiii le muriseră de multă vreme, la o vârstă fragedă.

Formau o pereche liniștită și când îi vedeam, mă gândeam adeseori la Philemon și Baucis. Când doamna institutoare spunea: "Martin, adu-mi o găleată de apă de la fântână", el asculta fără împotrivire, iar când el, severul institutor, lua în pauză micul dejun, spunându-i Katharinei: "Ieși în curte și oprește-i pe copii, să nu fie prea zgomotoși", atunci jumătatea lui se conforma numaidecât. Discuția lor preferată era despre frumoasa lor patrie Transilvania, despre cunoștințele și veștile de acolo; un gând le umplea sufletul cu o deosebită bucurie, anume acela ca la bătrânețe să se mute pentru totdeauna în satul natal și să sfârșească astfel viața în locul de baștină. Compatrioții din Transilvania erau primiți și găzduiți cu bucurie, căci în felul acesta mai puteau auzi de locurile dragi sau puteau transmite salutări și comisioane.

Într-o zi din primăvara anului 1847, când ieșeam din locuința mea, doamna Katharina tocmai întâmpina doi oaspeți din Transilvania, o femeie îmbrăcată în portul țărăncilor de acolo și o fată, pe care le-a invitat apoi în casă, spunând: "Dar ce mare a crescut Anna". N-am luat aminte la lucrul acesta. În zilele următoare, când am văzut-o din nou pe fată, alături de doamna Binder, și am auzit că o striga Anna, mi-am adus aminte de acele cuvinte. Apoi, am aflat că era din Homorod, un sat din Transilvania, și că părinții ei, sași de condiție modestă, de confesiune evanghelică, erau înrudiți cu institutorul Binder. Ea avea în București un frate, pe care-l cunoșteam, Karl Simonis, profesor de pian la câteva pensioane de fete, printre care și pensionul Manatott.

Anna trebuia să intre la acest pension la recomandarea fratelui ei și de aceea venise la București. Trebuia să rămână însă câteva săptămâni la soții Binder, pentru a se obișnui cu clima și cu modul de viață de la oraș. Anna Simonis, care putea să aibă în jur de 13 ani, nu era confirmată încă și mi-a fost prezentată de doamna institutoare ca viitoare candidată la confirmație, adăugând: "Până atunci mai are câțiva ani".

În București, copiii nu se grăbesc, în general, în privința candidaturii la confirmație (deși se dezvoltă mai repede), ca în Germania. Majoritatea celor confirmați de mine (1846 – 1867) depășiseră vârsta de 14 – 15 ani și lucrul acesta are un avantaj, anume acela că ei înțeleg mai bine semnificația și importanța acestei ceremonii sfinte și știu să o onoreze. Au trecut, într-adevăr, mulți ani până când Anna Simonis a fost confirmată. Împrejurările în care a avut loc confirmarea ei merită a fi consemnate, chiar dacă avem în vedere numai particularitatea cazului din punct de vedere religios. Așadar, să povestim mai departe!

După ce, timp de câteva săptămâni, a ajutat-o pe doamna institutoare la activitățile casnice, Anna Simonis a intrat la pension, ca elevă internă. Din acest motiv au trecut câteva luni până când am revăzut-o, în mod întâmplător, pe când făcea o vizită soților Binder, împreună cu fratele ei. Se petrecuse la ea o schimbare evidentă, pentru că acum purta haine moderne, de la oraș.

A venit anul 1848, cu evenimentele sale cunoscute. Și în Valahia (care nu era încă unită cu Moldova printr-un singur principe) s-a declanșat o revoluție după moda pariziană, iar la sfârșitul lui iunie principele Bibescu a părăsit țara. A fost instalat un guvern provizoriu, iar în București a început așa-numitul timp al libertății. În luna august, în București au intrat turcii aflați sub conducerea lui Omer Pașa, iar în septembrie, rușii, sub conducerea generalului Lyders; pe atunci principatele Valahia și Moldova se aflau încă sub dublul protectorat al Porții și al Rusiei. Ocupația a durat mai mulți ani, până când a fost înfrântă revoluția din Ungaria, prin predarea de la Vilagos.

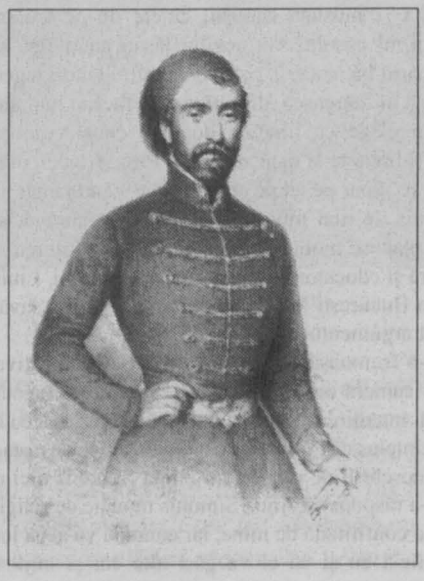

***Omer Pașa* – litografie de Adolf Dauthage**

În acel timp, rușii și turcii se împăcau foarte bine în București și în iarna 1848 – 1849 aveau loc serbări după serbări, ca în timpurile lui Hannibal la Capua. Odată, rușii au organizat un bal în cinstea turcilor, pentru care două săli (care se aflau în două clădiri distincte, la o distanță de cel puțin 150 de pași, și anume casa Bossel și casa Momolo) au fost unite printr-un tunel construit special pentru acea seară. Prin acest tunel, acoperit de covoare și împodobit cu vase cu flori, se putea ajunge de la o sală la alta. În una se dansa, iar în cealaltă, s-a servit supeul la miezul nopții.

Omer Pașa a căutat, mai târziu, să se revanșeze. A dat și el un bal în cinstea rușilor. Pentru acesta s-a folosit numai sala Bossel, împodobită într-un mod specific, care onora gustul turcilor și al lor *savoir vivre*: de la poartă și până la galeria unde se afla orchestra străluceau pe pereți ordine rusești, stema rusească, monograma țarului Nicolae, flori – toate realizate numai din baionete turcești.

Pe lângă balurile oficiale, nu lipseau așa-numitele serate și ceaiuri dansante și tot felul de festivități organizate privat. Toți boierii bogați și cu funcții mari căutau să contribuie la distracția ofițerilor ruși și turci și considerau a fi o mare onoare dacă șefii comandanți ai celor două armate, adică generalul Lyders și Omer Pașa, răspundeau la invitațiile lor.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Așa s-a întâmplat că Omer Pașa a venit în casa unui boier, pe nume Dumitru Polizu. De obicei, oaspeții erau împărțiți în trei grupe. Într-o cameră, domnii mai în vârstă jucau cărți pe mize foarte mari, în alta, doamnele mai în vârstă jucau whist pe sume modeste, iar în salonul mare se distra tineretul, cu jocuri de societate sau dans. Deși majoritatea fiilor și fiicelor de boieri au educație muzicală și din când în când ajung la iscusință, la astfel de serate și ceaiuri dansante se invita, totuși, un pianist. În casa boierului Polizu, Karl Simonis preda copiilor acestuia lecții de pian, fiind invitat de obicei și la petrecerile din timpul serii. Câteodată venea însoțit și de sora sa, Anna. La început, Anna nu a fost remarcată; cu toată modestia întorcea numai filele partiturii pentru fratele său. Într-o zi însă a cântat la pian și a fost imediat remarcată: "Ce frumos cântă Anna Simonis! Cine ar fi crezut lucrul acesta! Ce progrese a făcut într-un timp atât de scurt!" etc.

Într-adevăr, îndemânarea și modul ei de interpretare erau remarcabile. Cu tot talentul și silința depusă, era evident că Anna urmase acasă lecții de pian. La aproape 15 ani, Anna Simonis era bine dezvoltată, și cu părul ei blond bogat, ochii albaștri, îmbrăcămintea simplă dar plină de gust era o apariție foarte plăcută. La acele petreceri, unul sau altul dintre domnii mai în vârstă (care întrerupeau pentru puțin timp jocul de cărți) venea în salon și privea cu plăcere la petrecerea tineretului, sau chiar participa la aceasta. Și lui Omer Pașa îi plăcea din când în când să danseze. Și cine îl vedea dansând, nu i-ar fi ghicit vârsta de 50 de ani.

Barba și mustața cenușii, cutele de pe frunte și ridurile adânci din jurul nasului său acvilin lăsau anume să se ghicească vârsta, dar părul încă negru, ochii negri strălucitori, agerimea ființei sale, ținuta sa militărească, disciplinată îl făceau mai tânăr.

Se înțelege că tinerele doamne considerau ca o onoare deosebită a fi invitate la dans de Omer Pașa. Cu atât mai mult a trezit senzație, ba chiar pe ici pe colo invidie, când Omer a invitat-o pe Anna Simonis de mai multe ori la dans. În curând, s-a văzut ce urmărea. Îi plăcuse modul cum cânta la pian și dorea s-o angajeze ca profesoară și educatoare pentru fiica sa de 9 ani, Eminch, pe care o adusese la București împreună cu mama sa (o sclavă). Cel puțin acesta a fost argumentul său.

Într-o frumoasă zi, Omer Pașa, însoțit de câțiva ofițeri, s-a prezentat în camera mea și mi-a declarat că este logodnicul Annei Simonis, că intenționează s-o ia în căsătorie iar cu trebuie să-l cunun. Bineînțeles că i-am spus că nu pot satisface această pretenție din cauza deosebirii de religie, iar Anna Simonis nici nu este confirmată. Mi-a răspuns că Anna Simonis rămâne de religie creștină și trebuie să fie confirmată de mine, iar cununia va avea loc chiar dacă nu o voi oficia eu și că el va găsi alte căi și mijloace ca să-și îndeplinească scopurile.

Și așa s-a întâmplat într-adevăr. La scurt timp după confirmarea Annei Simonis – cu care prilej a fost văzut și Omer Pașa în biserica evanghelică – ca a fost căsătorită, în prezența diplomatului turc Fuad-Effendi și a unor militari turci de rang înalt, ca soție legitimă, după ritualul turcesc.

Celui care mă întreabă dacă nu am fost în stare, ca preot și duhovnic, să o conving pe Anna Simonis să nu se încreadă în promisiunile pe care Omer Pașa i le făcea și să nu accepte cererea lui în căsătorie, acelua îi răspund: "Nu, nu am fost în stare". Pe de o parte, nu m-am simțit îndreptățit să semăn neîncredere, pe de altă parte, influența mea asupra Annei Simonis se limita numai la a o convinge să nu urmeze niciodată exemplul viitorului ei soț, anume cel de renegat, ci să rămână creștină [Omer Pașa era croat și creștin din naștere, numele său de botez era Michael (Miso) iar numele de familie Latas]. Ea a respectat sfatul meu.

Mai trebuie spus despre Anna Simonis că nu s-a lăsat ademenită de trufie și aroganță, ci chiar îmbrăcată în catifea și mătase și împodobită cu perle și diamante ca prințesă – așa am văzut-o în 1850, la Consulatul general rusesc de la București – a rămas modestă și fără pretenții (Consul general rus era atunci în București Carl von Kotzebue, care aparținea, cu întreaga sa familie, de biserica evanghelică). Față de persoanele care i-au arătat amabilitate pe când era o fată simplă de țărani, în primul rând față de soții Binder, a păstrat un devotament copilăresc.

Cine crede însă că soarta a fost norocoasă cu ea, se înșeală. Aș dori să spun că Anna Simonis a căzut într-o adevărată groapă cu lei. Dar nu vreau să anticipez, ci să povestesc mai departe cum s-a întâmplat. După ce Anna Simonis a devenit soția lui Omer Pașa, a fost văzut și fratele ei umblând cu fes turcesc; și nu a trecut mult timp și s-a aflat că Omer i-a oferit o slujbă. Sub titlul de "intendent", el devenise un fel de factotum pentru Pașă, șeful servitorimii de la grajd, bucătărie și salon. Karl Simonis renunțase la predarea lecțiilor de pian, căci Omer nu își avea sediul definitiv în București. Se vorbea deja despre plecarea rușilor și turcilor și cu aceștia din urmă se gândea și Simonis să plece. Înainte să facă lucrul acesta, s-a căsătorit cu o catolică născută la Regensburg.

Astfel, în familia lui Omer Pașa erau reprezentate două religii și două confesiuni creștine (el însuși fiind un creștin catolic care trecuse la mahomedanism). Omer Pașa și fiica sa Eminch aparțineau religiei mahomedane, frații Simonis și doamna Simonis aparțineau religiei creștine, primii fiind de confesiune evanghelică iar ultima de confesiune catolică.

Un timp, viața s-a scurs numai în bucurii și chiar când s-au mutat în Rumelia, unde a fost trimis Omer în misiune, veneau de acolo, la început, numai vești bune. Anna Simonis devenise mama unui băiețel iar Omer Pașa trebuie să fi fost foarte fericit. Dar bucuria nu a durat mult timp. Nefericirea a făcut ca băiețelul, în vârstă de numai șapte luni, să-și găsească o moarte neașteptată cu ocazia unei plimbări. Printr-o zguduitură a trăsurii, el a alunecat din brațele bunicii sale și, pentru că în același moment s-a deschis și ușa cabrioletei, a căzut sub roți și a fost strivit. Durerea lui Omer Pașa trebuie să fi fost nespus de mare.

De atunci, au venit numai vești proaste despre relația dintre Omer Pașa și soția sa. Anna avea motive întemeiate să fie geloasă pe soțul ei. De asemenea, între Karl Simonis și Omer Pașa s-a ajuns la o astfel de scenă încât primul a fost nevoit să fugă. El a apărut din nou în București și a făcut tot posibilul să se despartă de soția sa. Mai târziu, a plecat la Craiova, capitala așa-numitei Valahii mici și acolo a căutat să-și întemeieze o nouă existență.

Anna Simonis și-a părăsit soțul și a plecat la Paris ca să-și câștige existența ca pianistă. Se zvonise că Omer Pașa i-a lăsat o avere considerabilă. Ce s-a întâmplat cu soția lui Karl Simonis, nu am aflat cu precizie niciodată. Numai atât am aflat, că rămânerea ei în apropierea lui Omer Pașa nu a fost de durată.

Dacă cititorul întreabă despre soarta lui Eminch, fiica lui Omer Pașa, poate afla numai lucruri triste. Ea s-a căsătorit foarte devreme cu fiul lui Fuad-Effendi, devenind apoi văduvă la vârsta de numai șaisprezece ani. Soțul ei, un ofițer turc plin de talent, a murit de tifos în Crimeea, în anul 1855. A fost fericită în această scurtă căsătorie; cu atât mai nefericită a fost în a doua căsătorie, având parte de o moarte prematură.

Omer Pașa a rămas singur și părăsit ca un trunchi de copac desfrunzit. El comanda o armată, dar nu avea pe nimeni pe lume care să-l iubească și care să verse o lacrimă în clipa când i-a sosit sfârșitul.

Nu se potrivește aici cuvântul "renegat"?

(Din "Sonntagsblatt für die deutschen evangelischen Gemeinden in Rumänien, Serbien und Bulgarien", I, nr. 49 – 50/1898, p. 6)

Traducere de Ortansa ENĂȘESCU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Vechi zidiri bucureştene
La "Cişmeaua lui Mavrogheni"

Ana Maria ORĂŞANU

În scurta sa domnie, Nicolae Petru Mavrogheni (1786 – 1789) s-a preocupat de starea oraşului şi a supuşilor. Originar din insula Paros, acest "om uscăţiv la obraz şi strajnic", cum îl descria Dionisie Eclesiarhul, s-a dovedit un caracter ferm, dar şi un personaj insolit al istoriei bucureştene. Etala excentricităţi şocante; se îmbrăca ciudat, sau, travestit, controla activitatea şi comportamentul slujbaşilor săi pedepsind fără milă necinstea. Era adesea văzut străbătând oraşul într-o trăsură trasă de cerbi. Ajuta biserica donând "sobe de fontă" pentru ca lăcaşurile să fie încălzite şi accesibile credincioşilor şi în lunile friguroase.

Prezentarea curţii domneşti şi a obiceiurilor vremii este consemnată în memoriile de călătorie ale celebrei Lady Craven, oaspete de seamă la Bucureşti în 1786.

Mavrogheni Vodă a rămas memorabil printr-un important act ctitoricesc. El a ridicat la marginea de miază-noapte a oraşului, la capătul Podului Mogoşoaiei, un ansamblu de construcţii format din biserica purtând hramul "Izvorul Tămăduirii" (azi, Biserica Mavrogheni), case egumeneşti, case domneşti, chioşc şi cişmea. Astfel a intrat în viaţa oraşului şi s-a impus atenţiei comunitare un loc până atunci periferic şi pustiu.

Biserica a fost sfinţită în 1787 şi închinată unui lăcaş din insula natală. O bănuim frumoasă şi impunătoare, cu caracteristicile arhitecturii postbrâncoveneşti, asemeni lăcaşurilor zidite în secolul al XVIII-lea. Şi-a pierdut curând aspectul iniţial. În 1793 se impunea deja refacerea acoperişului. Apoi au afectat-o cutremurele care au zguduit Bucureştii în secolul al XIX-lea. Reparaţiile din 1890, 1902, precum şi cele de după cutremurul din 1940 şi bombardamentele din 1944 i-au modificat substanţial aspectul.

Casele domneşti, joase, cu aspect rustic, foloseau ca reşedinţă de vară. Un farmec aparte crea splendida grădină cu havuz amenajată alături. Fusese desenată şi plantată de însuşi Mavrogheni, cu suprafeţe multicolore din lalele, trandafiri şi garoafe dispuse de-a lungul aleilor şerpuite. Un **chioşc** înalt, cu vedere de perspectivă asupra împrejurimilor era loc de siestă şi taifas.

Elementul cel mai interesant, mai nou şi mai atractiv, îl reprezenta **cişmeaua**. A treia din oraş, după cele două amenajate anterior de Alex. Ipsilanti-Vodă pe Podul Mogoşoaiei. Era semnul cert al intenţiilor de progres edilitar şi contribuia la extinderea alimentării cu apă proaspătă de izvor. Arăta ca un mic edificiu, respectiv "o casă deasupra unui izvor care ţâşnea pe sub bolta de la parter" (de fapt, fusese captat izvorul de la biserica Creţulescu şi adus prin conducte ceramice). La vremea ei, cişmeaua a fost o curiozitate a Bucureştilor şi a dat numele acestui loc.

Biserica Mavrogheni

Dar preocupările ctitorului nu s-au oprit. În 1788 a sprijinit înfiinţarea unei tipografii, cunoscută drept **"Tipografia de la Cişmea"**. Primul volum ieşit de sub teascul său a fost lucrarea în versuri a lui Manolache Persiano *Faptele vitejeşti ale lui Mavrogheni*.

Vis-à-vis de clădiri, domnul a hotărât să se organizeze târg săptămânal, şi, în fiecare zi de joi, acolo se aduna mulţime de popor. Cu timpul, oamenii au început să se statornicească în zonă şi din prima jumătate a secolului al XIX-lea se atestă **Mahalaua Mavrogheni**.

Locul mărginaş a dobândit notorietate şi pentru că, la **9 noiembrie 1789**, acolo a fost întâmpinat principele de Saxa-Coburg, aflat în fruntea oastei austriece care ocupa oraşul. Tot acolo, în casele de la Cişmea, pe **30 martie 1821**, Tudor Vladimirescu s-a întâlnit cu Alex. Ipsilanti, conducătorul eteriştilor, în încercarea de a continua împreună lupta.

Cu trecerea timpului, clădirile se degradau. În 1817, tipografia a fost dată în grija dr. Caracaş, a stolnicului Răducanu Clinceanu şi a slugerului Dumitrache Topliceanu, cu privilegiu domnesc pe 20 ani, dar şi cu condiţia de a repara casele şi cişmeaua.

La **11 octombrie 1830**, această singură tipografie particulară din Bucureşti a fost cumpărată de Ion Eliade Rădulescu împreună cu unchiul său Neculai Rădulescu,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

dar din 1832 Heliade va deveni proprietar unic, dedicându-se cu pasiune activității de editor. O va muta curând în casele sale din Obor şi se va preocupa să o extindă şi să o modernizeze, sporind numărul teascurilor şi procurându-şi unul special pentru litografie.

În a doua parte a secolului al XIX-lea, casele ridicate de Mavrogheni au adăpostit proaspăt înființata **Şcoală de Arte**, apoi **Monetăria Statului** şi **Monitorul Oficial**. Amenajările de atunci au desființat vechea cişmea

În **1872**, la **30 aprilie**, Heliade a fost înmormântat în curtea bisericii Mavrogheni, conform dorinței sale, dovedind afecțiune pentru acest loc legat de viața şi activitatea lui.

În 1890, în fostele case egumeneşti de lângă biserică, se organiza prima şcoală din mahalaua Mavrogheni. Câțiva ani mai târziu, pe acelaşi amplasament s-a construit localul nou al şcolii, după planurile arh. Magni, elev al lui Ion Mincu. Cu ocazia împlinirii a 100 ani, instituția a primit numele de **"Şcoala cu clasele I-VIII Ion Heliade Rădulescu"**, omagiindu-l pe marele cărturar.

În 1912, locul fostelor case domneşti a fost atribuit **Muzeului de Artă Națională**, edificiu monumental proiectat de arh. N. Ghica Budeşti şi terminat în

Citirea firmanului de investire a prințului Nicolae Mavrogheni de către divanul turcesc

1939 (azi, Muzeul Țăranului Român).

Nicolae Mavrogheni a dat viață unui loc. A aprins o lumină. A credinței şi a culturii. Ctitoria lui nu mai există. Dar a rămas lumina. Şi numele. Căci memoria comunitară i-a recunoscut meritele. După cum se vede, **"Cişmeaua lui Mavrogheni"** este un loc bucureştean cu o istorie aparte. Dar este şi locul unde oraşul vechi s-a extins urbanistic spre zona nordică, odată cu deschiderea Şoselei Kiseleff. Însă acesta este un alt subiect.

Fuga principelui Mavrogheni din Bucureşti (9 noiembrie 1789) la apropierea trupelor chezaro-crăieşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Patrimoniu

Din Colecția de Memorie locală "N. Iorga" a Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu"

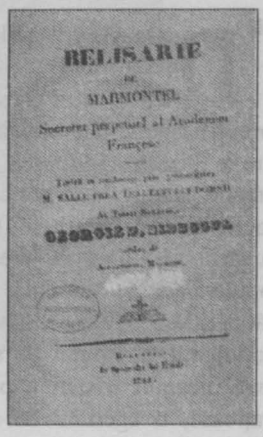

Belisarie de Marmontel, Secretar perpetuel al Academiei Françese
Tipărit în românește prin generositatea M. Salle Prea Înălțatului Domnu al Țării Românești George D. Bibescul, tradus de Alexandrina Maghieru. În tipografia lui Eliade, Bucureşti, 1844

În bătrînețile lui Iustinian, imperiul obosit de îndelungi silințe, se apropia de căderea sa. Toate părțile administrației erau în neîngrijire, legile în uitare, finanțele în pradă, disciplina militară în părăsire. Împăratul obosit de resboi, cumpăra de toate părțile pacea cu aur, şi lăsa în nelucrare puțina oştire ce îi mai rămăsese, ca nefolositoare şi sarcină Statului. Capii acestor trupe părăsite se desfătau în plăceri; şi vînătoarea ce le aducea aminte de război, îndulcea fastidiul sau urîtul trîndăviei lor...

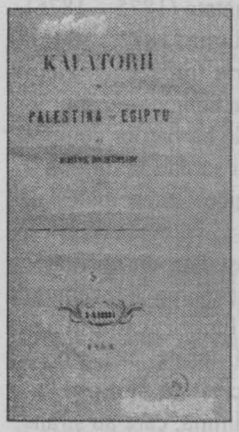

Dimitrie BOLINTINEANU, *Călătorii în Palestina şi Egipt*
Tipografia Buciumului Român. Propr. T. Codrescu & D. Gusti, Iaşi, 1856

Prefață
Numele lui Bolintineanu este cunoscut Românilor încă de când literatura națională avea epoca sa. Cu drept cuvânt am putea determina că acea epocă a fost până la anul 1848. Chemarea sa cea adevărată fusese de a deştepta simțimentele naționale, a propaga ideile progresului, a populariza trecutul strălucit dar uitat al strămoşilor, a arăta lumei că avem o limbă cultivabilă şi soră dacă nu mamă a celorlalte limbi neo-latine, şi în fine, că meritățm o viață națională şi politică între celelalte popoare Europene... (G. Sion)

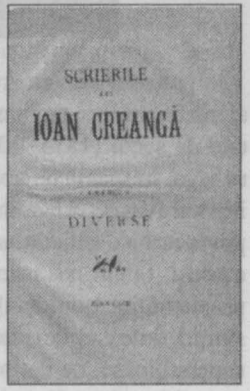

Scrierile lui Ioan Creangă
Volumul II: *Diverse*, Tipografia H. Goldner, Iaşi, MDCCCXCII

Tabla de materii
Amintiri din copilărie/Anecdote. I. Popa Duhu. II. Cinci pîni. III. Ioan Roată şi Vodă Cuza. IV. Ioan Roată şi Unirea/Poezii poporane/Poezii proprii/Cuvinte, rostiri

Rostiri, zicători, cuvinte
Gura lui era clopot./Da cum ai făcut de i-ai omorît? Cum să fac? Ia i-am toropit pe toți de parcă n-au mai fost vii de cînd îs ei./'Tă-te pîrdalnicul să te bată inimă, că tot aceia ai rămas!/Cioclej, hlujan./Acuş te fură sfîntul./Mîncarea cam pe sponci, dar apa mila Domnului./În toate zilele sînt sfinți, dar nopțile sînt ale noastre./Cînd sufletul îți ieste gol şi inima fără simțire, degeaba mai cauți pricină cu lumea din afară./Hădărag...

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Istoria cărții

G. Dem. Teodorescu

POESII POPULARE

Precuvântare

"Datinele, poveștile, muzica și poesia sunt arhivele popoarelor: cu ele se poate reconstitui trecutul întunecat. Prin studiul lor ne vom lămuri originea limbii, naşterea naționalității române, aplicările naturale cu care e înzestrat poporul, luptele ce au susținut coloniile romane până a nu se preface în locuitorii de astăzi ai vechii Dacii. Dintre diferitele neamuri răspândite pe malurile Dunării, nici unul nu are, ca neamul românesc, o poesie populară atât de originală, atât de variată, atât de frumoasă și atât de strâns unită cu amintirile antichității. Născut din sânge meridional, strămutat de sub un soare fierbinte într-o țară nouă, neamul român a păstrat o închipuire fecundă, vie, grațioasă, o agerime de spirit care se traduce în mii de cugetări fine și înțelepte, o simțire adâncă de dragoste pentru natură, și o limbă armonioasă, care exprimă cu gingășia și totodată cu energia toate aspirațiile sufletului, toate iscodirile minții". [...]

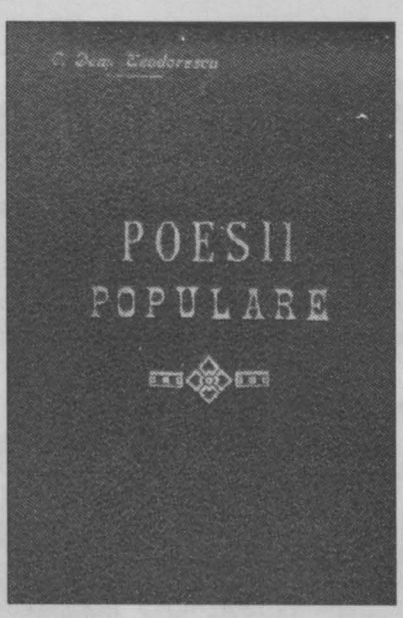

Astfel simțea Alesandru Russo despre marele tezaur al muzei noastre populare, și astfel vorbea, mai acum o jumătate de secol (1835 – 1839), pe când acest gen era cu totul nebăgat în seamă de noi și necunoscut de străini. A trebuit ca ilustrul Vasile Alecsandri să culeagă o parte din variatele produceri ale generațiunilor trecute, să le înnobileze prin frumosu-i talent și prin necomparabila-i măiestrie, să le proclame încă din anul 1852 ca niște "comori nepreţuite de simțiri duioase, de idei înalte, de notițe istorice, de crederi superstițioase, de datine strămoșești și mai cu seamă de frumuseți poetice pline de originalitate și fără seamăn în literaturile străine", pentru ca depozitul păstrat cu pietate de popor să apară, în ochii tuturor, nu numai ca o vastă cronică nescrisă și versificată, dar și ca model de limbă aleasă, de poesie curată, de inspirațiuni neprefăcute.

Culegerile numite *Volkslieder* în Germania, *Popular Songs* în Anglia, *Canti populari* în Italia, *Chansons populaires* în Franța, *Dainos* (doine) la Lituani, la Bulgari etc. au devenit titluri magice și opere iubite, pe care posteritatea le privește și le deschide cu inimă voioasă, cu seninătate de spirit. Nu știu cât timp va trece până se va putea spune și despre noi același lucru, dar nu pun la îndoială că va veni o zi, când lucrările de felul acesta se vor considera ca cea mai veche carte a neamului românesc, ca cea mai prețioasă cronică a vieții intime și a simțirilor tainice de odinioară.

Întrucât mă privește personal, din pruncie legănat în cântece populare, ademenit de al lor farmec și de a lor plăcută armonie, pe nesimțite mi s-a întipărit în memorie tot ce auzisem la părinți, la rude, la prieteni: de iubirea lor n-am scăpat la tinerețe și, scriind numai pentru mine, m-am pomenit cuprins de o neînlăturată pasiune. Culegerea din țară (1864 – 1874) am urmat-o chiar în străinătate (1875 – 1876) și am înavuțit-o mai cu seamă în anii din urmă (1877 – 1885). Aș putea să o continuu, dar, pe de o parte frăgezimea vieții omenești, împrejurările nepriincioase, piedicile ce-mi stau în cale, pe de alta îndemnurile și încurajările bărbaților competinți m-au hotărât să pun capăt lucrării și să dau la lumină – fără studii amănunțite și fără note filologice – acest material, adunat cu atât dor și cu atâta stăruință.

Dacă-am fi avut norocirea să posedăm un culegător conștiincios pe la sfârșitul veacului trecut sau pe la începutul celui de față, opera lui ar fi avut pentru limba, pentru literatura și pentru naționalitatea românească, însemnătatea ce a avut și are evangeliul pentru religiunea creștină. În lipsa lui, caută să fim recunoscători bărbaților de inimă, care au strâns din producerile populare cât au putut și în modul cum s-au priceput. Culegerea mea se deosibește de cele până azi apărute prin două însușiri particulare: I⁰ prin variantele inedite ce coprinde și prin arătarea celor publicate în ultimele patru decenie; II⁰ prin împrejurarea că a fost făcută în epoca de agonie a acestei îndeletniciri, când abia câțiva bătrâni au mai păstrat în memorie șirul nesfârșit al cântărilor vechimii, nestricate de înnoirile și de prefacerile actualității.

Basmele, snoavele și anecdotele, care constituiesc partea în proză a literaturii populare nescrise, pot da naștere unei colecțiuni ulterioare; iar lipsa din acest volum a proverbelor, zicerilor și idiotismelor se explică prin faptul că aș fi fost mărginit la o simplă reproducere, în urma culegerii lui Anton Pann și sistematizării lor de către modestul "culegător tipograf", d-l P. Ispirescu.

II

Așezarea acestor mii de versuri, care se pot considera ca tot atâtea mii de glasuri nevinovate ale poporului, dă loc

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

numai la două sisteme de clasificare: după anotimp şi după vârsta celor ce cântă.

Noima dintâi nu mi s-a părut îndestulătoare; căci, dacă primăvara se intonează "Cântecele pentru animale" şi "Lăzărelul", vara se practică "Paparudele" şi "Caloianul", toamna la şezători se spun "Ghicitori" şi "Glume", iarna se umblă cu "Moş-ajunul", cu "Colindele", cu "Steaua şi Vicleimul" etc., sunt însă "Rugăciuni" şi "Jocuri de copii", "Cântece" şi "Descântece", care se fac şi se recitează în toate stagiunile anului.

Astfel am dat precădere noimei a doua, clasificării lor după etatea persoanelor care execută datina, care rostesc sau cântă versurile; şi, pentru ca gruparea să fie mai nemerită, am ţinut seamă, într-a lor înşiruire, şi de succesiunea lor cronologică. Cu chipul acesta, variantele culegerii de faţă se întocmesc firește în două părţi cam de aceeaşi mărime. [...]

Mi s-ar părea nepotrivit să se aplice producerilor noastre populare subîmpărţirea în genuri poetice. Prin cânt, "Colindele" fac parte din poesia lirică; prin naraţiuni, descrieri, dialog, miraculos şi acţiuni eroice, "Cântecele vechi" constituiesc genul epic. Cu toate astea, recitativul celor din urmă devine cânt în gura lăutarilor, iar însuşirile epice se găsesc şi în "Colinde", şi în "Oraţiele de nuntă". În genul dramatic ar intra nu numai represintaţiunile "Vicleimului", ci şi spectacolul "Paparudelor", însoţit de cânt şi de jocuri săltătoare, plesnetul bicelor nedespărţite de "Pluguşoru", mersul înainte şi înapoi al miresei din "Lăzărelu", mişcările executate în descântece. Iată de ce am preferat clasificarea după etate, ca cea mai nemerită pentru nişte versuri, care aci aparţin datinelor sau unor petreceri glumeţe, aci ne răpesc prin frumuseţi de vioiciune şi ne înduioşează până a ne smulge lacrimi.

III

Oricât de mari ar fi fost munca şi silinţele-mi personale, culegerea n-ar fi ajuns atât de voluminoasă, fără ajutorul amicilor, care mi-au comunicat numeroase variante şi ale căror nume figurează la începutul fiecăreia. Îi rog dar să primească mulţămirile mele şi să împărtăşească meritul de a fi contribuit la această lucrare.

Asemenea mă simt dator să exprim simţiminte de recunoştinţă membrilor "Academiei române" pentru bunăvoinţa ce au arătat culegerii şi culegătorului, persoanelor care au binevoit a se însărcina cu liste de subscrieri şi celor ce au avut încredere ca să se plătească prin anticipare, dar mai cu seamă d-lui Dim. A. Sturdza, care – în cualitatea-i de ministru al instrucţiunii – a făcut tot ce i-a stat prin putinţă ca să ajute şi să grăbească tipărirea cărţii ce cu iubire ofer naţiunii române.

Bucureşti, 8 Aprilie 1885

G. Dem. Teodorescu

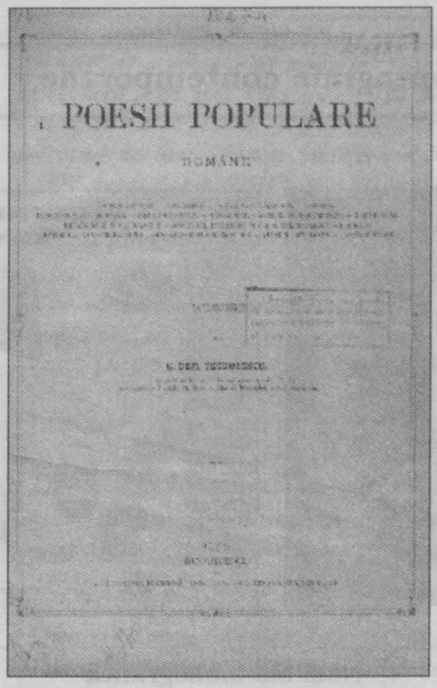
POESII POPULARE

ROMÂNE

Aprecieri anticipate

... Eu cred cu putere – şi cu o putere care creşte din ce în ce mai mult, când toate cele 48.000 de versuri ale colecţiunii G. Dem. Teodorescu vor fi tipărite – eu cred cu putere că filosoful şi filologul, jurist-consultul şi istoricul, geograful şi arhitectul, artistul în toate ramurile, până şi libretistul viitoarelor opere şi operete române, vor consulta totdeauna aceste versuri populare române ale colecţiunii G. Dem. Teodorescu, şi niciodată nu vor zice că cercetările lor nu au ieşit la bun sfârşit, că ceea ce au cerut muzei populare nu le-a fost dat.

În primele coli tipărite, în cele XI capitule – în care se coprind *Moş-ajunul*, *Colindele (solare, religioase, tradiţionale şi domestice)*, *Steaua şi Vicleimul (cu jocul păpuşilor)*, *Vasilica*, *Pluguşorul*, *Sorcova*, *Oraţiele de nuntă*, *Rugi, cânturi, jocuri de copii*, *Lăzărelul*, *Paparudele şi Caloianul*, *Ghicitorile* – cercetătorul va găsi de toate, va da peste lucruri pe care numai aci le întâlneşte, va vede tabeluri pe care nici în cei mai pitoreşti cronicari nu le vede; din şi prin ele, în fine, i se vor sugera noţiuni şi idei, pe care aiurea nu le-a întâlnit şi nici că le va întâlni vreodată. [...]

Peste câtva timp, această însemnată *culegere de poezii populare* va ieşi pe deplin de sub tipar; prin urmare studioşii limbii şi literaturii române vor avea de lucru, posedând nişte testuri atât de originale şi atât de fidele. Gramatica, etica, filologia şi istoria, cu toate subdivisurile ei, vor găsi în cele 48.000 de versuri ale *colecţiunii G. Dem. Teodorescu* cele mai bogate, cele mai interesante şi cele mai neaşteptate amănunte.

Al lor e acum rândul să tragă foloase din această incomparabilă comoară a geniului popular al României.

Noi aşteptăm cu drag a le vedea.

Gion-Ionescu

Din *Poesii populare*. Culegere de G. Dem. Teodorescu, Bucureşti, 1885

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autografe contemporane

Ileana VULPESCU – 70

Notă bio-bibliografică

Ileana Vulpescu s-a născut la 21 mai 1932, într-o familie de agricultori din comuna oltenească Bratovoiești (Dolj).

După o licență în litere (limba și literatura franceză), la Facultatea de Filologie a Universității din București (1953–1958), a lucrat, ca lexicograf, la Institutul de Lingvistică al Academiei, colaborînd la redactarea lucrărilor Dicționarul limbii române *și* Dicționarul explicativ al limbii române *(1959–1975).*

A debutat editorial, în 1962, cu o traducere din limba franceză, Asasinul a murit I-ul, *de André WURMSER.*

Prima lucrare originală a fost povestirea Scrisoare către un cunoscut, *apărută în revista orădeană "Familia", seria a V-a, II, 7 (11), iulie 1966.*

În 1972 devine membră a Uniunii Scriitorilor din România. În aprilie 1990 este aleasă în Consiliul de conducere, organism din care, în luna octombrie a aceluiași an, își dă demisia. În 1995 se retrage din Uniunea Scriitorilor.

Scrie proză și teatru, traduce din literaturile engleză, franceză și spaniolă și a semnat versiuni în limba franceză din literatura modernă și din cea contemporană românească.

În 1976 a fost distinsă cu Premiul de proză al Asociației Scriitorilor din București, pentru Rămas-bun, *1975 (2.100 de exemplare); în 1981, cu Premiul "Ion Creangă" al Academiei Române și cu Premiul "Cîntarea României", pentru* Arta conversației, *1980 (50.000 de exemplare); în 1987, cu Premiul "Flacăra", pentru* Sărută pământul acesta, *1987 (50.000 de exemplare), tustrele romane editate de "Cartea Românească".*

În 1991 întreaga activitate literară i-a fost încununată cu Premiul "România Mare".

Printre alte lucrări originale tipărite (sau jucate) se mai numără culegerile de proză și de teatru scurt Ș.A.M.D., *Espla, 1969 (7.500 de exemplare) și* Candidații la fericire, *"Cartea Românească", 1983 (35.000 de exemplare), precum și fantezia dramatică pentru copii* Grădina fermecată, *care-a văzut lumina rampei la Teatrul de păpuși din Iași, în stagiunea 1980–1981. De asemeni, au reprezentat* Arta conver-

Sărută pământul acesta

Un învingător îi poate aduce învinsului elemente superioare de civilizație, de cultură, de fel de-a trăi. Cu siguranță însă îl va lipsi de libertate: altfel spus, de capacitatea de-a se organiza după mintea și după dorința proprie. Nici un cuceritor nu cucerește de dragul celui cucerit. Nici strămunii noștri romani nu i-au cucerit pe strămoșii noștri daci fiindcă le voiau binele și pentru că doreau să-i civilizeze după modelul Romei. Îndeobște, un popor învins se acomodează cu ocupantul, deoarece nici pe vremea libertății sale nu se poate spune că era pe deplin independent. Au existat în rîndul învinșilor daci și inși care-au pus calitatea vieții mai presus de viață. Aceștia – conformîndu-se unui cod nescris al onoarei, transmis din generație-n generație – au preferat să-și ia viața decît să accepte călcîiul cuceritorului: exemplu fiind regele Decebal cu familia lui și căpeteniile acestuia. Din partea romană, respectînd la rîndu-i codul onoarei în care fusese crescut, generalul Longinus înțelege să-și ispășească prin sinucidere vina de-a se fi lăsat prins de daci.

Sărută pământul acesta încearcă să-nfățișeze înfruntarea dintre învinși și-nvingători, într-un plan lesne de deslușit la prima vedere: într-un plan secund, de taină – înfruntarea dintre sufletele care nu vor mai fi niciodată ceea ce au fost. În sufletul învingătorilor se strecoară bănuiala nedreptății pe care-o săvîrșesc venind să-i stăpînească pe alții. În sufletul învinșilor, chircit ca de secetă, bucuria nu va mai fi bucurie, în schimb, tristețea și umilințele vor mocni pururi. Această ficțiune care și-a dat osteneala de-a prezenta o epocă respectîndu-i mentalitatea cu gîndul permanent la învinși, seamănă a realist compendiu al istoriei neamului nostru de ieri, de azi și de mîine.

Arta compromisului

În parcul miniatural din fața Ateneului, Sînziana Hangan își privea inelele de la cei doi foști soți ai ei, cufundîndu-și pe rînd privirea în culorile calde ale smaraldului și ale citrinului și în sclipirea tăioasă a briantului blanc-bleu de două carate, care împodobea inelul cadou de la Alexandru de ziua ei. Tresări la hîrșcîitul roților unei mașini, zgomot obișnuit cînd i se izbesc de-un obstacol ori la o frînare bruscă. Deodată, cîinii vagabonzi de lîngă boschet săriseră-n sus și porniseră-n goană spre locul de unde venise zgomotul. Nera alergă și ea spre Sînziana, i se-așeză-n față, o privi întrebător și se porni după cîinii vagabonzi. Sînziana sări ca din pușcă, apucă lanțul Nerei și se lăsă dusă de ea, în goana mare. În mijlocul străzii, cîinii vagabonzi erau roată pe lîngă un vagabond ca și ei, izbit de mașina care făcuse zgomotul mai înainte. Îl lingeau, îi suflau în bot și din cînd în cînd înălțau capetele și se uitau în jur ca și cînd ar fi cerut ajutor. Sînziana își dădu seama din primul moment că amărîtul era mort. Ochii îi erau deschiși spre cer, gura căscată. Într-un tîrziu, cîinii care-ncercaseră să-și readucă semenul la viață pricepuseră că semenul lor murise. Rămaseră nemișcați, roată în jurul lui, ținîndu-și capetele drepte, ca într-un priveghi plin de demnitate. Apoi, toți deodată îl împinseră cu botul, din mijlocul străzii pînă la marginea trotuarului. După aceea se-aliniaseră pe trotuar culcați, cu botul pe labe, veghindu-l mai departe pe cel mort. Nera se-așezase și ea cu capul pe labe, la picioarele Sînzienei și oftase prelung. Sînziana stătea răzimată de zidul Ateneului și lacrimile îi curgeau de pe față pe fular și pe reverele pardesiului. Deodată, Nera își puse capul pe pantofii ei și oftă încă o dată. Sînziana era lipită de zid nu mai știa de cînd. Nu mai avea lacrimi, dar negura, pîcla și deznădejdea din suflet crescuseră o dată cu secarea lacrimilor. Închise ochii și se văzu copil, în apartamentul unde locuise cu mamă-sa, pînă ce fuseseră evacuate și duse în Cer-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

culuí. Cînd o familie cu patru copii încercase să intre cu forța peste ele, fiindcă n-aveau unde să locuiască, după ce Smaranda, mama Sînzienei, cu vorbă bună izbutise să-i facă pe amărîții ăia de oameni să renunțe și să se ducă de unde veniseră, se-ncuiase-n baie și printre sughițuri de plîns spunea ca o litanie: «Doamne, de ce ne-ai mai făcut? Doamne...». «Doamne, de ce?», se-adresă și Sînziana divinității. Fără reproș, dar așteptînd parcă un răspuns. «Doamne, ori schimbă lumea, ori schimbă-ne pe noi, ca să pricepem și noi ceva. Ce sens o avea oare lumea? se-ntreba obsesiv Sînziana. Eu una nu-l pricep... Măcar de n-ar mai fi și altceva după moarte... Hai, cățel, să mergem acasă». Nera trăgea de lanț spre cîinele mort, spre cei care-l privegheau. «Hai acasă, mamă, că nimic și nimeni nu-l mai pot învia». Cîinii, mai mult decît oricare vietate crescută la casa omului, simt boala, amărăciunea, durerea stăpînului, a oricărei ființe apropiate. Nera mergea la pas în stînga Sînzienei, fără să mai miroase și fără să mai stropească ziduri și copaci. Doar din cînd în cînd ridica ochii spre Sînziana, căutîndu-i privirea. «Da, Nera, cățelul mamei, mi-e sufletul ca pămîntul, fiindcă lumea e din ce în ce mai urîtă».

Fără să-i pese de ceea ce ar fi putut crede cei care-ar fi auzit-o, Sînziana vorbea cu Nera și-n casă și pe stradă, așa cum ar fi vorbit cu un om.

***

Seara era invitată, împreună cu Sandu Dragomir, la doamnele Stela Dobrian și Nușa Beldiman. Și-avea un chef! Dar buna-creștere o obliga să nu mîhnească două persoane pe care le prețuia și care mai aveau și vîrsta pe care-o aveau, nici spunîndu-le adevărul, nici inventînd vreun pretext pentru care să-și decomande invitația.

Înainte de-a se duce la ea în apartament sunase la ușa lui Sandu Dragomir. Prezența lui o liniștea totdeauna fiindcă o făcea să-și spună: «Uită-te la omul ăsta care-a răbdat paisprezece ani de Cerc polar, uită-te cît e de senin, de echilibrat. Gîndește-te la viața lui sfărîmată și nu mai fi atît de nefericită pentru că lumea este imperfectă». Și-o amintea și pe draga ei prietenă și fostă soacră, Marina Șerban, care-i spusese ca pe-o taină: «Sînziana, cînd văd cîtă nenorocire e pe lumea asta, mi-e rușine să spun că eu sufăr pentru imperfecțiunea ei».

În fața ușii lui Sandu Dragomir, Sînziana își trecu mîna prin păr, își potrivi reverele pardesiului, ca și cînd acolo s-ar fi aflat sediul amărăciunii din ființa ei. Se pregăti chiar să arboreze un zîmbet, ca să n-o vadă Sandu ca pe-o scăpată dintr-un naufragiu. Își interzicea să-l întristeze pe-acest om.

Sandu le primi ca de obicei, cu-o sclipire de bucurie-n ochii lui copleșiți pe viață de umilința din ochii cîinilor de pripas.

– Au venit fetele.

Așa spunea de fiecare dată cînd le vedea, ca și cînd s-ar fi adresat unui interlocutor nevăzut.

– Am trecut să te vedem, nene Sandule. Stăm cîteva minute și pe urmă am să mă-mbrac și să mă duc la doamna Dobrian, ca s-o ajut pe doamna Beldiman la pusul mesei. Dumneata ce-ai mai făcut?

– Am fost azi-dimineață la piață, la Crîngași. Mi s-a făcut poftă de-o ciorbă de burtă și burtă mai bună decît acolo nu e nicăieri. Fac mîine o ciorbă și vă invit la mine la masă.

Întretimp, Nera se lungise pe canapeaua din holul lui Sandu Dragomir, pe care o socotea proprietatea ei. Nera pusese stăpînire tot pe-o canapea din hol și-n apartamentul Sînzienei, ceea ce-l făcea pe Alexandru Bujor să spună invariabil, de cîte ori o vedea acolo întinsă cît era de lungă, vădit pentru a nu mai lăsa loc nimănui: «Cățeaua asta în alt loc decît pe canapea nu poate să șadă?». «Consideră că asta e proprietatea ei». «Ia uite, a dracului! Ia dă-te jos, domnișoară». Nera, fără să-și ridice capul de pe canapea, îi arunca lui Bujor o privire de ființă lezată în drepturile ei, iar dacă domnul insista, îi adresa și-un mîrîit rău-prevestitor. Sandu Dragomir ar fi fost în stare să stea și-n stradă, numai cîinele să fie fericit.

– Sînziana, astăzi în metrou, spre Crîngași, mi-am amintit încă o dată o vorbă a lui Zola: «Dacă un măgar trăiește mai mult în sînul unei familii de oameni, măgarul începe să semene cu familia și familia cu măgarul».

saței, dramatizare (în colaborare cu actorul George BĂNICĂ) a romanului omonim: Teatrul Giulești, premiera – 31 mai 1983 (peste 750 de spectacole pînă în iunie 1990), regia Eugen TODORAN; Teatrul de Stat Oradea, premiera – 3 noiembrie 1983, regia Zoe ANGHEL-STANCA; Teatrul Național Craiova, premiera – 26 octombrie 1984, regia Remus MĂRGINEANU; Teatrul Maghiar de Stat Cluj, stagiunea 1985–1986, regia DEHEL Gábor. Cea mai recentă lucrare dramatică (scrisă tot în colaborare cu George BĂNICĂ), Singurătatea unei femei (Arta conversației, II), *a fost jucată de Compania particulară "Arlechin", premiera – 10 iulie 1990, la Pitești, regia Mihai MANOLESCU.*

Autoarea a mai publicat repovestirile François RABELAIS, Gargantua, *Editura Tineretului, 1963, și* Gargantua și Pantagruel, *Editura Tineretului, 1968; Editura "Ion Creangă", 1989 (ambele lucrări în colaborare cu Romulus VULPESCU), precum și Alphonse DAUDET,* Extraordinarele aventuri ale lui Tartarin din Tarascon (Tartarin din Tarascon, Tartarin în Alpi, Portul Tarascon), *Editura "Ion Creangă", 1978.*

Printre traduceri pot fi menționate: din literatura engleză – Samuel PEPYS, Jurnal *(în colaborare cu Costache POPA), 1965; din literatura spaniolă – Juan Ramón JIMÉNEZ,* Platero și cu mine, *1966; din literatura franceză – Joë HAMMAN,* Far West, *1966; Jean DEFRADAS,* Literatura elină, *1968; Ambroise VOLLARD,* Amintirile unui negustor de tablouri, *1969, 1993; Simone de BEAUVOIR,* Imagini frumoase, *1973;* Sîngele celorlalți, *1993; François NOURISSIER,* Sfîrșitul, *1974; André MAUROIS,* Țara celor o mie și una de mendre, *1976; Michel TOURNIER.* Vineri sau limburile Pacificului, *1978, 1997.*

A semnat, în limba franceză, retroversiunile La Ballerine orange (Balerina portocalie), *1968, și* Acceptez le rétroviseur (Acceptați retrovizorul), *1973, două scenarii radiofonice de Valeriu SÂRBU; culegerea de povestiri și de teatru* Récital extraordinaire, *Seghers, Paris, 1968, de Romulus VULPESCU; și ediția bilingvă* Poésies et poèmes, *"Minerva", 1979, de Geo BOGZA. De asemeni, în* 30 poètes roumains contemporains, *"Cartea Românească", 1978, versuri de Wolf AICHELBURG, Ioan ALEXANDRU, Radu BOUREANU, Constanța BUZEA, Nina CASSIAN, Ștefan-Augustin DOINAȘ, Eugen JEBELEANU, Al. PHILIPPIDE, Nichita STĂNESCU, Virgil TEODORESCU.*

Romanul Rămas-bun casei părintești *a fost reeditat, în 1990, la Editura & Imprimeria "Arta Grafică" (50.000 de exemplare).*

În 1996 apare romanul Carnetul din porthart, *Editura "Eminescu" (3.000 de exemplare), reeditat, în același an, de Editura "Tempus" (Ploiești) (30.000 de exemplare).*

După o reeditare, în 1992, la Editura & Imprimeria "Arta Grafică" (150.000 de exemplare), romanul Arta conversației *apare în 1998, la Editura "Tempus" (Ploiești) (50.000 de exemplare).*

În anul 2000, la aceeași editură, apare Sărută pămîntul acesta, *a cărui ediție princeps (50.000 de exemplare) a văzut lumina tiparului în 1987.*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

– Avea dreptate. Am observat lucrul ăsta chiar şi la animalele noastre de experiment. După un timp, fiecare parcă e frate cu cel care experimentează asupra lui.

– Astăzi, din staţia de la Gara de Nord s-au urcat în vagonul în care eram eu un cîine şi-o căţeluşă. Au mers alături de la un capăt la altul al vagonului aproape gol. Cerşeau. Ea se uita la călătorii din dreapta, el la cei din stînga. Nişte gospodine s-au scuzat faţă de ei: «N-are mama ce să vă dea. Abia acum mă duc la piaţă». La staţia Basarab au coborît demni, fără să scoată un sunet. Am cumpărat din piaţă parizer. Speram să-i întîlnesc la întoarcere. Dar n-au mai venit. Am dat parizerul maidanezilor de lîngă biserică. N-am să mai plec niciodată de-acasă fără ceva de mîncare la mine.

Pe chipul Sînzienei încremenise o durere despre care n-ai fi ştiut să spui dacă era fizică ori sufletească.

– Milă mi-e de oameni: de amăriţii de aurolaci, de familii întregi care dorm prin gurile de metrou, de bătrîni ca mine, care au muncit o viaţă şi-acum cerşesc din ochi bani de-o pîine sau de cîteva aspirine. De toţi mi-e milă, dar de cîinii vagabonzi mi se rupe sufletul.

– Ei sînt emblema neamului nostru, nene Sandule. Victimele comunismului, cei cărora li s-au dărîmat casele; stăpînii au fost nevoiţi să-i lase-n stradă. Şi nu s-a găsit nimeni să se gîndească să-i castreze la vreme. Şi nouă ni s-au dărîmat rînduielile. Şi noi am ajuns cîinii maidanezi ai Europei. Problema se pune: să fim exterminaţi sau castraţi, problema reală, nu ce dau din trîmbiţă politicienii.

Pe chipul Sînzienei se vedeau amărăciunea şi deznădejdea omului care-a aflat că suferă de-o boală incurabilă.

– Sînziana, ce-ai păţit?

– Nimic special; ce păţesc în fiecare zi: adică trăiesc. Trăiesc într-o lume dementă, care-şi caută cu lumînarea sfîrşitul, lumea în general, România în special, prin aleşii ei, fie că vin de la dreapta, fie că vin de la stînga.

– Nu te necăji pentru ce nu poţi îndrepta. În Siberia, visul meu era să mai am o dată un acoperiş deasupra capului, într-o casă de cărămidă şi să-mi mai fie odată cald. Dacă n-ar fi Silvia, mă-ntreb cum aş supravieţui.

– Iar eu, dacă n-ar fi Alexandru Bujor şi fetele mele, ar trebui să-mi găsesc de lucru, fiindcă oricît de modest aş trăi, tot nu mi-ar ajunge pensia. Medic-primar, doctor în ştiinţe...

– De vreme ce-avem norocul ăsta, cu fetele noastre, de ce să ne amărîm, de ce să nu ne bucurăm de fiecare clipă?

– Nene Sandule, faţă de dumneata nici n-ar trebui să-ndrăznesc să deschid gura şi să mă plîng de ceva, dar ce să fac dacă ai rămas singurul om căruia să mă spovedesc?

Sînziana se uita în gol ca după ceva pierdut pentru totdeauna.

– Ce să fac dacă viaţa mi se pare-atît de urîtă? Nu mi se pare: este. Ce să fac dacă neamul din care mă trag se degradează văzînd cu ochii? Dacă «aleşii» noştri te umplu de scîrbă? Dacă am avut naivitatea să cred că după '89 avea să fie altfel decît pînă atunci? Dacă toţi şi toate sînt mult mai hidoşi decît înainte? Cînd vezi opulenţa unor mişei clădită peste o mie de morminte? Cînd noul internaţionalism şi bravii săi corifei terfelesc tot ce e românesc, pentru a întrona kitsch-ul, «spiritualizarea» graniţelor, federalizarea, terfelesc sufletul şi memoria unui popor?

– Sînziana, fata mea, aşa a fost totdeauna. Şi-am supravieţuit.

– Nu credeam să retrăiesc comunismul în formă «democratică», adică efortul de deznaţionalizare, cînd nici scuza tancurilor ruseşti n-o mai avem. Mi-e silă de-atîta conformism.

– Aşa a fost mereu. Şi-aşa o să fie.

– Nene Sandule, privită din afară pot să par o fiinţă de invidiat: două fete-n străinătate, cu situaţie bună – da; un fost bărbat plin de bani, din care-i dă şi ei cît ar vrea – numai că eu nu-i cer – da. «Şi-atunci, asta ce mai vrea?», ar putea să spună oricine. Aş fi vrut s-apuc şi eu să trăiesc într-o lume corectă, un an măcar. Nu mi-l pot scoate din suflet pe Mărinică şi pe toţi naivii care-au murit degeaba.

– Crezi că a fost undeva-n lume vreodată vreo schimbare şi să nu moară nişte creduli, nişte idealişti?

– Ştiu, nene Sandule, dar asta nu-mi mută gîndul de la Mărinică. El este remuşcarea pe care-am s-o duc cu mine şi pe lumea cealaltă. Şi dacă l-aş fi omorît eu şi nu m-aş simţi mai vinovată. Grea povară e viaţa...

– Cînd am aflat că Aneta a murit, am simţit o sfîşiere pe care-o mai simţisem o dată în viaţă: cînd nu s-a mai întors mătuşa Suzana, «la noi în Siberia». Silvia m-a luat de mînă şi mi-a şoptit cu-o voce caldă şi calmă: «Tată, mama a plecat atît de senină. În ultimele clipe ne-a spus: „Sper să las remuşcările aici pe pămînt. Sper să fie linişte acolo unde mă duc. Dacă există Dumnezeu, îmi face un mare bine că pune capăt unei suferinţe de-o viaţă"». Eu eram acea suferinţă. Şi eu m-am simţit vinovat: vinovat că trăiam şi că-i umbrisem Anetei toată viaţa. Să nu crezi că pe mine nu mă dor cele o mie de morminte şi că nu mă umplu de scîrbă cei care şi-au făcut din ele scară a parvenirii. Dar am văzut atîtea în viaţă, sublimul şi mîrşăvia din om, că nu mă mai mir; măcar atît.

– Fără să fi «beneficiat» eu de patru ani de front şi de paisprezece de Siberie, nici eu nu mă mai mir, dar nu pot să nu mă-ntristez. Am aşteptat altceva după căderea comunismului: coeziune a naţiei noastre, luptă pentru ceva mai bun, nu lupta asta de mafioţi, de jefuitori şi de cuţitari. Şi cel mai trist lucru: instituţiile Statului, în loc să le dea la cap, se fac părtaşe cu ei la jaf şi la crimă. Nenorocirea cea mai mare este discreditarea Statului în faţa cetăţeanului, care nu mai are cui să se plîngă.

– Se vede că n-ai trăit între cele două războaie ca să ştii ce «înalte» pilde a dat clasa politică românească de cînd este ea. Crezi că-ntîmplător a răsărit tocmai la noi Caragiale?

– Aşa spune şi doamna Stela Dobrian. Iar doamna Nuşa Beldiman mi-a povestit cîteva «panamale» interbelice de mai mare dragul.

– Jafuri sînt peste tot în lume şi corupţia instituţiilor de-asemenea, numai că în ţările în care şi omul modest poate să ducă o viaţă civilizată, el nu stă cu ochii ţaglă pe tagma jefuitorilor.

– Ştiu, nene Sandule, numai că la noi jefuitorii nu se gîndesc şi la omul modest, ci doar la conturile lor din străinătate. Iar ne-am împărţit în «noi şi ei», la fel ca pe vremea împuşcatului şi a predecesorului său.

Sînziana se uită la ceas.

– Mă duc să-mi pun un *deux-pièces* şi pe urmă trec drumul să aşez masa cu doamna Nuşa Beldiman.

– O să dăm iară ochii cu elitele. Te rog să-ţi păstrezi firea.

– Sper să n-auzim cine-ştie-ce prăpăstii, că am şi-aşa un chef de vizită şi de viaţă-n general...

Ileana Vulpescu

(Fragment din romanul inedit cu acelaşi titlu, în curs de apariţie la editura „Tempus", Ploieşti)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Puncte de vedere

JACQUES CHIRAC:

"Pentru mine scrisul rămâne indispensabil"

Domnule Preşedinte, există cumva o carte pentru care aveţi un cult, pe care o citiţi şi o recitiţi şi care rămâne de referinţă în viaţa dvs.?

Dacă ar trebui să reţin o singură lucrare, o carte de referinţă, cred că aceasta ar fi *Tristes tropiques*, de Claude Lévi-Strauss. Mi-amintesc şi azi cât de impresionat am fost când am descoperit pentru prima oară această magistrală operă. Există acte de creaţie, realizări intelectuale care marchează etape în evoluţia omenirii. Cu siguranţă, aceasta este una dintre ele, şi ecourile ei se resimt în ultimele luni cu o acuitate neobişnuită. Conceptele de diversitate culturală, de colaborare între civilizaţii şi de dialog intercultural îşi găsesc, în mare măsură, germenii în scrierile lui Claude Lévi-Strauss. De asemenea, am întotdeauna la îndemână culegerile de poezie din creaţia lui René Char. Are un limbaj unic, cvasi-carnal, care ne apropie adevărul despre lucruri şi fiinţe.

Mai citiţi "clasicii", vechii autori? Grecii? Latinii? Altfel spus, sunteţi mai degrabă "umanist" sau "modernist"?

Eu aş sublinia "alteritatea". Am, desigur, o profundă admiraţie pentru marii noştri clasici. Dar curiozitatea mă poartă îndeosebi către culturile pe nedrept uitate, civilizaţiile îndepărtate, de o excepţională bogăţie.

Şi mai sunt de părere că în lumea de astăzi, prea adesea tributară realităţii imediate şi "momentaneităţii", gândirea în perspectivă devine indispensabilă. Avem nevoie să înţelegem evenimentele, să le dăm un sens. Astfel, pentru "a lumina calea", realizările istorice sunt de regulă nepreţuite.

Consideraţi că lectura mai este astăzi, aşa cum era până într-un trecut apropiat, o etapă obligatorie în formarea intelectuală, că mai rămâne cartea o "hrană spirituală" indispensabilă?

Scrisul rămâne pentru mine indispensabil. De aceea sunt profund ataşat ideii de "stăpânire a limbii", care ar trebui să constituie o prioritate pentru sistemul nostru educativ. Observ, de altfel, că tehnologia informaţiei face scrisul indispensabil. Cartea va merita întotdeauna să fie apărată, păstrată şi protejată.

Ocupaţi de şapte ani cea mai înaltă funcţie în stat. Mai sunteţi la curent cu actualitatea fenomenului literar? Citiţi presa literară? Care, de preferinţă? Urmăriţi, când aveţi timp, emisiuni literare? Care?

Sigur că mi-e greu să urmăresc zi de zi actualitatea literară. Dar sunt în temă cu "cărţile momentului", fie prin intermediul presei cotidiene, fie prin cel al comerţului şi al televiziunii, chiar dacă "obiectul" îmi ajunge arareori sub ochi. De asemenea în timpul discuţiilor, al schimburilor de păreri, primesc repere despre cutare sau cutare lucrare.

Urmaţi de obicei direcţiile cutărui sau cutărui critic, sau căutaţi singur cartea preferată?

Îmi place să descopăr singur o lucrare nouă, dar lectura articolului unui critic documentat poate reprezenta indiscutabil un ajutor.

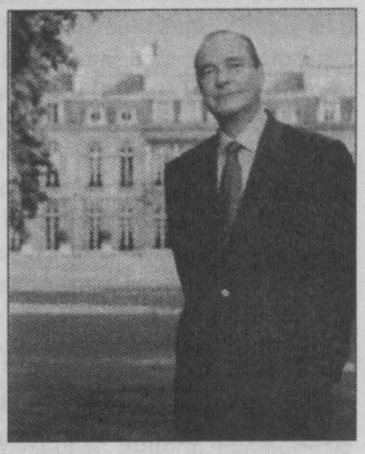

Aveţi timp să citiţi? Ce citiţi? Mai degrabă roman, carte istorică, document sau eseu?

Sigur că n-am pentru citit atât timp cât aş vrea. Oricum, citesc în fiecare seară câteva pagini, în general lucrări istorice sau de artă, mai cu seamă despre Asia. Rareori citesc un roman.

Viaţa cotidiană, a dvs. şi a concetăţenilor dvs., suferă o violentă accelerare a ritmurilor sale. Estimaţi că timpul acordat de fiecare retragerii cu sine însuşi şi izolarea pe care o reprezintă lectura devin un act necesar? Un moment firesc de reculegere?

Lectura reprezintă întotdeauna un moment de concentrare, o formă de reculegere, un mijloc de a te cunoaşte mai bine. Este, pentru mine, un "respiro" indispensabil.

Vă sensibilizează prezentarea, forma sau conţinutul unei cărţi? Bunăoară, un volum legat în piele, păstrat pe raftul bibliotecii, este mai atrăgător în ochii dvs. decât o banală ediţie broşată? Aveţi suflet de bibliofil?

Nu sunt bibliofil. Sigur că prefer apariţiile deosebite, mai ales lucrările de artă, domeniu în care s-au făcut progrese remarcabile. Dar nu sunt deosebit de sensibil la cartea rară, în sensul bibliofil al cuvântului, şi mă uimeşte întotdeauna preţul, uneori astronomic, pe care îl pot atinge asemenea lucrări vândute la licitaţie. Înţeleg această pasiune, dar nu o împărtăşesc.

Tehnica evoluează, se transformă. Faimosul Ebook face primii paşi. Sunteţi interesat de actul citirii unei cărţi pe un ecran? Impresii sau sentimente?

Urmăresc cu atenţie ultimele noutăţi în tehnologie, în special ce e legat de Internet, aşa că îmi e familiar termenul de "Ebook". Nu-mi pot reprima unele rezerve faţă de aceste "tentative". Pentru mine cartea, vreau să spun scrisul, este ceva cu totul deosebit. Este "ceva" ce trebuie să atingi, să simţi, să frunzăreşti. Nu e o marfă ca oricare alta. În plus, mi se pare dificilă lectura unei cărţi pe ecran. Sigur că sunt de acord cu computerizarea marilor colecţii şi fonduri de carte, este un progres extraordinar în înlesnirea accesului la cultură şi trebuie să-l încurajăm fără rezerve. Dar, în adâncul meu, am certitudinea că o carte, aşa cum o cunoaştem, îşi va păstra locul în ansamblul culturii.

Preconizaţi o politică mai voluntaristă pentru a ajuta cartea? Pentru a-i permite, pe de o parte, să depăşească

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

granițele Europei și, pe de altă parte, bombardamentul tehnologic?

M-am angajat personal în lupta pentru diversitate și dialog între culturi, și cred sincer că toate statele au dreptul și datoria de a-și ajuta artiștii și creatorii prin mecanismele proprii. Am fost mereu de acord cu "legea prețului unic pentru carte", lansată de prietenul meu Jérôme Lindon. De asemenea, cred că problema drepturilor de autor trebuie să-și găsească în curând o rezolvare adecvată. Am discutat de multe ori cu editorii și organizațiile din care fac parte. Ei știu că pot conta pe tot sprijinul meu în lupta pe care o poartă.

Reporter: *Dominique-Antoine GRISONI*
(Din "Le Journal du Salon du Livre", nr. 1/22 martie 2002)

Traducere de Radu VLĂDUȚ

Reprezintă succesul un criteriu?

Jean-Marie ROUART
de la Academia Franceză

Se vorbește mult despre carte. Cu mult mai puțin despre literatură. Prima este într-o stare destul de bună, în timp ce a doua agonizează lent. Această situație este mascată de o bună piață comercială a editurilor a căror cifră de afaceri se bazează de acum înainte pe vânzările de carte nonliterară: lucrările lui Jospin, Chirac, Chevènement, expunerea judecătorului Halphen sau *Le Journal d'un bouffon* de Jean Amadou nu au pretenția să rivalizeze cu *La Chartreuse de Parme*. Acestea sunt lucrările care domină piața cărții și țin capul de afiș în lista best-seller-urilor. Confuzia genurilor se datorează de altfel creării acestor liste: pentru că niciodată nu i-ar fi venit ideea unui autor precum Gide, Mallarmé, Mauriac, Morand că se poate măsura calitatea literară a unui scriitor prin indicele de vânzare sau prin poziția sa în box-office. Succesul comercial a devenit de altfel un criteriu care are din ce în ce mai mult tendința să ia locul judecății literare. Plecând de la un anumit număr de mii de exemplare vândute, indiferent de aprecierea critică referitoare la lucrarea respectivă, se decretează: "Este un fenomen social". Rămâne de văzut care. Dacă vânzarea unei cărți într-un tiraj de 200.000 de exemplare cu o cotă de câștig discutabilă îmbracă o semnificație socială, aceasta este în mod sigur în detrimentul aprecierii acestor nefericiți cititori. Extrapolarea obiceiurilor noastre democratice ne incită să ne gândim că tot așa cum adevărul politic iese din urne, la fel valoarea unei cărți trebuie să fie apreciată prin numărul cumpărătorilor săi.

Din cauza aceasta, poate că n-ar fi rău, pentru a pune ideile la locul lor, să arătăm că literatura, în alte epoci, a putut foarte bine să subziste fără a se vinde și să fie astăzi într-o stare de "sănătate" precară, chiar dacă din punct de vedere comercial cartea o duce foarte bine. Invers față de ideea stabilită, nu înseamnă că dacă o carte găsește un mare număr de lectori, are și o mare influență. Jean-Jacques Rousseau, care nu a cunoscut decât micile tiraje, a adus nu numai revoluționarea politicii, dar și a ideilor, moravurilor și sensibilităților noastre. Napoleon îl regreta: *"Poate că ar fi fost mult mai bine pentru bunăstarea popoarelor ca el și eu să nu fi existat niciodată"*, declara el în fața mormântului acestuia din Île des Peupliers.

Care a fost numărul de exemplare vândute de Gide din lucrarea *Nourritures terrestres* care să fi exercitat o influență marcantă? În ceea ce privește pe Montherlant, Giono, Pierre Jean Jouve, Paul Valéry, ei nu ar fi figurat niciodată în lista best-seller-urilor.

Acestea fiind spuse, din fericire, pentru a atenua această constatare pesimistă, frumoasele cărți de valoare literară au reprezentat în epoca modernă și niște mari succese. S-ar putea cita în acest sens mai multe exemple, în special lucrările lui Malraux, romanele lui Romain Gary, datorită celor două Premii Goncourt câștigate sub două nume diferite, care arată limitele generalizării. Cu toate acestea, literatura devine ruda săracă a editurilor, în timp ce documentarele, anchetele, mărturiile la fața locului ocupă întregul teren editorial. Este păcat deoarece literatura ar avea, poate, încă multe lucruri interesante de spus.

(Din "Le FIGARO littéraire", nr. 17 926/28 martie 2002)

Traducere de Aurelia ALBU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Erau best-seller-uri?

Bertrand GALIMARD FLAVIGNY

Victor Hugo avea numai 20 de ani la editarea primului său volum, intitulat *Odes et poésies diverses,* în 500 de exemplare. Nu au fost decât puține distribuite. Cum editorul Pélicier l-a rugat să i le preia, Hugo a fost nevoit să depoziteze la el toate exemplarele. Cărțile îl incomodau și tânărul poet era nevoit să le mute dintr-un loc în altul în cameră. Un exemplar ajunse la rege. "Ludovic al XVIII-lea luă volumul, îl privi, îl deschise și spuse: *"Este legat prost!"* Era o hârtie cenușie, spălăcită, dar destul de bună pentru versuri..." putem citi în *Victor Hugo raconté par un témoin de sa vie.*

De atunci Victor Hugo a tot recuperat, tirajele adunate ale operelor sale atingând culmile. Printre romanele sale, *Notre-Dame de Paris*, publicat în 1831, a fost un prim mare succes. Totuși tirajul a însumat doar 1.100 ex., ceea ce azi ni se pare derizoriu. Best-seller-urile epocii aveau o cu totul altă percepție, iar titlurile care au căpătat în timp sensul actual al termenului beneficiau doar în rare cazuri de tiraje importante.

În 1838, Émile de Girardin împărțea autorii în mai multe categorii. Primii erau cei care ajungeau la 2.500 ex., precum Victor Hugo sau Paul de Kock. Urmau Balzac, Eugène Sue, Jules Janin sau Frédéric Soulié, care atingeau 1.500. Într-o a patra categorie, Alfred de Musset nu "trăgea" decât 600 până la 900 ex., iar Théophile Gautier nu depășea 600. Aceste cifre se explică prin faptul că noutățile trebuiau cel mai adesea plătite cu 7,50 F volumul. Majoritatea titlurilor apăreau în mai multe volume, ceea ce determina evident multiplicarea prețului unui roman.

În final, *Notre-Dame de Paris* se retipări de 8 ori succesiv și atinse un tiraj minimal de 8.400 ex. în 1835. Cifrele tirajelor titlurilor din secolul XIX sunt puțin cunoscute. Martyn Lyons, în *Histoire de l'édition française*, a întocmit statistici estimative, pornind de la o anchetă asupra actului lecturii în Franța condusă de ministrul Educației Duruy și de la datele extrase din *Bibliografia Franței* și din *Catalogul general* al Bibliotecii Naționale.

Aceste statistici indică bunăoară că tirajul global, cunoscut sau estimat, al romanului *Notre-Dame de Paris* ar fi atins 12.500 ex. în 1850. În exil, Hugo compuse *Les Contemplations* (1856), și încheie un contract cu doi editori belgieni – Schée și Lebègue – care se obligau să realizeze 3.000 ex. în 2 volume, vândute cu 3 F fiecare în străinătate și un alt contract cu Hetzel pentru 2.500 ex. vândute cu 6 F fiecare în Franța. În doi ani ajunse la 50.000 de cumpărători. Nu cunoaștem primul tiraj din *Les misérables* (1862), dar știm că numărul de exemplare atins în 1870 era de 130.000.

O cifră la care Stendhal nu putea decât să viseze. Tirajul ediției originale din *Le rouge et le noir* (1831) a fost de 750 ex., iar cel de la *La chartreuse de Parme* (1839) de 1.200 ex. Avea puțini cititori Stendhal în timpul vieții sale. Este adevărat însă că el scria pentru a fi citit în 1880!

Le lys dans la vallée de Balzac a apărut în librării în februarie 1836. Editorul său, Werdet, nu a reușit să distribuie decât 1.200 ex. până în luna octombrie a aceluiași an, în timp ce falsificatorii străini care vindeau la jumătate de preț au distribuit, după spusele lui Balzac, 3.000 ex. Din cele 60 lucrări semnate de Balzac între 1829 și 1856 sunt citate 27 care au o prefață belgiană. Se pare că cele mai apreciate lucrări din contemporaneitatea lui Balzac vor fi fost *La Peau du Chagrin* și *Physiologie du mariage,* care s-au bucurat de opt, respectiv șapte ediții franceze înainte de 1850. Cu toate acestea, tirajul global al fiecăreia din aceste lucrări nu a depășit 20.000 ex., notează Martyn Lyons.

Les trois mousquetaires, unul din cele mai citite romane ale literaturii franceze, a apărut pentru prima oară din martie până în iulie 1844 în "Le Siècle" și a obținut un succes mai răsunător decât *Robinson Crusoe* în secolul anterior, afirmă Daniel Zimmermann, biograful lui Dumas. Singurul perdant din foileton a fost Planchet, valetul lui d'Artagnan, care se exprima doar prin onomatopee. Editorul, plătindu-l pe Dumas la număr de rânduri, a refuzat să-i achite și "rândurile lui Planchet", pe care autorul a preferat să-l șteargă din text. *Les trois mousquetaires* a apărut în librăria lui Baudry, în 8 volume. De atunci și până astăzi romanul a beneficiat de 89 ediții în franceză, incluzând și cele 8 reproduceri belgiene.

La rândul său, *Le comte de Monte-Cristo* a apărut pentru prima dată tot în foileton, în "Journal des débats", în patru serii de episoade, de la sfârșitul lui august 1844 până la 15 ianuarie 1846, bucurându-se de asemenea de un succes considerabil. Începând cu 28 septembrie 1845, "Le Siècle", din strada Croissant nr. 16, reia textul publicându-l în fascicole săptămânale. Ediția de librărie, datată 1845 – 1846, conținea 18 tomuri reunite în 9 volume și costa 135 F, ceea ce nu era nici la îndemâna publicului aparținând păturii mijlocii.

Bibliografia lui Chateaubriand cuprinde 57 de titluri, cu tot cu discursuri și opinii. Printre ele, 16 lucrări sunt pur literare, iar una a devenit un adevărat best-seller. *Le Génie du christianisme ou les Beautés de la religion chrétienne* a apărut, în mod fericit, în sfânta zi de vineri 14 aprilie 1802, șase zile după apariția legii ce decreta concordatul. Lansarea fusese premeditată și, desigur, succesul fulgerător. Editorul Mignet pretindea că vânduse de 1.000 de scuzi într-o singură zi. În limbajul timpului, scud însemna moneda de argint de 5 franci. Cunoscând că prețul de vânzare al cărții era de 7,50 F, calculul ne arată că vânzarea depășise 650 ex. într-o singură zi. În total, *Le Génie...* s-a bucurat de 6 ediții în mai puțin de un an și jumătate.

De un succes mai moderat s-a bucurat Chateaubriand cu *Mémoires d'outre tombe*, pe care le-a redactat mai bine de treizeci de ani. Veșnic lipsit de resurse, el a încercat o reevaluare a pretențiilor, în speranța că un editor cu alură de Mecena îl va plăti în avans. Librarul-editor Delloy înființă o societate comercială ale cărei acțiuni erau împărțite între editor, pe de o parte și viitorii acționari, pe de altă parte. Capitalul trebuia să urce la 800.000 F, împărțit în 1.600 acțiuni a câte 500 F fiecare. Nu a fost înghesuială la subscripție: în 1836 se

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

prezentaseră abia 146 amatori. Delloy anunță falimentul și acționarii vândură pentru 80.000 F lui Émile de Girardin dreptul de a publica în foileton *Les Mémoires d'outre tombe* în "La Presse", îndată după moartea autorului și înainte de publicarea în volum. Era o ofensă pentru Chateaubriand. Dar antepublicarea s-a întins de la 21 octombrie 1848 la 5 iulie 1850, unii cititori preferând să decupeze fascicolele pentru a le lega în volum. Aflat în fața unui asemenea succes, Girardin a reluat imprimarea foiletonului. Prima ediție de librărie a apărut în 1849 – 1850, în 12 volume, la prețul de 7,50 F fiecare sau 90 F cu totul. O sumă importantă (cam 248 Euro în zilele noastre), care echivala cu salariul pe o lună al unui muncitor. După spusele unui bătrân librar, ediția princeps a *Memoriilor* n-a devenit chiar o raritate, ipoteza unui prim tiraj de cca. 1.000 ex. nefiind hazardată.

Scumpe, scumpe mai erau cărțile! Editorul Gervaise Charpentier a lansat, prin 1840, o colecție de dimensiuni reduse, cu consum mic de hârtie la un tiraj mai mare, obținând un preț de cca. 3,50 F per volum. Accesibil pentru clasa mijlocie, dar încă prea scump pentru grosul populației, pentru care această sumă echivala cu ziua de lucru a unui muncitor calificat. O cărticică ilustrată valora 10 centime... Speculând momentul, Michel Lévy lansă colecții cu preț redus, vânzând în 1846 vechi romane de Alexandre Dumas cu 2 F.

În acest timp, George Sand publica, la prețuri mari, *La Mare au Diable* (1846), cu un prim tiraj de 1.500 ex. Totuși, chiar și romanele ei pastorale, de mare succes în epocă și frecvent reeditate, nu obțineau un tiraj mai mare de 1.500 sau 2.000 ex. Zece ani mai târziu, în 1856, "La Collection Michel Lévy" cu copertă verde costa 1 F și publica majoritatea autorilor contemporani. Louis Hachette, la rândul său, a înființat în 1853 "La Bibliothèque des chemins de fer", cu prețuri modice. Astfel, prețul la carte se schimbase dintr-o dată și – se credea – și tirajele.

O situație aparte a avut *Madame Bovary* (1857) de Gustave Flaubert. Editorul Michel Lévy l-a tratat pe autor ca pe un începător într-ale scrisului, semnând cu el pentru suma de doar 800 F, ca pentru o afacere pe picior mic. Primul tiraj n-a avut deci mai mult de 1.000 ex. Dar scandalul provocat de procesul ce a urmat și succesul de care s-a bucurat cartea au crescut vânzările la cca. 30.000 ex. între 1858 și 1862.

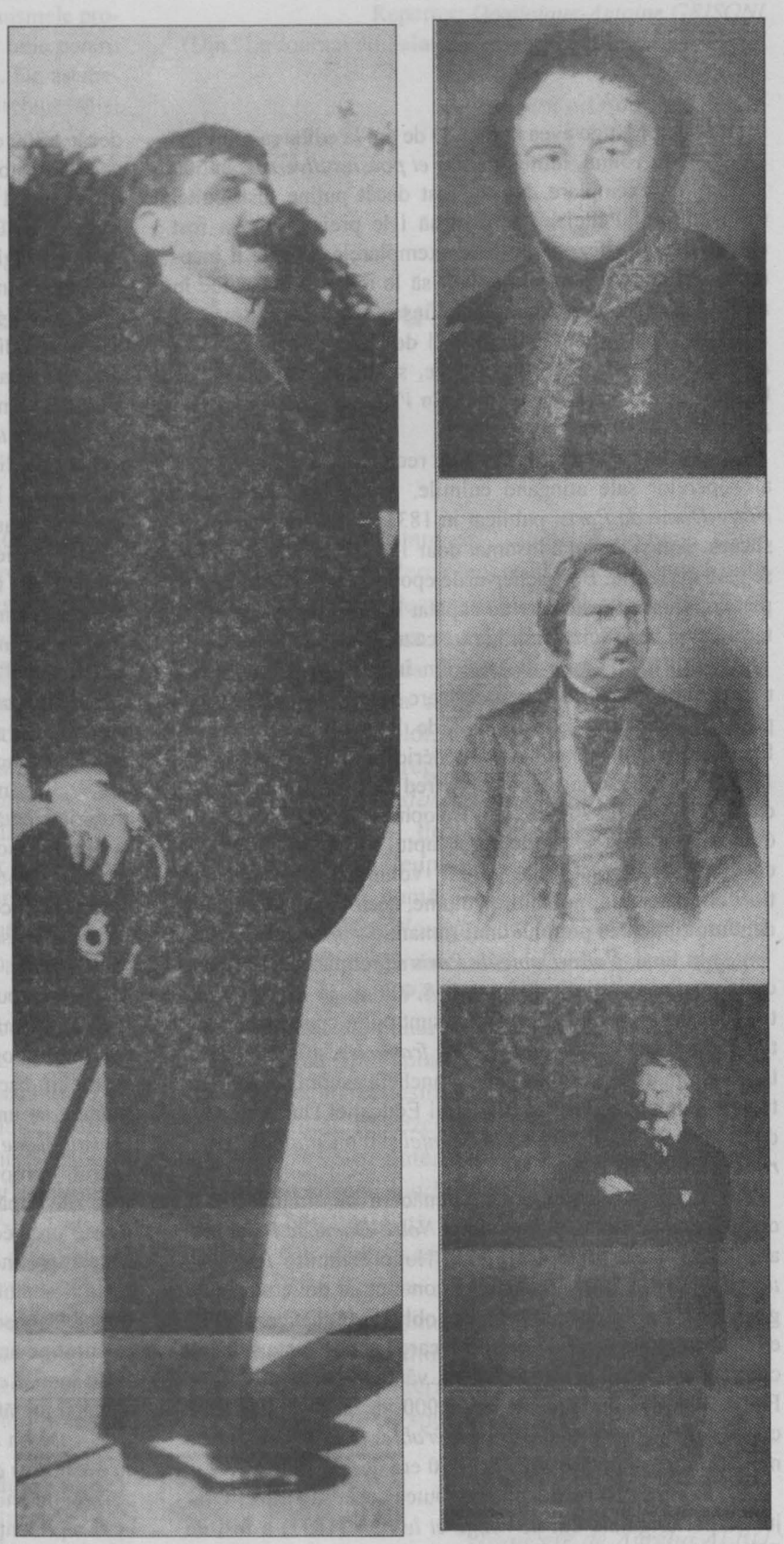

Proust, Stendhal, Balzac și Hugo:
o lentă și sigură cucerire a publicului cititor

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Dar să vedem cifrele de vânzare ale unui alt autor de succes: Émile Zola. Pentru a putea evalua corect publicul cititor la sfârşit de secol XIX, trebuie să ţinem cont nu numai de vânzarea de carte, dar şi de foiletoanele publicate în jurnalele de largă respiraţie sau în cele politice, precum şi de practicanţii de lectură publică sau ocazională. Mai mult, audienţa lui Zola a crescut şi datorită traducerilor apărute în străinătate. *"E o certitudine* – notează Isabelle Luquet, autor la "Histoire de l'édition française" – *cifrele lui de vânzare au fost cele mai ridicate din epocă"*.

Primele sale lucrări, *La Fortune des Rougons* (1871) şi *La Curée* (1871), au fost trase în 1.000 ex., această cifră crescând regulat apoi, datorită mai ales republicărilor în "La Bibliothèque des chemins de fer", care a înlesnit prin preţ pătrunderea în masa largă a publicului cititor.

L'Assommoir, apărut pe 24 ianuarie 1877, s-a vândut în 150.000 ex. în primul an. Brusc, tirajele scrierilor lui Zola s-au aliniat la succesul de autor: *Une page d'amour* (1878), apărută în 15.000 ex., din care două treimi vândute într-o zi; *Nana* (1879) cu 55.000 ex.; următoarele titluri au avut, toate, tiraje de la 60.000 ex. în sus. E de subliniat că Zola publica la Charpentier, care practica preţul de 3,50 F per volum, preţ nu tocmai accesibil, cum subliniam, pentru oricine.

Marcel Proust ar fi putut fi considerat cel din urmă autor al secolului al XIX-lea. Apariţia primei sale cărţi, *Du côté de chez Swann*, este exemplară. Proust definitivase costurile de tipărire şi publicare, cu condiţia ca editorul său, Bernard Grasset, să scoată pe piaţă cele două volume ale operei sale la un interval de zece luni. În realitate, Proust nu suporta ideea ca un editor să-i dicteze modificări în text sau date de apariţie. Grasset s-a declarat de acord şi a stabilit cu autorul toate detaliile: număr de pagini, preţ la volum, alegerea caracterelor, a titlului etc. Cartea urma să fie vândută cu 3,50 F bucata. Tipograful trase, pe 8 noiembrie 1913, 1.750 ex. în loc de 1.250 ex. prevăzute. Când a trecut la Gallimard, în 1916, retururile librarilor se ridicau la 206 ex.

Marea schimbare a venit după primul război mondial. Bernard Grasset prevedea: *"Începe era «100.000 ex.»!"* El l-a lansat pe Raymond Radiguet, acest "scriitor de 18 ani", cu un tiraj de 41.000 ex. la *Diable au corps*.

Şi un alt autor ar fi trebuit să marcheze, la fel ca Proust, literatura secolului XX: Louis-Ferdinand Céline care, cu *Voyage au bout de la nuit*, apărută în 1932 la Denoël, a zguduit lumea literară din temelii. La un tiraj iniţial de 3.000 ex., retipăririle au atins 112.000 ex. până în 1938.

O nouă eră se va prefigura după război, când editorii vor încerca să fabrice artificial best-seller-uri, etalând în rafturi mii de exemplare. Atunci însă ne vom îndepărta de literatură.

(Din "LE FIGARO littéraire",
nr. 17 926/ 28 martie 2002)

Traducere de Rodica COSMACIUC şi Radu VLĂDUŢ

Salonul de Carte de la Paris

În perioada 22 – 27 martie 2002, a avut loc a 22-a ediţie a Salonului de Carte de la Paris. Sub emblema "L'Italie a l'honneur!", Salonul a reunit – în impunătoarea Sală de expoziţii de la Porte de Versailles – aproximativ 250 de expozanţi, provenind din 27 de ţări. La această ediţie a Salonului, trecutul şi-a dat mâna cu prezentul şi viitorul, în sensul că, alături de standuri care făceau demonstraţii de realizare a hârtiei în mod tradiţional şi de imprimare pe tipar cu litere mobile, se afla standul firmei OCÈ (Franţa) care prezenta o rotativă în modul continuu: printr-un capăt al maşinii se introduce rola de hârtie, iar în celălalt capăt iese cartea imprimată, pregătită să intre în procesul de legare şi copertare.

De asemenea, alături de cartea tradiţională se aflau cărţi pe suport electronic, CD-ROM-uri, casete video şi DVD-uri.

Invitatul de onoare a fost Italia. Într-un spaţiu pe măsura gradului pe care l-a purtat, Italia a avut o concepţie aparte a organizării standului. Într-un decor amintind de arhitectura romană, a reunit mai multe standuri, gen librărie, fiecare reprezentând – grupate după regiunile Italiei – editurile reprezentative.

România a fost prezentă la această manifestare, reuşind să creeze impresii favorabile în rândul vizitatorilor. Printr-o concepţie originală, aparţinând domnului profesor Mircea Dumitrescu, standul a atras atenţia asupra legăturilor dintre literatura franceză şi literatura română. Alexandre Dumas-Père, Victor Hugo şi Ion Heliade Rădulescu – trei personalităţi ale secolului al XIX-lea – s-au cunoscut personal, şi-au apreciat reciproc operele literare şi au creat legături trainice între literaturile română şi franceză. Un fapt nu lipsit de importanţă este că traducerile în limba română din operele celor doi scriitori francezi s-au făcut la foarte scurt timp de la apariţia – la Paris – a ediţiilor princeps.

Un alt aspect deosebit de important este că în acest an, cei trei stau sub semnul bicentenarului (200 de ani de la naştere). Pentru a marca acest eveniment, România s-a prezentat la Salonul de Carte cu ediţiile bibliofile *Mazeppa* de Victor Hugo, *Meditaţii* de Alphonse de Lamartine, *Danubul în mânie* de Victor Hugo, toate în traducerea lui Ion Heliade Rădulescu, şi o *Bibliografie a traducerilor operelor lui Alexandre Dumas-Père*, în limba română, ilustrate de Mircea Dumitrescu şi Constantin Baciu.

La Salonul de Carte de la Paris a fost, de asemenea, lansată o ediţie bilingvă română-franceză a operelor lui I.L. Caragiale, marcându-se astfel **Anul Caragiale – Aniversare UNESCO**.

Alături de aceste valori bibliofile, alte edituri şi-au prezentat o parte din producţia editorială.

Prezenţa României, şi la această ediţie a Salonului de Carte de la Paris, a demonstrat încă o dată recunoaşterea şi aprecierea valorilor sale culturale.

Aurelia ALBU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Scrisoare din... Piatra-Neamț

Biblioteca Județeană "G. T. Kirileanu" Neamț

Nicolae BOSTAN

Dragă Biblioteca Bucureștilor,

Dorim ca micile noastre rânduri (corp 14, Times New Roman) să te găsească în cele mai fericite clipe ale tranziției de la calitatea de Bibliotecă Municipală la cea de Bibliotecă Metropolitană, dorință care cred că ți se va împlini cât de curând, odată cu apariția *Legii Bibliotecilor*, pentru care se tot roagă o țară de bibliotecari și tot atâtea asociații profesionale ale truditorilor cu buchea și "șoricelul". Sigur, bine ar fi dacă, dimpreună cu schimbarea de firmă, ai avea parte și de niscai schimbări pe la spații, dotări, personal și salarii. Astea

– sperăm și noi – vor veni probabil ceva mai încolo, că prea ni le dorim cu toții și poate, odată și-odată, se vor dezlega mai vârtos baierele pungilor și în CONTUL nostru, nu numai în SCONTUL altora...

Află despre noi că suntem bine sănătoși, ceea ce îți dorim și ție. De mers, din '90 încoace, ne-a mers și mai bine, ne-a mers și mai rău, iar în anul ăsta parcă suntem ceva mai plecați la pământ, că a suflat Vântu' cam tare și pe la noi, iar economia are peste tot subterane, nu numai în catacombele Capitalei. Prin urmare, ni s-au uscat și doagele și bugetul, așa că musai e nevoie să așteptăm campania de vini(recti)ficare, chit că, după cum trebuie să fi auzit și tu, pe la noi cei mai mulți vor să plece mai degrabă la recoltări de firme-căpșună în Spania, decât la filiale-căpușă, că la astea din urmă nu se mai uită nici gardul (voiam a zice chiar *Garda*!).

Ei, și dacă tot ne-am apucat să vă scriem – că de vreo trei luni ne tot bateți obrazul să nu mai fim așa de leneși în a vă trimite veștile mult dorite, despre noi și mulțimea celor care ne calcă pragul (de le zice mai nou *utilizatori*, ba chiar și *clienți*) –, apoi faceți-vă oleacă de timp și cetiți până la capăt epistola asta, ca să ne spuneți la urmă și nouă dacă e bine ori rău ceea ce facem pe-aici, prin Piatra-Neamț și împrejurimi...

I. Mai întâi să vă spunem care e misia noastră:

Misiunea Bibliotecii "G. T. Kirileanu"

Biblioteca Județeană "G. T. Kirileanu" Neamț coordonează activitatea bibliotecilor publice din județ și servește interesele de informare, studiu, lectură, educație și recreere ale utilizatorilor din Piatra-Neamț și întreg județul Neamț, prin servicii care asigură accesul la propriile fonduri (colecții și baze de date), precum și la alte surse, accesibile ei, din exterior.

Biblioteca – pentru a-și îndeplini misiunea sa esențială – constituie, prelucrează, organizează, conservă, dezvoltă și valorifică științific, conform resurselor alocate, colecții reprezentative de carte, periodice, documente și alte materiale purtătoare de informații, din orice domeniu al cunoștințelor umane, realizate în diferite formate și pe orice fel de suport.

Totodată, Biblioteca Județeană are misiunea de onoare de a conserva și valorifica moștenirea culturală și patrimonială a cărturarului G. T. Kirileanu, contribuind decisiv la perpetuarea memoriei ilustrului bibliotecar și editor.

II. Și, fiindcă veni vorba de ctitorul nostru, înfățoșat în cele din urmă și într-un *Dicționar enciclopedic*, iată, ne pare rău că așa stau lucrurile, nu-i deloc bine să vă luați după stâlcita și trunchiata notiță de acolo (vol. 3, p. 420), ci trebuie să vă spunem tot noi de ce trebuie ca *toți bibliotecarii* să-l îndrăgească și să-l respecte pe ***bibliotecarul și editorul G. T. Kirileanu***:

Născut în satul Holda-Broșteni de pe Valea Bistriței, la 13 martie 1872, Gheorghe Teodorescu-Kirileanu a fost unul dintre strălucitii absolvenți ai Școlii Normale "Vasile Lupu" (1891) și ai Facultății de Drept (1900) din Iași. În trei împrejurări, care i-au marcat hotărâtor firul vieții și cariera, a fost remarcat și apoi susținut de Titu Maiorescu:

• în decembrie 1899, când, la comemorarea a zece ani de la moartea lui Ion Creangă, a publicat în revista de folclor "Șezătoarea" un articol despre pierderea multor manuscrise ale marelui povestitor;

• în toamna lui 1900, când, deși tocmai fusese numit în magistratură la Iași, a solicitat ministrului de justiție (Titu Maiorescu) să fie transferat la Judecătoria din Broșteni, pentru a lucra în mijlocul și spre folosul consătenilor săi;

• în decembrie 1902, când, criticând sever ediția de "Scrieri" ale lui Ion Creangă realizată de Șt. O. Iosif și Ila-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

rie Chendi, arăta că opera acestuia "trebuie lăsată cu totul neştirbită şi nestropşită, icoană credincioasă mediului din care a răsărit", fapt ce l-a determinat pe Maiorescu să-l îndemne a deveni el editorul genialului humuleştean.

Va fi, astfel, după cum remarca şi Perpessicius, inegalabilul editor ştiinţific, de-o viaţă, al scrierilor lui Creangă, începând cu ediţia din 1906 şi sfârşind cu cea apărută în chiar anul morţii sale – 1960. Va fi, la fel, între primii editori ai scrierilor politice ale lui Eminescu, în 1905 (alături de I. Scurtu) şi în 1909.

Rămas, datorită unor restructurări cu iz politic, mai întâi fără postul de judecător (aprilie 1901) şi apoi fără cel de inspector comunal (aprilie 1905), G. T. Kirileanu va deveni bibliotecar al Palatului Regal (1909 – 1930).

A fost, toată viaţa, un neobosit cercetător al trecutului nostru cultural şi istoric, un discret şi generos cărturar, mereu apreciat pentru temeinicia gândirii, pentru omenia şi modestia cu care s-a devotat tuturor faptelor de bine. O corespondenţă extrem de bogată (circa 11.000 de scrisori) ilustrează aria relaţiilor şi preocupărilor lui, în mijlocul cărora s-au aflat personalităţi din cele mai diverse, de la Titu Maiorescu şi N. Iorga la Simion Mehedinţi şi Constantin C. Giurescu, de la regii Carol I şi Ferdinand I la prinţul Barbu

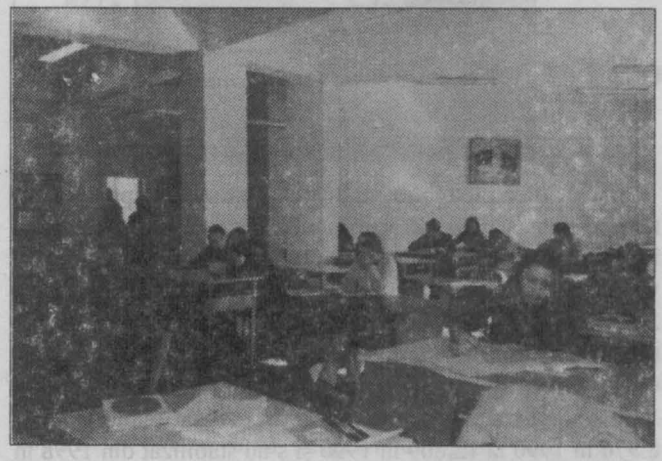

Ştirbey şi Ion I. C. Brătianu, de la I. Al. Brătescu-Voineşti şi Octav Băncilă la Al. Rosetti şi Şerban Cioculescu...

A trecut în eternitate la 13 noiembrie 1960, în Piatra-Neamţ, dar nu înainte de a dărui concitadinilor săi o inestimabilă bibliotecă, de circa 30.000 de volume. Între acestea, importante valori bibliofile, precum cele 240 de cărţi vechi româneşti (începând cu Cazania lui Varlaam, *1643), cele 51 de cărţi vechi străine (începând cu* Turcici Imperii Status *şi* Respublica Moscoviae et Urbes, *Amsterdam, 1630), cele 5 volume din preţioasa colecţie* Timpul *a anilor 1877, 1878 şi 1881 – 1883, deci din perioada în care Eminescu a fost – alături de Slavici şi Caragiale – redactor al celebrului cotidian. La fel de preţioase sunt şi numeroasele volume cu dedicaţii, însemnări sau autografe, făcându-ne plăcere a le reaminti aici pe cele ale unor iluştri înaintaşi, precum Hasdeu, Alecsandri, Creangă, Bianu, Macedonski, Vâlsan, Martha Bibescu, Regina Maria, Iorga...*

III. Tuturor celor care ar putea crede că am făcut "un exces subiectiv" evocându-ne acum şi aici ctitorul şi donaţia sa, trebuie să le spunem că, de fapt, tot ceea ce înseamnă "istoria veche şi modernă" a bibliotecii noastre este, de fapt, istoria bibliotecii lui G. T. Kirileanu, dăruită nouă într-un sfârşit de februarie 1956. În rest, putem să ne mândrim că Biblioteca Judeţeană "G. T. Kirileanu" Neamţ este continuatoarea unor tradiţii mai mult decât centenare de lectură publică în judeţul Neamţ (o notiţă evocă chiar anul 1869 şi registrul de împrumut al bibliotecii filialei Neamţ a *Societăţii pentru Învăţătură a Poporului Român*).

Dând Cezarului ce i se cuvine, trebuie acceptat, prin urmare, că adevărata istorie a Bibliotecii Judeţene "G. T. Kirileanu" Neamţ începe în anul 1935, când cărturarul, stabilindu-se în Piatra-Neamţ (str. Ştefan cel Mare, nr. 25 – astăzi "nr. 27"), a construit casa ce a adăpostit, între anii 1935 – 1970, şi comoara de carte şi periodice a bibliotecii sale, numeroasele-i manuscrise (documente şi corespondenţă) luând la sfârşitul lui 1960 drumul Bibliotecii Academiei, potrivit legatului întocmit în ultimii ani de viaţă. Deşi traversase între anii 1944 – 1956 un context politic şi social ce i-a fost întru totul potrivnic, Kirileanu, cu aleasă omenie şi infinită distincţie cărturărească, şi-a donat biblioteca în 24 februarie 1956, "cu scopul de a se înfiinţa, în oraşul Piatra-Neamţ, ***Biblioteca Regională Documentară «G. T. Kirileanu»***, cu sediul în Piatra-Neamţ, str. Ştefan cel Mare nr. 25, pentru luminarea poporului".

În aceeaşi perioadă (anii '50), datorită unei reorganizări în plan central şi teritorial a bibliotecilor publice, s-a înfiinţat la Piatra-Neamţ o bibliotecă publică orăşenească (devenită apoi raională), ce a funcţionat mai întâi în vecinătatea fostei *Librării nr. 1* a oraşului (cam pe locul unde se află astăzi terasa hotelului-restaurant *Ceahlău*), apoi pe str. Ştefan cel Mare, nr. 5 (imobil ocupat în prezent de *Curtea de Conturi şi Control Financiar Neamţ*), iar din decembrie 1972 în actualul local, de pe Bd. Republicii nr. 15. Acest local, investiţie realizată de Consiliul Judeţean Neamţ în chiar *Anul Internaţional al Cărţii* (1972), a fost – după ştiinţa noastră – şi prima construcţie de bibliotecă publică în România după cel de al doilea război mondial!...

Între timp, biblioteca publică orăşenească/raională căpătase rang municipal (februarie 1968, odată cu efectuarea reformei teritorial-administrative), iar din martie 1974, odată cu aplicarea prevederilor Decretului nr. 703/28 decembrie 1973, cuprinzând normele unitare de structură pentru instituţiile cultural-educative, a devenit *Bibliotecă Judeţeană*.

Cu aceeaşi dată şi potrivit efectelor aceluiaşi decret, fosta bibliotecă a cărturarului G. T. Kirileanu şi-a încetat statutul de bibliotecă de sine stătătoare (avusese iniţial 3,5 norme salariaţi, iar în ultimii ani mai funcţiona doar cu una singură şi se mutase din 1970 în alt spaţiu, tot pe str. Ştefan cel Mare, dar la nr. 14), colecţiile sale fiind transferate în noul sediu al Bibliotecii Judeţene şi căpătând regim de funcţionare ca Fond Documentar "G. T. Kirileanu".

IV. E timpul să vă spunem câte ceva şi despre...

Dezvoltări şi modernizări în anii 1990 – 2001

Mai întâi Prefectura Judeţului Neamţ (în noiembrie 1991) şi apoi, imediat după înfiinţare, Consiliul Judeţean Neamţ (constituit în urma alegerilor locale din mai – iunie 1992) au aprobat şi finanţat realizarea unei extinderi a sediului Bibliotecii Judeţene Neamţ, instituţie care – odată cu aniversarea a 130 de ani de la naşterea lui G. T. Kirileanu şi sfinţirea pietrei de temelie a noului local în data de 13 martie 1992 – şi-a înscris pe frontispiciu numele ctitorului ei spiritual, căpătând denumirea de Biblioteca Judeţeană "G. T. Kirileanu".

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Darea în folosință a acestei extinderi și realizarea unor ample lucrări pentru reabilitarea și modernizarea spațiilor pentru public din vechiul local au dublat, practic, din 1999, suprafața utilă a bibliotecii, care a ajuns să însumeze circa 2.500 mp. Au fost regândite și dezvoltate, în acest context generos, toate serviciile destinate publicului, care au căpătat, în intervalul 1999 – 2001 următoarea structură (secțiile notate cu * sunt reorganizate și modernizate, iar cele notate cu ** sunt nou înființate):

- secție de împrumut carte pentru adulți, circa 53.000 vol. (*);
- secție de împrumut carte pentru copii, fond de 26.000 vol. (*), cu zone-modul pentru lectură și jocuri pe calculator (**);
- sală de informare bibliografică și lectură periodice, Monitor Oficial și acces Program LEX, cu 25 locuri (**);
- două săli de lectură carte, cu 90 de locuri (*);
- punct de primire a utilizatorilor sălilor de lectură carte și de orientare la cataloagele pe suport tradițional și informatizat (**);
- depozit general de bază pentru sălile de lectură, cu servire prin lift-carte/montcharge (**);
- Centru de Informare Comunitară, cu 730 vol., 10 locuri utilizatori și acces Internet (**), compartiment în cadrul căruia mai funcționează – potrivit programelor derulate – Filiala "Club Europa", un Centru Regional de Informare Europeană (INFOREG) și Centrul de Orientare și Consiliere pentru Cetățeni (COCC);
- Centru de Informare Turistică, cu circa 2.000 vol., modul de lectură și acces Internet (**);
- sală de lectură Fond documentar "G.T. Kirileanu" (*);
- secție de informare audio-vizuală, pentru cartea de artă și documentele audio-video, cu circa 12.000 vol., 3.300 discuri, 450 CD-uri, 250 casete audio și video, 16 locuri pentru utilizatori (**);
- serviciu informatizare (**), administrând o rețea de 15 calculatoare constituită "manu propria" în anii 1993 – 2001, ca și propriul software de bibliotecă (pe deplin compatibil și concurențial cu TINLIB-ul!), precum și o bază de date ce cuprinde aproape 95 la sută dintre publicațiile carte ale colecțiilor bibliotecii;
- secție de Carte străină cu peste 16.000 vol., în principal în limbile franceză, engleză, germană și italiană, practicând împrumutul la domiciliu și având o zonă de lectură cu 10 locuri (*);
- secție BIBLIONET, pentru servicii publice Internet, cu 20 posturi de lucru, inaugurată în februarie 2001 și fiind ultima realizare a "deceniului de modernizări, restructurări și diversificări" în oferta serviciilor noastre (**);
- modernizare acces hol principal intrare, cu punct de informare și garderobă generală (*).

V. E timpul să vorbească și cifrele! Nu neapărat ca o recunoaștere a rolului jucat de PROBIP în evaluarea activităților bibliotecare (în ultimii ani, "metadatele" și statisticile vin – ca și ploile – mai mult de la Cluj), ci pentru că e util și plăcut să cam încheiem "micile noastre rânduri". Și ce drum mai "pe scurtătură" cunoașteți dumneavoastră, decât cel al statisticii? Așadar, înainte de a vă ura cele bune, vă propunem și câteva...

Repere ale activității în anii 1990 – 2001

Activitatea secțiilor și compartimentelor de la sediu, cărora li se adaugă Filiala nr. 1 Dărmănești (Aleea Ulmilor, parter bloc 30) și Filiala nr. 2 Mărăței (Bd. Traian, parter bloc A9), a căpătat – în condițiile evoluțiilor pe care tocmai vi le-am evidențiat – valențe și dimensiuni noi, întru împlinirea orizontului de așteptare al utilizatorilor noștri frecvenți și virtuali.

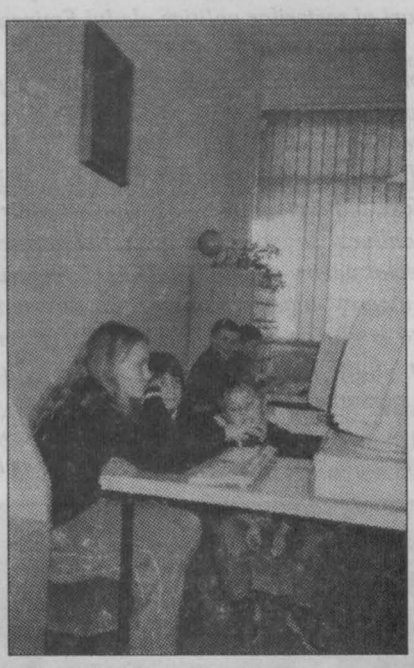

- Colecțiile bibliotecii, care în ultimii doisprezece ani au cunoscut și masive operațiuni periodice de selectare și îndepărtare a publicațiilor uzate fizic și moral (peste 60.000 vol. casate, față de circa 140.000 intrate), au crescut de la 213.105 vol. în 1990 la 285.014 la finele lui 2001, în condițiile în care – datorită "periajului" de care spuneam – din 1998 se înregistrează un statu-quo, în jurul a 280.000 vol.
- Utilizatorii înscriși anual au evoluat numeric de la 8.976 în 1990 la 12.809 în 1996 și s-au stabilizat din 1998 în jurul cifrei de 12.000. În condițiile în care circa 70 la sută dintre utilizatorii noștri sunt elevi și studenți, iar populația cuprinsă în diferite forme de școlarizare pe raza municipiului Piatra-Neamț a cunoscut (pe fondul realităților demografice) o dramatică involuție, de la 30.520 elevi în 1990, la 22.269 elevi în anul 2000, creșterea continuă și apoi "cantonarea" în jurul "maximei" de până acum (12.000 utilizatori) sunt interpretate de noi ca succese. Dacă e să vedem și cealaltă "jumătate a sticlei", în mod sigur trebuie să ne preocupe faptul că doar 10 la sută dintre utilizatorii noștri au vârsta peste 40 de ani. Acesta este segmentul pe care trebuie să-l câștigăm în mai mare măsură, fără a aprecia – desigur – că în materie de populație școlară nu e loc pentru o mai mare cuprindere...
- Numărul volumelor consultate, atât prin împrumut la domiciliu cât și prin studiu/lectură pe loc, este de asemenea edificator pentru interesul sporit al utilizatorilor față de oferta mult diversificată și îmbunătățită calitativ a bibliotecii noastre: 210.143 vol. în 1990, 461.804 în 1996 și 526.028 în 2001 (practic, o dublare a indicelui de circulație a colecțiilor, care a crescut de la 0.98 la 1,84). Nevoia sau "setea" de bibliotecă o ilustrează grăitor și dublarea numărului mediu de documente consultate pe cap de utilizator (de la circa 23 în 1990, la 45 în 2001), ca să nu mai vorbim de frecvența medie

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

zilnică la nivel de bibliotecă, dublată şi ea în intervalul analizat: circa 470 în 1990, 697 în 1996 şi 950 utilizatori în 2001.

Ei, dragilor colegi (din Bucureşti şi din toată ţara), noi de-acuma vă lăsăm cu bine şi vă îmbrăţişăm cu multă căldură, că tot pare să fi venit primăvara acum, la început de făurar 2002. Să nu uitaţi însă, dacă veţi mai gândi când şi când la scrisoarea noastră, că toate aceste realizări (ca şi multe altele, cu care nu-i potrivit parcă să ne lăudăm tot noi, drept care vă mai poftim pe la Piatra), sunt rodul muncii unui colectiv dinamic şi receptiv, cu multe disponibilităţi pentru nou şi schimbare, format din 52 de salariaţi, dintre care 42 aparţin categoriei de-i zicem "personal de specialitate" şi mai toţi sunt angajaţi după 1990. Dar noi vă îmbrăţişăm cu toţii, adică taman 52, că – zicem tot noi – puteţi conta şi pe cele 5 colege, niţeluş plecate (pe câte un an sau doi) în concedii pentru creşterea copiilor lor – viitorii noştri utilizatori!

Şi, dacă tot e să nu uităm pe careva, apoi e bine să ştiţi că noi avem şi ceva surori pe la Orhei, unde am făcut o filială de carte românească încă din 24 ianuarie 1992, adică taman de acum zece ani. Şi a ajuns filiala asta de are cam 18.600 de volume, alese "pe sprânceană" şi nu deşertate cu sacul (cum am mai văzut pe la alţii), aşa că e cea mai mare şi mai bună din toate bibliotecile româneşti aflate în reşedinţele de judeţe, pe care tocmai vor unii să le facă iarăşi raioane. Dar asta e altă poveste, aşa că o lăsăm pe altădată şi vă îmbrăţişăm cu drag...

P.S. Dacă vreţi să ne scrieţi, poftim şi adresa noastră: Bd. Republicii, 15; 5600, Piatra-Neamţ * Tel.: 033/211524, 210379. Fax: 033/210379 * Bineînţeles, avem şi *e-mail*: bib_gtk_neamt@yahoo.com

Meridian biblioteconomic

EBLIDA
Orizonturi, Programe, Iniţiative

CULTURĂ

Uniunea Europeană şi politicile culturale

Cultura este o componentă fundamentală a societăţii cunoaşterii. Ea contribuie la înţelegerea identităţilor şi a ideilor şi, de aceea, constituie un factor important în dezvoltarea şi consolidarea integrării europene, mai ales din punctul de vedere al extinderii. În plus, cultura poate crea locuri de muncă şi bunăstare economică, adăugând astfel valoare prin exploatarea şi legarea în reţea a diversităţii culturale europene.

Cultura a fost adusă în atenţia Comunităţii Europene prin articolul 128 al Tratatului Uniunii Europene. Articolul 151 (la început, articolul 128) din Tratatul Consiliului Europei cere Comunităţii să încurajeze cooperarea şi schimburile culturale în scopul promovării diversităţii culturilor dintre statele membre. Măsurile de stimulare a culturii, care nu exclud armonizarea legilor şi reglementărilor statelor membre, sunt hotărâte în mod unanim de Consiliu, conform procedurii de codecizie, după consultarea Comitetului Regiunilor. De asemenea, recomandările pot fi adoptate de Consiliu acţionând în mod unanim la propunerea Comisiei.

Din 1990, au fost adoptate diferite programe: „Kaleidoscope" pentru evenimentele culturale europene şi pentru creaţia artistică; „Ariane" pentru cărţi şi lectură; „Raphael" pentru conservarea şi dezvoltarea patrimoniului. În 1998, Comisia Europeană a propus înfiinţarea primului program-cadru al Comunităţii Europene pentru sprijinirea culturii (2000 – 2004).

Programul „Cultura 2000" urmăreşte raţionalizarea şi îmbunătăţirea eficienţei iniţiativelor de cooperare culturală printr-un singur instrument de finanţare şi programare care înlocuieşte cele trei programe anterioare. Un număr mai mare de activităţi ale Comunităţii poate include în prezent o dimensiune culturală sau poate influenţa sectorul cultural, diversificând gama instrumentelor care pot fi aplicate: politici structurale, educaţie şi instruire etc. Aspectele culturale trebuie să fie, de asemenea, luate în considerare, printre alte prevederi ale Tratatului, în domenii precum competiţia, piaţa internă (bunurile culturale), politica comercială comună (sisteme fixe de preţ pentru cărţi) şi politica socială (sprijin pentru artişti, dezvoltarea unei industrii culturale europene).

Baza pentru acţiunea Comunităţii în domeniul cultural

Comunitatea Europeană a primit un mandat cultural care a devenit, în prezent, un factor-cheie în construcţia europeană. S-a creat şi o anumită polemică, anume dacă stimulentele şi prevederile legislative sunt eficiente în faţa ameninţării dominaţiei culturale.

În septembrie 2001, Comitetul Parlamentar pentru Cultură a adoptat un raport despre cultura în Europa (A5-0281/2001) al parlamentarului Ruffolo. Acest raport cere să se accelereze cooperarea culturală, în scopul creării unei „zone culturale europene". În 5 noiembrie 2001, miniştrii Consiliului Culturii au avut o dezbatere despre cultură şi au adoptat două rezoluţii.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Rezoluția privind rolul culturii în dezvoltarea Uniunii Europene

În această rezoluție, miniștrii invită statele membre și Comisia să coopereze pentru a permite Comisiei să actualizeze evaluarea implementării articolului 151(4) al Tratatului. Miniștrii consideră important „a începe munca, mai ales pe baza acestei evaluări, de îmbunătățire a implementării articolului 151(2) și (4) al Tratatului, și invită viitoarele președinții să elaboreze un program de lucru în acest scop".

În timpul dezbaterii, președinția Comisiei i-a întrebat pe miniștri dacă „este important a lucra la un proiect cultural european într-o formă concretă și conform principiului subsidiarității, care ar putea fi integrat în proiectele politice, economice și monetare". Majoritatea statelor membre și Comisia au înțeles că un proiect cultural va necesita resurse suplimentare, în timp ce alții au considerat că problema ar trebui privită în lumina constatărilor aplicării articolului 151 al Tratatului.

Cultura și societatea cunoașterii

În această rezoluție se cere Comisiei și statelor membre:

- să utilizeze în mod optim programele și să ia în considerare crearea de noi programe și resurse, în special consultanță în digitizarea conținuturilor culturale; să sprijine diseminarea multilingvă a cunoștințelor; să promoveze instruirea în domeniul tehnologiilor informaționale și utilizarea rețelelor existente sau a altor rețele pentru a facilita cooperarea, schimbul de informații și experiențele reușite;
- să dezvolte exploatarea conținutului cultural digital;
- să faciliteze accesul, prin operatori culturali, la diferite instrumente comunitare care sprijină digitizarea conținuturilor;
- să încurajeze „inițiativele de calitate" în website-urile culturale;
- să promoveze legarea în rețea a informațiilor culturale, pentru a permite tuturor cetățenilor să acceseze conținuturile culturale europene prin mijloace tehnologice avansate;
- să încurajeze instruirea în modul de utilizare a acestor tehnologii în cadrul centrelor culturale și de instruire, pentru a permite accesul tuturor la diversitatea culturală.

Forum 2001 despre cooperarea culturală în Europa

Comisia Europeană a inițiat un proces privind acțiunile întreprinse de Comunitate în domeniul culturii, în scopul netezirii drumului pentru viitorul cooperării culturale în Europa. În 21 și 22 noiembrie, Comisia a organizat un forum pe tema realizărilor culturale, de la aplicarea Tratatului de la Maastricht, și a cercetat perspectivele cooperării culturale în Europa, de exemplu, creația și acțiunile interdisciplinare, rolul structural al rețelelor și industriile culturale.

Dezvoltarea companiilor competitive versus protejarea diversității culturale

Uniunea Europeană urmărește să îndeplinească două obiective contradictorii: întărirea producției europene și garantarea diversității culturale pentru definirea identității europene. Ambele obiective apar în textele legislative; totuși, se acordă prioritate mai curând competitivității internaționale decât diversității culturale.

Există, așadar, un dezacord între ambițiile Uniunii Europene în domeniul culturii și resursele alocate pentru îndeplinirea lor. Astfel, ar trebui luate în considerare noi instrumente eficiente care să fie incluse la următoarea revizie a tratatelor.

Conferință interguvernamentală

Cultura este o temă serioasă pentru Uniunea Europeană. Există o cerere pentru o politică europeană culturală ambițioasă dacă Europa vrea să se afirme din punct de vedere politic. Cultura ar trebui discutată în cadrul unei dezbateri serioase despre viitorul Europei și ar trebui luată în considerare la următoarele reforme ale tratatelor. Întârzierea în adoptarea programelor culturale este cauzată de sistemul de votare în mod unanim. Deși această prevedere a Tratatului urmărește ca toate statele membre întrunite în Consiliu să ajungă la un acord înainte de adoptarea unei propuneri, ea împiedică dezvoltarea sprijinului european pentru programele culturale. Mai mult de 80% din fondurile europene pentru proiectele culturale provin din Fondurile Structurale și nu din bugetul rezervat în mod special pentru cultură.

Deficiențele articolului 151 au devenit evidente în timpul procedurii de conciliere, alături de Consiliu, în privința programului „Cultura 2000". Parlamentul a cerut inițial 250 milioane Euro pentru acest program, dar unul dintre statele membre n-a fost de acord să se depășească cele 167 milioane Euro propuse de Comisie.

Parlamentul/Comitetul de Conciliere au ajuns la o înțelegere asupra sumei de 167 milioane Euro pentru o perioadă de cinci ani; Consiliul a acceptat, totuși, să se facă o evaluare a rezultatelor programului până la 31 decembrie 2002, plus o examinare a resurselor financiare disponibile.

De aceea, Parlamentul a solicitat o schimbare privind majoritatea calificată care votează în Consiliu pentru rezoluția despre conținutul Tratatului de la Nisa, adoptat în decembrie 2000. Parlamentul a cerut deja această schimbare în timpul negocierilor privind proiectul Tratatului de la Amsterdam, dar fără succes.

De când procedura de codecizie este considerată o completare la majoritatea calificată care votează, Comisia a fost de asemenea în favoarea extinderii procedurii, pentru ca actele legislative să fie adoptate de majoritatea calificată. Pragul pentru majoritatea calificată este fixat la 62 voturi din 87 (71%).

La conferința interguvernamentală din 2000 s-a propus o schimbare pentru majoritatea calificată care votează în Consiliu, în ceea ce privește cele trei prevederi, prin care codecizia este prevăzută în combinație cu unanimitatea în Consiliu [articolele 18(2), 47(2) și 151(5)]. Votul majorității calificate poate permite Comunității să acționeze alături de statele membre și, astfel, să promoveze diversitatea culturală. Problema care se pune este dacă luarea deciziei prin votul majorității calificate va afecta principiul diversității, care este esența culturii.

Dezbatere despre viitorul Europei

Întrucât reformele instituționale prevăzute de Tratatul de la Nisa par insuficiente pentru pregătirea Uniunii, Consiliul Europei reunit la Nisa a hotărât, în decembrie 2000, să

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

lanseze o largă dezbatere despre viitorul Europei. Până în anul 2004 va avea loc o nouă revizuire a tratatelor în care să fie implicate şi ţările candidate.

Până la sfârşitul anului 2003 se vor face şi alte revizuiri. Opinia publică europeană are acum şansa de a participa şi de a fi implicată în discuţii. Multe declaraţii sau propuneri au fost deja înaintate la nivel european, de exemplu, raportul Parlamentului despre Tratatul de la Nisa (toamna 2001); Carta albă a Comisiei despre guvernarea europeană (vara 2001).

Diferite ONG-uri şi reprezentanţi ai societăţii civile urmăresc să aibă o contribuţie la aceste discuţii şi să ajungă la concluzii practice în timpul celor trei ani. Un exemplu bun este iniţiativa EFAH despre ONG-urile culturale şi reforma instituţională a Uniunii Europene (2001 – 2004), al căror scop este de a reuni agenţiile culturale şi organizaţiile societăţii civile. Se doreşte elaborarea unui document care să scoată în evidenţă importanţa culturii în diferite domenii, având în vedere reforma instituţională a Uniunii Europene.

Un forum public online este principalul „punct de întâlnire" pentru cei care doresc să participe la discuţii.

(Din publicaţia **EBLIDA** „Information Europe", nr. 4/2002, pp. 6 – 7)

Traducere de Ortansa ENĂŞESCU

Biblioteca Naţională "Regele Fahd" a Arabiei Saudite

[II]

Construirea Bibliotecii Naţionale "Regele Fahd"

Biblioteca este amplasată într-o zonă uşor accesibilă a districtului Olayya din Riyadh şi ocupă o suprafaţă totală de 58.000 m^2. Suprafaţa construită este de 28.000 m^2. Înălţarea acestui edificiu a început în anul 1985, conform proiectului "Biblioteca Regele Fahd", sub supravegherea Înaltei Autorităţi pentru Dezvoltare din Riyadh. Construcţia a fost terminată în 1988, iar în ianuarie 1989 biblioteca s-a mutat din localul ei temporar, situat în districtul Malaz din Riyadh, în actualul edificiu care este, în prezent, sediul permanent. Pe baza unei concepţii arhitecturale moderne a fost edificată o construcţie impunătoare şi atractivă pe patru niveluri, în formă de hexagon, din care se desprind, în lateral, câte două perechi de aripi, pe două niveluri.

Miniatură dintr-un manuscris arab

Deasupra celor două perechi ale extinderilor ce se întâlnesc în partea centrală a clădirii, se înalţă o nouă structură hexagonală, pe două niveluri, de dimensiuni mai reduse decât hexagonul de la bază, şi care susţine în partea sa superioară, centrală, o splendidă cupolă aurită a cărei deschidere circulară străbate toate nivelurile clădirii.

Hexagonul de la baza edificiului se compune din trei zone distincte. Zona centrală are o formă circulară şi este mărginită de coloane în spatele cărora se află pasajul de trecere. Peretele exterior al acestui pasaj este cel care dă clădirii forma hexagonală. Acest pasaj are la fiecare nivel deschideri spre scări şi lifturi pentru accesul publicului. Coloanele ce înconjoară zona circulară centrală se înalţă până la al patrulea nivel şi, în continuare, prin extremităţile lor superioare susţin cupola aurită. Etajele 1 şi 2 adăpostesc serviciile şi colecţiile bibliotecii. În zona centrală sunt amplasate şi intrarea principală, lifturile, scările rulante, sala de primire, depozite şi spaţii pentru diverse alte servicii.

Clădirea bibliotecii poate adăposti circa 1,5 milioane unităţi biblioteconomice. Sunt asigurate toate dotările moderne necesare activităţilor unei biblioteci naţionale în continuă dezvoltare. Activităţilor academice şi culturale le-a fost rezervat un spaţiu considerabil. O sală cu 366 de locuri şi dotată cu aparate de proiecţie se află la etajul al treilea. La etajul al doilea se găsesc două săli destinate, una dezbaterilor, şi cealaltă, cursurilor de pregătire şi perfecţionare, cu capacitatea de 70 şi, respectiv, 56 persoane. La primul etaj există două săli de clasă. Una dintre ele aparţine Departamentului Audio-Vizual şi este dotată cu calculatoare capabile de conexiuni multiple pentru a facilita utilizarea simultană de către un grup numeros. În cea de-a doua, cu o capacitate de 25 de locuri, se desfăşoară cursuri de pregătire a personalului precum şi diverse alte cursuri.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Biblioteca dispune de un studio pentru transmisiuni de televiziune, înzestrat cu aparatură de ultimă oră pentru producție, montaj, înregistrare, telecinema. Există toate dotările pe care le implică microfilmarea, camera obscură și tehnica reproducerilor. Opt săli ale bibliotecii adăpostesc următoarele servicii și utilități: Cărți Generale și de Referință, Servicii de Referință și de Lectură, Colecția Depozitului Legal, Centrul de Informare al Regatului, Documente și Arhive, Cărți Rare și Manuscrise, Periodice, Materiale Audio-Video, Departamentul de Înregistrare și Sistemul Internațional de Numerotare Standard, Departamentul Calculatoare, Atelier de Legătorie și Restaurare, Unitate de Microfilmare, Unitate de Fotocopiere, Departamentul de Dezvoltare și Prelucrare a Colecțiilor, Departamentul Bibliografic, Departamentul Depozitului Legal, Studio, Muzeu, Sală de Conferințe, Serviciul de Editare, Serviciul Personal și Financiar, facilități pentru pregătirea personalului etc.

Cămile. **Miniatură arabă de Al. Hariri**

Structuri administrative

Din punct de vedere administrativ, biblioteca se află sub jurisdicția Secretariatului Consiliului de Miniștri, care își exercită controlul prin intermediul Consiliului de Administrație al bibliotecii.

I. Consiliul de Administrație

Biblioteca este condusă de Consiliul de Administrație care răspunde de administrarea acesteia conform prevederilor Cartei și ale regulamentelor referitoare la bibliotecă.

Consiliul de Administrație este compus din președinte și cinci membri desemnați prin Decret Regal, pentru o perioadă de trei ani, și al căror mandat poate fi reînnoit doar o dată. Reprezentantul bibliotecarilor este, din oficiu, membru al Consiliului. Biroul președintelui și Secretariatul Consiliului de Administrație se află în incinta bibliotecii.

Consiliul stabilește bugetul bibliotecii și ia deciziile necesare, având și inițiative legislative în domeniu. În sprijinul activității sale, Consiliul poate numi comitete permanente sau ad-hoc formate din propriii săi membri sau din persoane din afara instituției. Întrunirile Consiliului au loc periodic și sunt convocate de președinte, de adjunctul său ori de către majoritatea membrilor. Într-un an, au loc cel puțin patru întruniri.

II. Directorul General

În funcția de Director General este desemnată o persoană care are profesia de bibliotecar. Directorul este, din oficiu, membru în Consiliul de Administrație și este răspunzător de buna desfășurare a activităților zilnice din bibliotecă, conform prevederilor Cartei și deciziilor Consiliului de Administrație.

Statutul Bibliotecii Naționale „Regele Fahd" precizează ierarhia structurilor administrative.

A. Sub controlul direct al Directorului General se află următoarele departamente:

1. Biroul Directorului General
2. Directorul General Adjunct
3. Departamentul Planificare și Dezvoltare
4. Departamentul Relații Publice
5. Departamentul de Audit Financiar
6. Departamentul General Înregistrare – Evidență
7. Departamentul General Financiar – Administrativ

B. Directorul General Adjunct răspunde de următoarele departamente:

1. Departamentul General Achiziție – Organizare
2. Departamentul General al Serviciilor pentru Utilizatori
3. Departamentul General al Serviciilor Auxiliare

REALIZĂRI ALE BIBLIOTECII NAȚIONALE "REGELE FAHD"

Dezvoltarea și organizarea resurselor

Departamentul de Dezvoltare a Colecțiilor, Departamentul Bibliografic, Departamentul de Indexare, Departamentul de Prelucrare și Departamentul de Standarde Tehnice conlucrează sub supravegherea Departamentului General de Achiziții și Organizare, în scopul dezvoltării și organizării resurselor.

Departamentul de Dezvoltare a Colecțiilor răspunde de selecția și achiziția tuturor materialelor. El este organizat în diverse secții care, la rândul lor, conțin subdiviziuni în funcție de limbă și de tipul de material.

Există următoarele secții:

1. Secția Achiziție
(Monografii)
a. Arabe
b. Non-Arabe
2. Secția Periodice
a. Arabe
b. Non-Arabe
3. Secția Donații și Schimburi
a. Arabe
b. Non-Arabe

Activitatea acestor secții este coordonată de directorul Departamentului de Dezvoltare a Colecțiilor sub directa supraveghere a Directorului general adjunct. Materialele sunt selectate de către personalul acestui departament, dar se ține seama și de recomandările făcute de cercetători științifici sau de alți utilizatori. Achiziția se face prin cumpărare, donații și prin schimb interbibliotecar. Pentru achiziționarea de materiale din diverse părți ale lumii se recurge la serviciile unor agenți locali și străini.

Dezvoltarea colecțiilor

Biblioteca Națională "Regele Fahd" și-a mobilizat toate resursele pentru a realiza obiectivul esențial de dez-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

voltare a unei colecții naționale distincte, pentru referință și cercetare. Bogăția resurselor acumulate într-un interval de timp, relativ scurt, constituie, probabil, cea mai importantă realizare a bibliotecii. Numărul total de piese colectate până la finele anului 1997 era de 665.617 unități biblioteconomice.

***Înălțarea Profetului.* Miniatură persană, secolul XVI**

Tabelul următor (tipul de material/cantitatea) arată varietatea acestor resurse: Monografii: 316.004; Periodice: 5.262; Teze: 7.515; Documente: 110.647; Broșuri: 14.614; Cărți rare: 10.924; Manuscrise: 3.708; Hărți și Atlase: 3.268; Microfilme: 20.386; Microfișe: 20.084; Schițe și Planuri: 1.088; Fotografii: 12.146; Albume: 7; Diapozitive: 3.168; Timbre: 88.824; Registre: 426/540; CD-ROM-uri: 2.498; Discuri: 308; Benzi video: 4.237; Casete: 16.462; Monede: 23.352; Instrumente: 9; Glob: 1; Pietre funerare: 18; Picturi: 121; Total: 665.617.

Carta bibliotecii statuează principiile călăuzitoare ce constituie baza politicii de achiziții a cărei prioritate este aceea de a furniza materiale necesare studiului și cercetării privind Regatul Arabiei Saudite, Peninsula Arabă, Zona Golfului, Orientul Mijlociu, Islamul și țările islamice. Materialele referitoare la alte subiecte și la civilizația umană, în general, sunt achiziționate selectiv, dar fără să existe restricții. Din surse diverse au fost achiziționate materiale într-o bogată varietate de formate. Sursele pot fi atât comerciale cât și private, locale dar și străine. Achiziția se face prin cumpărare, donații și schimburi. Comenzi ferme sunt făcute unor agenți specializați în publicarea de studii despre Arabia Saudită, Peninsula Arabă și despre Islam. Nu trebuie să existe reticențe în a menționa implicarea personală și eforturile sincere ale celor care s-au aflat în spatele dezvoltării resurselor bibliotecii într-un interval de timp atât de scurt.

Principiile liberale incluse în Cartă și măsurile financiare generoase ale guvernului au contribuit mult la achiziționarea unei colecții valoroase prin varietate, calitate și cantitate. Cei mai importanți factori care i-au încurajat pe cetățenii saudiți să renunțe la posesiunile ce constituiau valori de patrimoniu au fost, totuși, entuziasmul personal și eforturile dinamice ale Alteței Sale Regale, Prințul Salman Bin Abdul Aziz, Guvernator al Regiunii Riyadh, care patronează Biblioteca Națională "Regele Fahd". Prin intermediul bunelor sale oficii, biblioteca a achiziționat colecții vaste de surse de importanță primordială ale istoriei locale, care altfel, ar fi fost greu de obținut.

Prezentăm, în continuare, o descriere sumară a celor mai importante resurse achiziționate de bibliotecă:

I. Colecții particulare

Achiziționarea de colecții particulare a constituit o modalitate importantă de a obține cărți care nu se găsesc pe piață. Resursele bibliotecii s-au îmbogățit în mod cert cu publicații rare și cu lucrări ce nu s-au mai reeditat. Multe personalități din domeniul literar au donat bibliotecii scrisori și documente personale. Anul 1991 a fost deosebit de important deoarece atunci au fost achiziționate multe și importante colecții private. Cea mai importantă donație a venit din partea Alteței Sale Regale, Prințul Salman Bin Abdul-Aziz, Guvernator al Regiunii Riyadh. Alteța Sa Regală a dăruit cu multă bunăvoință o mare parte din biblioteca sa personală în care se aflau multe cărți rare. Această donație, care a reprezentat cea mai importantă contribuție, a constituit un exemplu de urmat care, fără îndoială, a netezit calea pentru achiziționarea multor colecții particulare.

Alte câteva biblioteci particulare achiziționate includ colecția particulară a Doctorului Awad Muhammad, un binecunoscut geograf și scriitor egiptean. Achiziția s-a făcut în 1987, iar în 1991 biblioteca a primit colecția personală a lui Allama Abdul Salam Muhammad Haroon. În 1992 s-a primit colecția aparținând fostului Șeic Muhammad Bin Abdul Aziz Al-Manie'a. Șeicul Al-Manie'a este un binecunoscut om de știință care a contribuit la dezvoltarea învățământului în Regat și în Qatar. Colecția sa cuprinde 5.481 de volume și include unele manuscrise și documente importante.

Colecția aparținând faimosului arabist, Dr. Bayly Winder, a fost achiziționată din SUA în 1992. Această colecție este compusă din 2.200 de cărți și broșuri rare, în limbile arabă și engleză, despre Peninsula Arabă și Orientul Mijlociu. În anul 1994 s-a achiziționat biblioteca particulară a lui Jamil Abu Sulaiman din Makkah Al-Mukarramah. Această colecție este alcătuită dintr-un mare număr de cărți precum și din 1.090 de manuscrise, corespondență privată,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

jurnale vechi şi înregistrări video cu imagini ale oraşelor saudite.

În anul 1996 biblioteca a reuşit să achiziţioneze mai multe colecţii particulare. Dintre acestea, enumerăm cele 4.450 volume donate de Muhammad Husain Zaidan; 2.000 volume primite de la Saad bin Nasir bin Abdullah bin Khamees; 7.000 de volume au fost dăruite de Excelenţa Sa, Dr. Yusaf Al-Saloom, iar 10.000 timbre poştale au fost primite de la Ahmad Mustafa Fahmi Al-Khuoli.

Dara Al-Malik Abdulaziz a oferit 2.000 de teze universitare. Muhammad Al-Ajian şi-a dăruit propria bibliotecă de 2.000 volume; 7.750 volume au fost donate de Abdullah bin Khamees iar de la Muhammad Al-Shagha s-au primit 9.000 volume. Toate aceste colecţii ne-au adus câteva din cele mai rare şi mai greu de găsit publicaţii.

II. Cărţi rare

Multe cărţi rare au intrat în posesia noastră odată cu aceste colecţii. Dar, astfel de cărţi sunt achiziţionate şi de la negustorii de cărţi rare. S-au depus eforturi pentru strângerea de materiale pe diverse subiecte şi, în acest scop, s-au lansat comenzi ferme la edituri specializate şi la reputaţi furnizori pentru a se colecta tot ceea ce s-a publicat în legătură cu acele subiecte. Se extind colecţiile speciale vizând Peninsula Arabă, efecte/titluri, comunicări ştiinţifice, filigrane, cărţi şi inscripţii.

În anul 1992, biblioteca a avut şansa de a achiziţiona opt incunabule, toate realizate în secolul al XVI-lea, la Roma, de către familia Medici. Colecţia de incunabule include un exemplar al unei cărţi despre gramatica arabă, intitulată *Kitah Al-Ajromia fi Nahu*, apărută în 1592 şi al cărei autor este Ibn Dawood, zis „Ajrom"; un exemplar al primei *Biblii* în limba arabă, din anul 1591, care conţine şi câteva ilustraţii gravate în lemn şi un exemplar al creaţiei lui Ibn Sina, *Al-Qanoun*, din anul 1593. Biblioteca mai deţine un număr de incunabule saudite precum şi din alte câteva ţări. Colecţiile particulare au cuprins şi multe exemplare cu autografe şi prime ediţii, din care unele purtau însemnările învăţaţilor în posesia cărora fuseseră, cândva, aceste cărţi .

În 1992 au fost cumpărate din Turcia cinci cărţi publicate între anii 1728 – 1745. Acestea au fost tipărite la Instanbul, în tipografia lui Ibrahim Muttafarika. Acesta a fost pionierul tipăriturilor în limba arabă din Turcia – de unde s-au răspândit în toată lumea arabă. Cărţile lui Muttafarika sunt considerate incunabule. Tot în anul 1992 a fost achiziţionat un set de 75 de anuare din diferite provincii ale Imperiului Otoman. Acestea sunt anuarele oficiale ale Curţii turce, cunoscute sub denumirea populară *Salname Usmani*.

III. Manuscrise

A fost iniţiat un program ambiţios de colectare a manuscriselor arabe originale sau a fotocopiilor acestora. Succesul programului a fost cu totul deosebit, obţinându-se câteva manuscrise rare, de importanţă istorică şi valoare estetică, în special în cazul celor scrise pe teritoriul Peninsulei Arabe sau care sunt reprezentative pentru regat.

În 1992 a fost prezentată bibliotecii o colecţie de manuscrise având o semnificaţie locală specială. Este vorba despre Colecţia Ibn Touq ce cuprinde manuscrise şi documente aparţinând familiei Al-Touq şi care a fost donată de către Şeicul Ibrahim Bin Abdul Aziz Al-Touq, preşedinte al Consiliului Guvernatorilor de la Camera de Comerţ şi Industrie din Riyadh.

Colecţii de manuscrise de interes local au fost donate şi de ing. Mohammad Bin Ali Al-Sheikh, vice-primar al Riyadh-ului, precum şi de dr. Abdullah Bin Nasser Al-Wohaibi, fost membru al Comitetului Consultativ al acestei biblioteci şi, în prezent, consultant al bibliotecii.

O donaţie consistentă de microfilme ale unor manuscrise arabe a fost făcută în 1994 de Alteţa Sa Regală, Prinţul Faisal Bin Fahd. Acest act a fost rezultatul unui acord semnat la Riyadh, în anul 1992, între Alteţa Sa Regală Prinţul Faisal Bin Fahd şi reprezentanţii Universităţii Princeton, în vederea conservării manuscriselor şi cărţilor arabe existente în biblioteca Universităţii Princeton. În acord s-a stipulat ca o copie a fiecărei cărţi sau manuscris să fie oferită în dar Bibliotecii Naţionale „Regele Fahd". În conformitate cu acest acord s-au primit microfilmele a circa 25.000 manuscrise şi cărţi ce constituie una din cele mai valoroase colecţii de cărţi şi manuscrise arabe aflate în bibliotecile americane.

Printre manuscrisele de la Princeton se află şi acele colecţii care au o legătură profundă cu regatul. Este vorba, în special, de colecţia lui Amin Bin Hasan Al-Halwani Al-Madani care, în perioada în care a trăit la Al-Madinah Al-Munawwarah, a adunat un număr mare de manuscrise rare pe care, ulterior, le-a vândut în Europa. O parte a colecţiei sale a ajuns, în cele din urmă, la biblioteca Universităţii Princeton.

În anul 1995 s-a primit o colecţie foarte valoroasă compusă din 792 manuscrise. Aceste manuscrise fac referire la istoricul şi tradiţia familiei regale saudite şi sunt cele mai importante manuscrise cu caracter istoric ce acoperă perioada cuprinsă între secolele XI – XIX A. D. Această colecţie a fost transferată de la „Biblioteca Saudită" din Riyadh ca urmare a eforturilor personale depuse de Alteţa Sa Regală Prinţul Salman Bin Abdul Aziz, Guvernator al Riyadh-ului şi patron al Bibliotecii Naţionale „Regele Fahd".

Biblioteca personală a lui Abu Jamil Sulaiman, achiziţionată în 1994, constă din 1.090 manuscrise referitoare la jurisprudenţa islamică.

(Din Ghidul *Biblioteca Naţională „Regele Fahd"*, Riyadh, 1999)

Traducere de Aura CONSTANDACHE

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Biblioteca, centru de educație și informare pentru deficienții de vedere

Simona SOARE

Înființarea în anul 2001, de către Biblioteca Municipală "Mihail Sadoveanu" din București, a unei filiale având ca public-țintă deficienții de vedere a reprezentat reacția de normalitate pe care trebuie să o aibă societatea civilă, opinia publică în general, față de dezideratele spirituale ale acestei categorii umane.

În acest caz, *comunitate* este un termen ce definește o colectivitate cu mai multe trăsături comune: stilul de viață, o anumită structură specifică a relațiilor interpersonale, sociale și educaționale.

Albert Schweitzer spunea că *nu trăiești singur pe lume, mai sunt și semenii tăi.* În virtutea acestui motto societatea, atât pe plan european, cât și, iată, în România, trebuie să țină seama de realitățile existente, precum și de cele ce se prefigurează. Este necesar să se renunțe la ideea educației ca un mijloc de a-i adapta pe oameni la societate așa cum este ea. Dimpotrivă, educația trebuie concepută pentru a-i ajuta pe semenii noștri să participe efectiv la evoluția vieții de zi cu zi.

O persoană atinsă de cecitate, în afara educației nu poate avea prea mari realizări pe plan existențial. De aceea, rolul bibliotecii destinate deficienților de vedere este de a genera, culege, transmite, elabora și răspândi informație în folosul acestora, astfel încât să-și poată desfășura cât mai bine activitatea.

Accesul liber al oricărei persoane la cultură și educație este politica inteligentă pe care biblioteca trebuie să și-o asume. De aceea, prioritățile sunt:

• Orientarea de perspectivă

Pentru oricine în general, dar pentru persoanele cu deficit vizual în special este de o importanță vitală obținerea unui *loc de muncă*. Pentru a le veni în întâmpinare, biblioteca oferă materiale (manuale, bibliografii, lucrări de specialitate în variantă audio), necesare instruirii atât în perioada școlară, cât și după absolvire.

Deoarece mulți dintre utilizatorii noștri lucrează în domeniul masajului, am imprimat, la cererea lor, titluri din această sferă de interes, orientându-ne spre metodele medicinei alternative care este acum din ce în ce mai solicitată (reflexologie, tehnica masajului în Orient, presopunctură). De asemenea, prin echipamentele dotate cu tehnică specifică se dă posibilitatea unei recalificări sau îmbunătățiri a calităților profesionale (de ex. punerea la dispoziția celor interesați a computerelor dotate cu voce sintetică, sistem de citire și mărire a ecranului, lupă electronică etc.). S-a finalizat în cadrul studioului propriu de înregistrări imprimarea audio a celei mai noi ediții a lucrării *Gramatica practică a limbii române* de Ștefania Popescu, solicitată de către profesorii de specialitate din școlile pentru deficienți de vedere, atât din București, cât și din țară.

• Semnificația individuală și socială

Într-o lume a însingurării ca cea de astăzi, în care valoarea umană este de atâtea ori privită mai ales prin prisma banului, faptul că există o instituție care oferă gratuit servicii culturale și organizează programe educaționale special pentru ei, îi face pe nevăzători sau slab văzători să depășească acel complex de până acum, de "eșuați într-o lume a nepăsării".

• Sporirea eficienței în ceea ce privește deprinderea necesară comunicării și orientarea către lumea din afară

Aici trebuie urmărite două direcții: relaționarea cu persoane care se confruntă cu aceleași probleme și așa numita *ieșire din ghetou* – comunicarea cu oameni fără deficiență.

În acest sens s-au organizat întâlniri amicale – moment în care biblioteca s-a transformat într-un spațiu unde s-au reunit persoane cunoscute, foști colegi de școală, de serviciu – precum și dezbateri profesionale. Un oaspete de onoare al nostru a fost doctorul Șerban Bubenek, șeful secției de cardiologie a Spitalului Fundeni, care, în puținul timp liber pe care îl are la dispoziție, a ținut să ne viziteze și să discute cu cei prezenți despre situația celor cu deficit vizual, mai ales a celor care lucrează în instituții spitalicești. De asemenea, biblioteca a găzduit o seară de poezie și discuții despre arta dramatică. Am invitat-o pe actrița Jeanine Stavarache, o bună și fidelă prietenă, care a împărtășit celor prezenți din experiența sa teatrală, atât din România cât și de pe alte meleaguri, în final recitând cu talent și sensibilitate din opera lirică a Magdei Isanos.

• Orientarea spre egalizarea șanselor și spre o educație eliberatoare, prin manifestarea spiritului independent

Este foarte importantă relația între memorie, cuvânt și accesul la sistemele specifice de lectură (audio, braille), informație și cultură. În cazul nevăzătorilor este nevoie de sprijin prin toate mijloacele, astfel încât aceștia să reușească să atingă un standard firesc de egalitate cu ceilalți membri ai societății. Respectând acest principiu al șanselor egale, cei care lucrează în bibliotecă este necesar să urmărească dezvoltarea cât mai judicioasă a colecției (carte audio, braille, în format electronic etc.), astfel încât să acopere majoritatea domeniilor solicitate.

Există o colaborare strânsă cu instituția națională care se ocupă de interesele nevăzătorilor, instituție unde se află un studiou de carte vorbită, profilat în special pe beletristică. Analizându-se problema, s-a ajuns la concluzia că trebuie să se acopere carențele în domeniile științifice și de specialitate. Din acest motiv, structurarea tematică a imprimărilor audio din bibliotecă are un caracter preponderent științific (psihologie, filosofie, pedagogie, teologie, informatică, lingvistică etc.), dar s-au ales și titluri din literatura experimentală, de avangardă, contemporană sau cu valoare istoriografică. Tot în

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

virtutea cooperării de care am vorbit, prin sistemul de filiale pe care această organizație îl are, sunt difuzate deja multe lucrări înregistrate în biblioteca din Bucureşti şi celor 18 fonoteci din țară ale Asociației Nevăzătorilor din România (A.N.R.). Dorind să fim în permanență conectați la actualitatea culturală, am imprimat volumul de Publicistică şi corespondență al lui I.L. Caragiale. Unul din titlurile pe care le-am mai oferit a fost *Marea Neagră – o călătorie printre culturi* de Neal Ascherson, carte considerată atât de interesantă, încât constituie bibliografia de anul acesta a concursului național "Pe meridianele lumii", organizat de A.N.R.

Educația se poate înfățișa ca acțiune formativă prin alții şi prin tine însuți (autoeducație). În acțiunile noastre urmărim stimularea, în special a tinerilor, să studieze singuri, să devină cât mai independenți. Pe acest principiu am organizat anul trecut cursuri de învățare a limbilor străine (engleză, franceză, italiană şi spaniolă) – anul acesta continuându-le pe cele de limbă engleză – punând la dispoziție materiale audio pe care le pot studia acasă, precum şi îndrumare în utilizarea computerului cu voce sintetică. Am oferit în acest ultim caz lucrarea *Windows '95 – explicat pentru taste*, transpusă în formate alternative (audio, electronic şi în variantă vizuală – tipărită cu caractere mărite) şi informații tehnice privind echipamentele existente în bibliotecă.

Ex-Libris. Felix Hollenberg
Katalog zur Ausstellung in der Stadtbücherei
Stuttgart Wiehelmspalais.
25 Januar bis 23 Februar 1991

Inițiativele şi preocupările noastre şi-au găsit materializarea şi prin colaborarea cu alte instituții, care ne-au oferit cu generozitate sprijin logistic (o imprimantă, un sistem de alarmă pentru securizarea sediului, dicționare în sistem braille, draperii, casete ş.a.). Cu acest prilej doresc să mulțumesc pentru sponsorizări Consiliului Britanic din România, Asociației Nevăzătorilor, Fundației Altmediacom şi Firmei Context. Tot aici trebuie să menționez că, în urma unei întâlniri cu câțiva directori de biblioteci județene (la care am participat alături de Radu Ruba – colaboratorul nostru şi prim-vicepreşedinte al A.N.R.), am pus bazele unui parteneriat cu Biblioteca Județeană "Octavian Goga" din Cluj. Conducerea acestei instituții, prin persoana directorului său, domnul Traian Brad, a hotărât înființarea unei secțiuni destinate celor cu probleme vizuale, cu atât mai mult cu cât în acest important oraş transilvan există un prestigios liceu pentru deficienți de vedere. Conducerea şcolii a propus bibliotecii o listă de titluri înregistrate la București. Astfel, s-au preluat unele lucrări imprimate la biblioteca noastră care, prin intermediul Asociației Nevăzătorilor – filiala Cluj, au ajuns cu bine la destinație. Un parteneriat care funcționează şi promite să se permanentizeze.

Vitrine interactive

Good news, no news! – aşa susțin mulți gazetari. Sper ca totuşi acest articol să aibă cititori, pentru că e de bine!

La Târgul de Carte "Gaudeamus", am fost alături de alte colege bibliotecare, mânate pe de o parte de curiozitate şi pe de altă parte de ideea colaborării cu cei care iubesc mai presus de toate cartea.

Acest pas s-a dovedit a fi de bun augur, devenind punctul de plecare al proiectului "Vitrine interactive", ce a fost lansat de Biblioteca Municipală "Mihail Sadoveanu".

Proiectul vizează colaborarea edituri – biblioteci, în care editurile dăruiesc diverse materiale (afişe, cărți, pliante, cataloage), iar bibliotecile oferă generoase spații în vitrinele lor.

Au răspuns provocării noastre editurile Alaska, Niculescu şi Humanitas Educațional în Bibliotecile "Cezar Petrescu", "George Bacovia" şi, respectiv, "B.P. Hasdeu".

În speranța că această inițiativă va avea ecou şi în rândul altor edituri, închei mulțumind dlui. director Claudiu Istrate, preşedintele Asociației Editurilor cu Profil Pedagogic, cel care a făcut posibilă demararea acestui proiect.

Emilia ARSICI

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Târguri de Carte 2002

Târgul Internațional de Carte pentru copii de la Bologna

În perioada 10 – 13 aprilie 2002 s-a desfășurat, în Complexul expozițional din Bologna, Târgul Internațional de Carte pentru Copii/ Fiera del Libro per Ragazzi di Bologna.

Au participat expozanți din circa 70 de țări.

Standul României, organizat de Ministerul Culturii și Cultelor, s-a aflat alături de standurile Austriei, Belgiei, Bulgariei, Croației, Danemarcei, Egiptului, Estoniei, Finlandei, Franței, Germaniei, Ungariei etc. Au fost expuse cărți cu conținut variat, pentru copii de toate vârstele: carte ilustrată pentru copii preșcolari, cărți de colorat, basme, poezie, lectură școlară, operele clasicilor români, enciclopedii și dicționare școlare etc. Cărțile expuse aparțin unor mari grupuri editoriale din România: Nemira Publishing Group, Grupul Editorial RAO, Editurile All, Corint, Aramis, Ion Creangă etc. De asemenea, au fost expuse și oferite vizitatorilor târgului: pliante, afișe, cataloage de editură, calendare. Editori, ilustratori, producători de carte din alte țări, cât și publicul în general s-au arătat interesați de publicațiile expuse, de producția de carte din țara noastră.

Organizatorii italieni au pus la dispoziția publicului un "Services Centre", precum și un pavilion "New Media Arcade". În cadrul Târgului de Carte pentru Copii – Bologna 2002, un deosebit interes l-a prezentat Secțiunea **New Media:**

2002 Bologna New Media Prize:

Prin a șasea ediție a Concursului Bologna New Media Prize, Târgul de Carte de la Bologna, în colaborare cu Children's Software Review, a continuat eforturile de încurajare a producției de software pentru copii. Au participat 982 de titluri, din 13 țări, membrii juriului provenind din zone geografice diferite. Câștigătorii au fost aleși pe baza valorii educative a produsului, a noutății sale, precum și pe criteriul ușurinței în folosirea acestuia.

Children's eBook Award:

Fundația "International Ebook Award", în colaborare cu Târgul de Carte pentru Copii Bologna 2002, au instituit Premiul "Bologna Children's eBook", cu scopul de a premia producții de calitate din sfera publicațiilor electronice.

Ediția inaugurală a Concursului "Bologna Children's eBook" a fost supervizată de Fundația "International Ebook Award" și de juriul Concursului "Bologna New Media Prize".

New Media Arcade:

Pavilionul New Media Arcade a reunit:

- zona de vizionare a operelor multi-media premiate în cadrul concursului "New Media Prize";
- zona specială pentru expoziții unde producătorii multimedia au prezentat ultimele lor producții vizitatorilor târgului;
- camera de întâlnire "Demo Meeting Room", echipată cu ecrane mari, video proiectoare și computere conectate la Internet, pentru evenimente speciale.

Reunind editori, tipografi, ilustratori, producători de carte din întreaga lume, Târgul de la Bologna a marcat o etapă importantă în încurajarea producției de carte pentru copii, a schimbului de experiență între specialiști din arii geografice diferite, precum și în crearea relațiilor culturale dintre state.

Angela OPREA

Târgul de Carte de la Leipzig

În perioada 21 – 24 martie 2002 am participat, în calitate de bibliotecar, la amenajarea standului de carte românească de la Târgul Internațional de Carte de la Leipzig. Acest târg are o tradiție asociată mereu cu ideea de nou. Aici se oferă posibilitatea informării asupra noilor apariții editoriale, atât pentru cei care activează în domeniul cărții, cât și pentru cei pasionați de lectură. Suporturile sunt diverse: de la cartea cu care suntem obișnuiți de secole, la cartea audio și cea pe suport electronic.

Deși mult mai mic decât Târgul de Carte de la Frankfurt, Leipzigul are ceva aparte: „Este un spațiu de expunere, punct de întâlnire, loc de schimb de idei și informații, un oraș al comerțului cu cărți și al festivalurilor literare" – apreciază Reinhold Neven Dumont, directorul editurii „Kiepenheuer und Witsch".

Totul a început în secolul al XII-lea. Independent unul de celălalt, cele două orașe (Leipzig și Frankfurt) s-au dezvoltat ca orașe ale târgurilor de carte. În secolul al XVI-lea, Frankfurt a devenit centrul european al comerțului cu cărți, însă, din cauza „Războiului de 30 de ani", își pierde poziția, iar Leipzigul cunoaște o perioadă de înflorire. Aici s-au oferit primele cărți în limba germană, aici s-a fondat „Bursa Librarilor Germani", iar târgul de mărfuri s-a transformat într-o expoziție.

Începând cu anul 1991, după o perioadă de evasianonimat socialist, Târgul își recapătă importanța de odinioară și este tot mai asaltat de vizitatori și specialiști în domeniu. Dacă anul trecut numărul vizitatorilor a fost de circa 65.000, anul acesta a depășit cifra de 77.000. Meritul aparține și organizatorului principal „Die Leipziger Messe GmbH", care se remarcă prin seriozitate și înalt profesionalism.

România a fost prezentă la Leipzig cu un stand modular, conceput de Mircea Dumitrescu și Mihai Oroveanu. Au fost expuse peste 270 de titluri, aparținând a 16 edituri și s-a lansat volumul I.L. Caragiale, *Ausgewaltte Werke*. O manifestare deosebită a fost ceremonia de decernare a Premiului Literar German, o masivă statuetă realizată de renumitul romancier Günter Grass. Anul acesta trofeul i-a revenit scriitoarei Christa Wolf, pentru întreaga operă literară și pentru ultimul ei roman, *Leibhaftig / Trupește*. În program și în caietul Salonului au figurat și 57 de autori originari din România, exilați, strămutați în Germania sau dimpotrivă, continuând să trăiască în țară, precum Richard Wagner, Werner Sollner, Mircea Cărtărescu, Mircea Dinescu. Pe lângă cartea pe suport papetar, de un real interes s-au bucurat cărțile pe suport audio, pe discuri compacte și benzile desenate după stilul nipon de îmbinare a imaginii grafice cu textul.

Elena POPESCU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Catalog

Ion IANOȘI, *Prejudecăți și judecăți*
Editura Hasefer, București, 2002, 462 p.

Studiile acestui volum datează din 2000 – 2001. Majoritar au fost însă elaborate în anii nouăzeci, sub forma unor variante prime, mai restrânse, publicate în reviste, volume colective sau ca prefețe. Din prelucrarea lor amplificată a rezultat forma lor actuală, de fiecare dată alta decât înainte, practic inedită. Nici un text component n-a mai figurat în anterioarele mele cărți de autor.

*De ce **Prejudecăți și judecăți**? Din același motiv pentru care am intitulat un ciclu de însemnări **Idei inoportune** (Editura Cartea Românească, 1995). Dacă însă acolo prevalau meditațiile succinte, mai multe la număr, cu un asumat grad de subiectivitate, admisă în publicistica de idei – aici am preconizat o eseistică științifică, axată pe cultură și, mai cu seamă, pe literatură, dar intersectată cu istoria și cu politica...*

Valeriu RÂPEANU, *Nicolae Iorga – Nae Ionescu – Mircea Eliade. Polemici. Controverse. Elogii*
Ediția a II-a, Editura Lider, București, f. a., 329 p.

Aici se încheie, fără ca să se sfîrșească, cea dintîi încercare de a înfățișa și de a descifra o ecuație la prima vedere insolită. Dar care semnifică frămîntările, căutările, înfruntările și, – nu o dată, chiar seismele vieții publice și culturale românești din perioada interbelică. Termenii acestei ecuații reprezintă succesiunea a trei generații: cea afirmată în ultimul deceniu al veacului trecut – Nicolae Iorga –, cea de la începutul secolului nostru – Nae Ionescu –, cea intrată în vîltoarea istoriei după primul război mondial – Mircea Eliade...

Mircea CONSTANTINESCU, *Vedeta.* Eseu în psihosociologia multimedia
Editura Cartea Românească, București, 2001, 256 p.

... doresc, și prin această lucrare, să înțeleagă, cei obtuzi și cei metropolitani, că limba și gândirea române nu sunt suspendate regional, ci pot fi utilizate cu folos ca paradigme ale unui viitor omenesc plastic și realist. Nu vreau să transform aceste rânduri în prefața unei conferințe de presă sau într-o acțiune promoțională. Sunt realmente incapabil să-mi fac reclamă. Dar sunt demult pregătit să susțin ferm că limba și gândirea române nu sunt regionale, nu sunt periferice... (Autorul)

Cleopatra LORINȚIU, *O lumină suplimentară*
Editura Muzeum, București, 2002, 236 p.

Ce rost mai are interviul astăzi și dacă m-am irosit de fapt, practicând acest gen mai bine de douăzeci de ani, e drept, cu fericite intermitențe, m-am gândit adeseori. O explicație (o scuză?) ar putea fi dorința de-a cunoaște oameni deosebiți, de-a afla un plus de la ei, un ceva pe care îl speram, îl intuiam. Au fost apoi ani în care am trăit din gazetărie. Radio, televiziune, ziare și reviste. În majoritatea cazurilor, eu mi-am ales subiectele. A fost un noroc, un chip de a-mi conduce corabia, un fel de dezinteres față de tentațiile clipei și față de avantajele ei, deopotrivă...

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Vlad NEAGOE, *Coenaesthesicon*
Prefață de Octavian Soviany, Editura Vinea, București, 2000, 310 p.

În textele lui Vlad Neagoe poezia pare să-și fi regăsit ceva din demnitatea de organ al cunoașterii metafizice, iar, odată cu aceasta, tonalitatea faustiană și vocația tragicului. Poemele autorului vor circumscrie în consecință "stări cosmice", *se cristalizează în viziuni bântuite de vedenii eschatologice și de prezența îngerilor malefici sau consemnează, dimpotrivă, momentele aurorale ale universului, într-o succesiune de geneze și năruiri apocaliptice care reprezintă expresia unei vibrații primordiale, se identifică cel mai ades cu ritmul pulsatil al unui cosmos instalat sub semnul* "veșnicei reîntoarceri"... (Octavian Soviany)

***Eterna iubire*. Versuri de dragoste ale poeților din Basarabia și Nordul Bucovinei 1900 – 2000**
Editura Biodova & Cronica Română, București, 1999, 215 p.

Selecția nici pe departe nu-și asumă riscul unei ample antologii, ci doar prezența, pe parcursul a 100 de ani, a poeților din Basarabia și Nordul Bucovinei, care au bătut și mai bat cu gingășie și cu fidelitate la CURȚILE DORULUI. Mulți poeți au mai rămas neincluși în aceste pagini, frumoasele lor poezii de dragoste fiind "înghițite" de povara grea a arhivelor și trecerii timpului. Scopul acestei microantologii este de a prezenta poeți din toate generațiile cuprinse în 100 de ani de respirație lirică în numele MĂRIEI SALE – IUBIREA.

Corin BIANU, *Drum fără întoarcere*
Editura Muzeum, București, 2001, 374 p.

E toamnă. A venit și toamna! De astă primăvară, de când Traian imperator *a pus piciorul pe pământul dac, în fruntea numeroaselor sale armate, a trecut destulă vreme, dar el înaintează hotărât pe firul văilor dintre munți, tot mai aproape de Sarmizegetusa, cetatea sacră a dacilor. În răstimp, localnicii au ripostat totuși, însă doar de pe margini și în cete mici, hărțuind neîncetat trupele romane, mai ales în zori sau pe înserat – nu atât pentru a le pricinui pierderi importante, cât spre a le îngreuna și încetini înaintarea – pentru ca iarna, temuta lor iarnă, să-i prindă pe toți în munți...*

Marian NENCESCU, *Ghidul bibliotecarului*
Consultant științific: Liviu Butuc, Editura Ministerului de Interne, București, 2002, 96 p.

Acest "Ghid" nu are pretenții de exclusivitate în domeniul pe cât de vast pe atât de incitant al științei bibliotecilor. În cuprinsul lui sunt semnalate cele mai frecvente operații de bibliotecă, formulate așa încât, pe baza lor, lucrătorul să găsească și posibile soluții privind lucrul cu cartea. Cu siguranță că se pot întâlni multe alte acțiuni și activități ce nu au fost semnalate în "Ghid". La fel, capitolul dedicat "Legislației privind biblioteca" este susceptibil de completări și actualizări...

"Ghidul" este îndrumar și totodată un îndemn pentru noi abordări profesionale menite să îndepărteze din munca bibliotecarului rutina, "urechismul" ori eroarea...

NOTĂ: Cărți achiziționate de Serviciul Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Agenda culturală

Biblioteca pentru copii "Ion Creangă"

Delia NISTOR

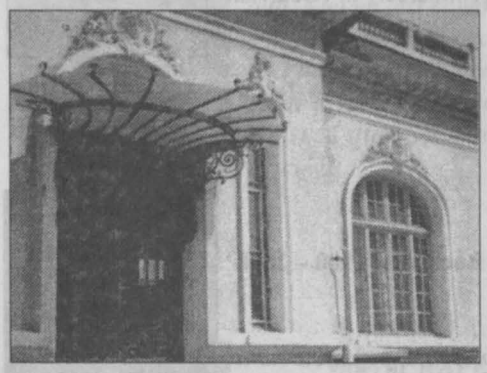

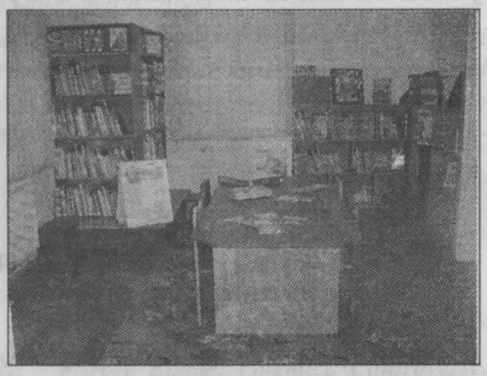

Biblioteca "Ion Creangă" (str. Christian Tell nr. 10, sector 1, tel. 212.78.06) şi-a redeschis porţile pe 23 aprilie 2002.

O bibliotecă cu tradiţie care s-a străduit de-a lungul timpului să fie un model şi un etalon într-un ambient atractiv, cu elemente de mobilier nou, cu o funcţionalitate bine determinată a fiecărui spaţiu şi tehnologie informaţională adecvată activităţilor pentru copii: televizor, video, calculator, suport audio-video.

Colecţia de publicaţii a fost reînnoită în proporţie de 30% şi cuprinde lucrări în limbile română, engleză, franceză, germană, italiană, spaniolă, rusă; reviste, ziare, documente grafice şi audiovizuale din toate domeniile şi pentru copii de toate vârstele cuprinşi în diferite forme de învăţământ.

Spaţiul interior care a fost amenajat în aşa fel încât să corespundă cerinţelor începutului de secol XXI, cu funcţii diversificate şi proiecte în pas cu vremurile:

- îndeamnă la studiu în sala de lectură care dispune de 12 locuri şi un interesant fond de referinţă în mai multe limbi din toate domeniile cunoaşterii;
- îndeamnă la joc şi petrecere a timpului liber în mod plăcut şi educativ în Ludotecă – sală destinată preşcolarilor mici – spaţiu în care se face trecerea de la vârsta jocului la cea a lecturii;
- îndeamnă la împrumutul unor lucrări prevăzute în bibliografia şcolară în cele 2 săli de împrumut;
- îndeamnă la educarea gustului pentru frumos în sala de expoziţii care găzduieşte în fiecare lună expoziţii de desene, artă grafică, pictură într-o alternanţă amatori – profesionişti;
- Teatrul de păpuşi "Licurici", singurul de acest fel din cadrul unei biblioteci pentru copii, oferă o altă modalitate de prezentare a textului literar, de dezvoltare a imaginaţiei şi de descoperire a talentului. Teatrul funcţionează de 30 de ani, este recunoscut şi premiat în ţară şi în afară, fiind cuprins în programul UNICEF. Acum teatrul are un spaţiu amenajat în care îşi desfăşoară activitatea într-un program complex în bibliotecă şi în colaborare cu alte instituţii preocupate de educaţia şi ocuparea timpului liber al copiilor.

Biblioteca "Ion Creangă" este o bibliotecă modernă, cu deschidere spre nou, util şi eficient, cu funcţii formative şi informative, un loc sigur pe care copiii îl cunosc, îl apreciază şi îl respectă.

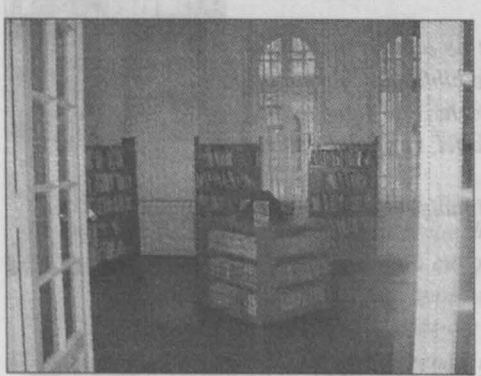

Aici se desfăşoară un program cu valenţe multiple numit "Roata copilăriei", program inclus şi în celelalte 8 biblioteci publice pentru copii din Capitală. Acest program presupune activităţi în colaborare cu instituţiile de învăţământ şi organizaţiile care au preocupări în educaţia copiilor.

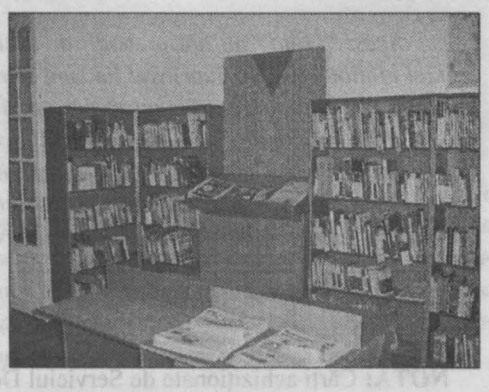

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendar

mai 2002

♦ 1 mai. **Ziua Internațională a Muncii**

♦ 1 mai 1852. 150 de ani de la nașterea lui **Santiago Ramón Y Cajal**, medic și histolog spaniol, laureat al Premiului Nobel pentru Medicină în 1906, membru de onoare al Academiei Române (1 mai 1852 – 17 oct. 1934)

♦ 1 mai 1862. 140 de ani de la nașterea lui **Marcel Prévost**, scriitor francez, membru al Academiei Franceze (1 mai 1862 – 8 apr. 1941)

♦ 1 mai 1892. 110 ani de la nașterea lui **Grigore T. Popa**, medic, anatomist, profesor universitar, cercetător și traducător (1 mai 1892 – 1948)

♦ 1 mai 1927. 75 de ani de la nașterea lui **Annie Bentoiu**, traducătoare de limbă franceză

♦ 2 mai 1857. 145 de ani de la moartea lui **Alfred de Musset**, scriitor francez, membru al Academiei Franceze (11 dec. 1810 – 2 mai 1857)

♦ 3 mai. **Ziua Mondială a Libertății Presei**, instituită de ONU în 1993

♦ 3 mai 1867. 135 de ani de la înființarea, la București, a **Societății "Transilvania"**, din inițiativa lui A. P. Ilarian, A. T. Laurian și F. Aaron

♦ 4 mai 1922. 80 de ani de la nașterea lui **Vlad Mușatescu**, scriitor (4 mai 1922 – 1990)

♦ 5 mai. **Ziua Europei**, instituită în 1964

♦ 5 mai 1932. 70 de ani de la nașterea lui **Aurel Stroe**, compozitor

♦ 6 mai 1922. 80 de ani de la nașterea lui **George Lăzărescu**, istoric literar, traducător și italienist

♦ 7 mai 1812. 190 de ani de la nașterea lui **Robert Browning**, poet englez (7 mai 1812 – 12 dec. 1889)

♦ 7 mai 1937. 65 de ani de la moartea lui **George Topârceanu**, poet și prozator (20 mart. 1886 – 7 mai 1937)

♦ 9 mai. **Ziua Uniunii Europene**

♦ 9 mai 1877. 125 de ani de la **declararea Independenței Naționale a României**, față de Poarta Otomană

♦ 12 mai 1842. 160 de ani de la nașterea lui **Jules Massenet**, compozitor francez (12 mai 1842 – 13 aug. 1912)

♦ 12 mai 1922. 80 de ani de la premiera piesei ***Suflete tari*** de Camil Petrescu, în regia lui Paul Gusty, la Teatrul Național din București

♦ 13 mai 1882. 120 de ani de la nașterea lui **Georges Braque**, pictor francez, unul dintre întemeietorii cubismului (13 mai 1882 – 31 aug. 1963)

♦ 13 mai 1927. 75 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Vlad**, scriitor

♦ 14 mai 1877. 125 de ani de la nașterea lui **Caton Theodorian**, dramaturg (14 mai 1877 – 8 ian. 1939)

♦ 14 mai 1912. 90 de ani de la moartea lui **August Johan Strindberg**, scriitor și dramaturg suedez (22 ian. 1849 – 14 mai 1912)

♦ 14 mai 1957. 45 de ani de la moartea lui **Camil Petrescu** (9 apr. 1894 – 14 mai 1957)

♦ 17 mai 1902. 100 de ani de la nașterea **Elenei Iordache-Streinu**, profesoară și scriitoare (17 mai 1902 – 1995)

♦ 17 mai 1907. 95 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Bulgaru-Bob**, pictor și editorul revistei "Lumea nouă" (17 mai 1907 – 31 mart. 1938)

♦ 18 mai 1872. 130 de ani de la nașterea lui **Bertrand Russell**, filosof, matematician, logician și sociolog englez (18 mai 1872 – 2 feb. 1970)

♦ 19 mai 1762. 240 de ani de la nașterea lui **Johann Gottlieb Fichte**, filosof german (19 mai 1762 – 27 ian. 1814)

♦ 19 mai 1887. 115 ani de la nașterea lui **Ion Jalea**, sculptor (19 mai 1887 – 7 nov. 1983)

♦ 19 mai 1927. 75 de ani de la nașterea lui **Patriciu Mateescu**, sculptor și decorator

♦ 21 mai 1887. 115 ani de la nașterea **Floricăi Musicescu**, muziciană (21 mai 1887 – 19 mart. 1969)

♦ 21 mai 1892. 110 ani de la moartea lui **Grigore Cobălcescu**, geolog și paleontolog, membru al Academiei Române (22 sept. 1831 – 21 mai 1892)

♦ 21 mai 1932. 70 de ani de la nașterea **Ilenei Vulpescu**, scriitoare

♦ 22 mai 1822. 180 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Sion**, scriitor și traducător, membru al Academiei Române (22 mai 1822 – 1 oct. 1892)

♦ 22 mai 1867. 135 de ani de la premiera, la Craiova, a piesei ***Răzvan Vodă*** de B. P. Hasdeu

♦ 22 mai 1907. 95 de ani de la nașterea lui **Lawrence Olivier**, actor și regizor britanic (22 mai 1907 – 11 iul. 1989)

♦ 22 mai 1942. 60 de ani de la nașterea lui **Vasile Andru**, scriitor

♦ 22 mai 1957. 45 de ani de la moartea lui **George Bacovia** (17 sept. 1881 – 22 mai 1957)

♦ 22 mai 1967. 35 de ani de la moartea lui **Langston Hughes**, scriitor și editor american (1 feb. 1902 – 22 mai 1967)

♦ 23 mai 1902. 100 de ani de la nașterea lui **Vladimir Streinu**, poet, eseist și critic literar (23 mai 1902 – 26 nov. 1970)

♦ 23 mai 1942. 60 de ani de la nașterea lui **Gabriel Liiceanu**, filosof, eseist și traducător

♦ 24 mai 1812. 190 de ani de la nașterea lui **George Barițiu**, ziarist, istoric și om politic (24 mai 1812 – 2 mai 1893)

♦ 26 mai 1822. 180 de ani de la nașterea lui **Edmond Goncourt**, scriitor francez (26 mai 1822 – 16 iul. 1896)

♦ 28 mai 1912. 90 de ani de la moartea lui **Pencio Slaveikov**, scriitor bulgar (27 apr. 1866 – 28 mai 1912)

♦ 29 mai 1912. 90 de ani de la nașterea **Anișoarei Odeanu**, scriitoare (29 mai 1912 – 3 sept. 1972)

♦ 30 mai 1887. 115 ani de la nașterea lui **Alexander Archipenko**, sculptor și pictor american (30 mai 1887 – 25 feb. 1964)

♦ 31 mai 1832. 170 de ani de la nașterea lui **Evariste Galois**, matematician francez (25 oct. 1811 – 31 mai 1832)

♦ 31 mai 1887. 115 ani de la nașterea lui **Saint-John Perse**, poet, eseist și diplomat francez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1960 (31 mai 1887 – 20 sept. 1975)

NOTĂ: Rubrică realizată de Serviciul Bibliografic al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

Ion Heliade Rădulescu Bicentenary
Romanian Grammar – Foreword 2

UNESCO Anniversary
Ion Luca Caragiale – 150
Eugen SIMION – I.L. Caragiale and the Romanian Spirit [III] 5

R. NEUMEISTER – Omer Pasha and Anna Simonis 9
Ana Maria ORĂȘANU – Old Bucharest Buildings – Nicolae Mavrogheni and His Work 11
Patrimony 13
G. Dem. Teodorescu – Romanian Folk Poetry 14
Ileana VULPESCU – 70 16
Interview with Jacques Chirac 19
Jean-Marie ROUART – Is Success a Criterion on the Book Market? 20
Bertrand GALIMARD FLAVIGNY – Were Classic Works Best-sellers? 21
2002 Paris Book Exhibition 23
Nicolae BOSTAN – „G.T. Kirileanu" County Library 24
EBLIDA – Horizons, Programes, Initiatives
Culture 27
King Fahd National Library [II] 29
Simona SOARE – Library – Education and Information Centre for People with Eyesight Deficiency 33
Interactive Windows 34
2002 Book Fairs – Bologna, Leipzig 35
Catalogue 36
Delia NISTOR – „Ion Creangă" Children Library 38
Calendar 39

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

București, str. Take Ionescu nr. 4
sector 1, cod poștal 79711
Tel/Fax: 211.36.25; 212.83.11
E-mail: abidob1@fx.ro
ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redactor șef: Ion HOREA
Secretar de redacție și Culegere text: Iulia MACARIE
Tehnoredactare computerizată: Elisabeta BENYI

CUPON

ABONAMENT LA
„BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR"

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **„Biblioteca Bucureștilor"** pe o perioadă de ..... luni.
Adresa: București, Str. Take Ionescu nr. 4, sector 1, cod poștal 79711.
Anexez chitanța de plată a sumei de ..... lei în contul dvs.
nr. 2511.1-3771.1/ROL BCR sector 1.

Asociația noastră ABIDOB și Biblioteca Municipală București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL și EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din Comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară **„BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR"**. Costul unui număr este de 20.000 lei. Cheltuielile de expediere sunt suportate de abonat la primirea publicației. Pentru străinătate: America de Nord, America de Sud, Africa, Asia, Australia, Europa, Asia Mică (Israel, Țările Arabe) – 8 $ per exemplar.

Tipărit la Tipografia „SEMNE '94"

Redacția revistei „BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR" respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

SAINT-JOHN PERSE

1887 – 1975

115 ani de la naştere

"... Eu mi-am luat povara scrisului, şi scrisul îl voi cinsti. Ca la aşezarea unei mari opere votive, cel ce s-a oferit să facă textul şi însemnarea; şi-a fost rugat de către Adunarea Donatorilor, ca avînd singur chemare. Şi nimeni nu a ştiut cum s-a pus el la treabă: într-un cartier, vi se va spune, de cioplitori sau de topitori – pe un timp de răzmeriți – între clopotul de chindie şi tobele unor zori ostăşeşti..."

Și voi, mări...
În românește de Aurel Rău

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

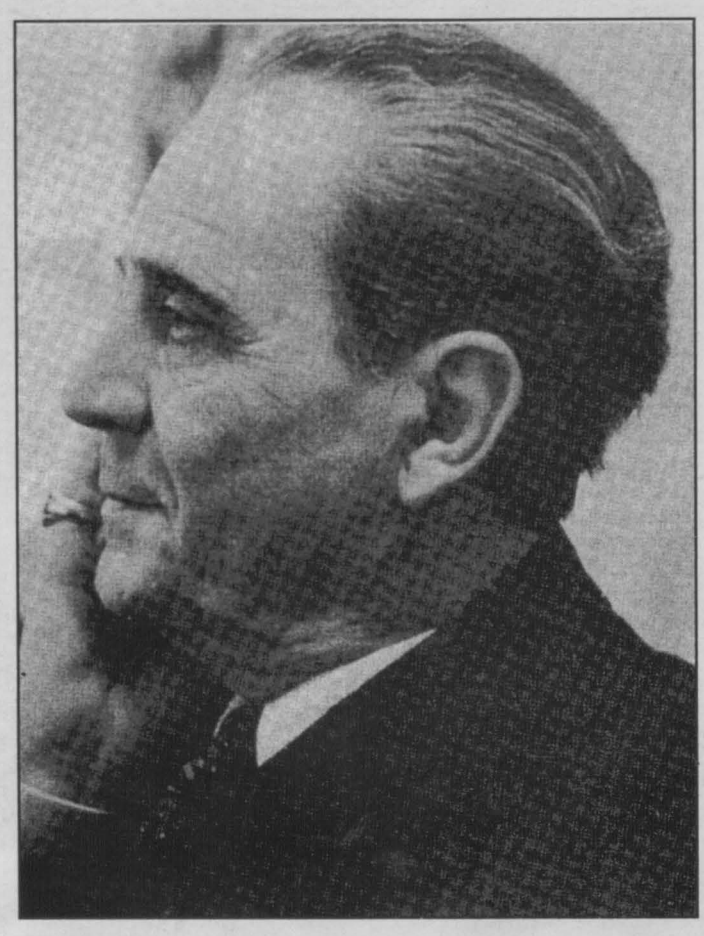

VLADIMIR STREINU

1902 – 1970

100 de ani de la naştere

"... spiritul critic nu este – să zicem – spirit politic; nu este atitudine interesată (nici prin amor propriu); nu este sectarism; nu este fanatism, nu este operă de propagandă, nu – campanie jurnalistică, nu – apel la dispoziţia publică, nu – ton înverşunat, nu – aţîţare, nu – ... nu – ... nu – ... Dar observ că definiţia după care alerg nu-mi mai este de nici un folos, deoarece simpla negare a spiritului politic din sfera celui critic îmi dă simţământul puternic al adevărului. Nici o trăsătură pozitivă criticistă din cîte îmi treceau în goană prin minte nu m-a umplut de acest sentiment. Altceva nu-mi mai trebuie".

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro